

PARAPLEGIK

ISSN 0351-9163

Št. 115

GLASILO ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

december 2008

**3. DECEMBER –
MEDNARODNI DAN
INVALIDOV**

**DRUŠTVO PARAPLEGIKOV
KOROŠKE ODPRLA NOVE
DELOVNO-BIVALNE PROSTORE**

**INTERVJU Z DIREKTORJEM
ZZZS SAMOM FAKINOM**

**SPREMEMBE PRI
ZAGOTAVLJANJU BLAZIN
ZA PREPREČEVANJE
PRELEŽANIN**

TISKOVINA

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1130

KAZALO

Delo zveze	stran 4
Strokovno	stran 9
Intervju	stran 13
Delo društev	stran 18
Iz življenja	stran 31
Šport	stran 34
Kultura	stran 48
Smešnice in zahvale	stran 55
Zahvale, oglasil, umrli	stran 56
Razvedrilo	stran 57
Križanka	stran 58
Čestitke	stran 59

Glasilo Paraplegik izdaja Zveza paraplegikov Slovenije in njena pokrajinska društva: Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine, Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Društvo paraplegikov Gorenjske, Društvo paraplegikov Istre in Krasi, Društvo paraplegikov Koroške, Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije, Društvo paraplegikov severne Primorske, Društvo paraplegikov severne Štajerske in Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske
Za ZPS: Dane Kastelic

Glavna in odgovorna urednica: Tina Pavlovič

Uredniški odbor: Jasna Tepina, Dani Globokar, dr. med. asistent fiziater, mag. Aleksandra Tabaj, Jože Globokar, Dane Kastelic, Barbara Slaček, Benjamin Žnidaršič

Tajnica uredništva: Darja Kos

Lektoriranje: Darka T. Podgoršek

Tisk: C.VISTA d.o.o 3270 Laško

Prolom in obdelava slik: Benjamin Žnidaršič

Osnovni podatki uredništva: Zveza paraplegikov Slovenije, Štiхова 14, 1000 Ljubljana, p.p. 5714, Tel.: 432-71-38, fax.: 432-72-52

Email: paraplegik@zveza-paraplegikov.com

Spletna stran: www.zveza.paraplegikov.si

Transakcijski račun: 03170-1001146571

Poštnina plačana pri pošti 1130

Naklada: 1900 izvodov

ISSN 0351-9163

Foto naslovnice: Foto BOBO

Drage bralke in bralci Paraplegika!

Leto je naokoli in k nam so spet prišli sneženi novoletni jelenčki in s seboj pripeljali tri sivolase in dolgobrade može, Miklavža, Božička in dedka Mraza. Upam, da se jih veselite in pričakujete novo leto, polno upanja in novih načrtov.

Na zvezi smo bili v tem času pridni in postorili marsikaj. Zveza paraplegikov Slovenije si je pridobila dober in strokovno usposobljen team; prav tako so tudi novosti oz. spremembe

pri zagotavljanju blazin za preprečevanje preležanin v obveznem zdravstvenem zavarovanju; preberite si strokovni članek o naših večnih inkontinenčnih težavah; tudi ne prezrite intervjuja oz. zgodbe o pogumu in velikem optimizmu ... Mnogo, mnogo je zanimivega, čas pa je ravno pravi, ko si lahko vzamete počitek, se udobno namestite in uživate v branju. Srečno vsem, drugo leto pa se pri branju znova snidemo.

Vaša urednica **Tina Pavlovič**

Predsednik Dane Kastelic

Od zadnje izdaje Paraplegika so se v Sloveniji zgodile volitve in dobili smo novo vlado. Od nje vsi veliko pričakujemo, čeprav smo v obdobju recesije, ki je zajela svetovni prostor. Trenutno je čas negotovosti, hkrati pa je to tudi čas priložnosti. Zato upravičeno pričakujemo, da bodo predstavniki vlade v svojem mandatu izpolnili tudi svoje predvolilne obljube na področju invalidskega varstva. Pri Zvezi paraplegikov najprej pričakujemo čimprejšnjo uveljavitev konvencije OZN o pravicah invalidov in posledično sprejetje Zakona o osebni asistenci in Zakona o izenačevanju možnosti invalidov. Omenjena zakona bosta zmanjšala razliko paraplegikov in tetraplegikov do tako imenovane »zdrave populacije« in omogočila bolj neodvisno življenje. Ni skrivnost, da si moramo zaradi svoje invalidnosti kvaliteto življenja

kupovati na vseh ravneh naše socialne vključenosti.

Ob mednarodnem dnevu invalidov 3. decembra smo slišali veliko prijaznih in vzpodbudnih besed od predsednika države dr. Danila Türka, predsednika državnega zbora dr. Pavla Gantar in ne nazadnje resornega ministra dr. Ivana Svetlika. Vsi so izražali naklonjenost do invalidov, vendar si nihče ni upal napovedati, v kakšnem časovnem obdobju lahko invalidi pričakujemo kakšno konkretno, za nas pozitivno rešitev.

Za sodelavci na zvezi in društvih so meseci, v glavnem namenjeni intenzivni pripravi programov za leto 2009, ki smo jih dolžni pripraviti za sofinancerje naših posebnih socialnih programov. Ker v Sloveniji ni enotne metodologije, se spopadamo z izpolnjevanjem velikanskih količin različnih obrazcev, ministrstva, FIHO in skoraj vsaka občina imajo svoje, da ne omenjam mednarodnih razpisov. In ta zahtevana birokracija nam jemlje čas, ko bi se lahko še kvalitetneje posvečali izvajanju programov. Pa vendar imamo s tem našim delom večja pričakovanja za leto, ki je pred vrati.

Na društvih v teh dneh potekajo prednovoletna srečanja članov. Kako lepo se je srečati s starimi znanci in medse sprejeti tiste, ki so

se prvič odločili stopiti med sebi enake, posebno še tiste, ki jih je usoda v letošnjem letu pripeljala v našo organizacijo; vesel sem, da so lepo sprejeti. Tako spontano prihaja do medgeneracijskega srečanja članov in posledično izmenjave izkušenj med člani, in to je lahko prvi korak za optimističen pogled posameznika v prihodnost.

Spoštovane bralke in bralci!

Smo v središču bleščavega decembra, ko marsikdo opravlja še zadnje predpraznične priprave in božično-novoletne nakupe. Ne zapadimo v potrošniški vrtinec in pomislimo na tiste, ki si tega zaradi ekonomske stiske ne morejo privoščiti. Naj vam misli v teh dneh pričakovanja prinesejo notranji mir in osebno zadovoljstvo. S tako popotnico bo leto, ki prihaja, prijazno in uspešno. Verjamem, da se človek takrat, ko pomisli še na koga drugega, bolje počuti. Da le ni sam. Zato vsem bralcem PARAPLEGIKA v svojem imenu in imenu Zveze paraplegikov Slovenije želim vesele in doživete božične praznike ter veliko zdravja in uspehov v novem letu 2009!

SREČNO!

3. DECEMBER – MEDNARODNI DAN INVALIDOV

3. december je za mednarodni dan invalidov z resolucijo razglasila Generalna skupščina Združenih narodov 14. oktobra 1992, z namenom, da bi spodbudila razumevanje problematike, povezane z invalidnostjo, in mobilizirala podporo javnosti pri zavzemanju za dostojanstvo, pravice in blaginjo invalidov. Mednarodni dan invalidov je vsako leto osredotočen na drugo temo, geslo letošnjega dneva je »Konvencija o pravicah invalidov: Dostojanstvo in pravičnost za vse nas«.

Ob mednarodnem dnevu invalidov so Zvezo paraplegikov Slovenije državni predstavniki in institucije povabili na različne sprejeme. Tako se je 1. decembra predsednik ZPS Dane Kastelic udeležil sprejema na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS pri dr. Ivanu Svetliku. Minister Svetlik je ob tem izrazil željo po dobrem sodelovanju s predstavniki invalidov in predstavil tudi nekatere ključne usmeritve na področju invalidskega varstva v naslednjem obdobju.

Naslednji dan smo bili predstavniki vseh invalidskih organizacij, tako tudi Zveza paraplegikov Slovenije

kot reprezentativna organizacija, vabljeni na srečanje članov Sveta Vlade RS za invalide. Ob tej priložnosti je Svet Vlade RS na slovensko javnost naslovil poslanico, katere sporočilo temelji na letošnjih geslih Združenih narodov (OZN) in Evropske zveze (EU): »Dostojanstvo in pravičnost za vse nas« in »Delovati lokalno za družbo za vse«. V kulturnem delu srečanja je nastopil kitarist in pevec g. Rok Janežič.

Dr. Pavle Gantar, predsednik državnega zbora, nas je povabil v državni zbor, kjer smo imeli možnost predstaviti delo vseh invalidskih

organizacij, prav tako tudi težave, s katerimi se pri svojem delu spoprijemamo.

Predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk skupaj z vodstvom Zveze paraplegikov Slovenije.

Predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk je ob mednarodnem dnevu invalidov pokazal izredno pozornost in pripravljenost na reševanje in spreminjanje trenutnega položaja vseh invalidov. Ob prazniku invalidov je pripravil sprejem v Kongresnem centru na Brdu pri Kranju, kjer je pohvalil invalidske organizacije pri zavzemanju in skrbi za svoje člane.

V svojem nagovoru je izrazil tudi podporo države organizacijam pri njihovem nadaljnjem delovanju.

Ob prazniku invalidov si želimo, da bi se lahko invalidi aktivneje vključevali v odločitve, ki zadevajo njih in njihova življenja.

Špela Šušteršič, dip. soc. del.

Ob prazniku invalidov je predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk pripravil sprejem v Kongresnem centru na Brdu pri Kranju in pohvalil invalidske organizacije pri zavzemanju in skrbi za svoje člane.

DOSTOJANSTVO IN PRAVICA ZA VSAKOGAR

Tema mednarodnega dneva v letu 2008: Dostojanstvo in pravica za vsakogar izmed nas

Dostojanstvo in pravica za vsakogar izmed nas je tema letošnjega mednarodnega dneva invalidov, pa tudi 60. obletnice Splošne deklaracije o človekovih pravicah.

Leto 2008 je še posebno pomembno leto v mednarodnem gibanju za človekove pravice.

3. maja 2008, po ratifikaciji 20 držav, je nastopila pravnomočnost Konvencije ZN o pravicah invalidov in Opcijskega protokola, ki določata pravne obveznosti članic, naj spodbujajo in ščitijo pravice invalidnih oseb.

Konvencijo ZN o pravicah invalidnih oseb je doslej podpisalo 136 držav ter ratificiralo 41 držav, konvencijo z Opcijskim protokolom pa je ratificiralo 25 držav.

Slovenija je med prvimi ratificirala Konvencijo z Opcijskim protokolom, in sicer 24. aprila 2008.

Opcijski protokol k Mednarodni konvenciji o pravicah invalidov opredeljuje pristojnosti in delovanje Odbora za pravice invalidov in bo omogočal pritožbene postopke pri morebitnih kršitvah človekovih pravic invalidov.

Mag. Cveto Uršič, generalni direktor Direktorata za invalide Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve RS, je bil 3. novembra 2008 na sedežu ZN v New Yorku izvoljen v Odbor za pravice invalidov v okviru Konvencije ZN o pravicah invalidov, ki ga sestavlja 12 članov. Člani odbora so bili izvoljeni s tajnim glasovanjem s seznama kandidatov drža-

vljanov držav pogodbenic za štiri leta. Člani odbora so znova lahko izvoljeni samo enkrat. Mandat šestih članov, izvoljenih na prvih volitvah, traja dve leti.

Konvencija v 50 členih ureja številne pravice invalidov, na primer pravice do:

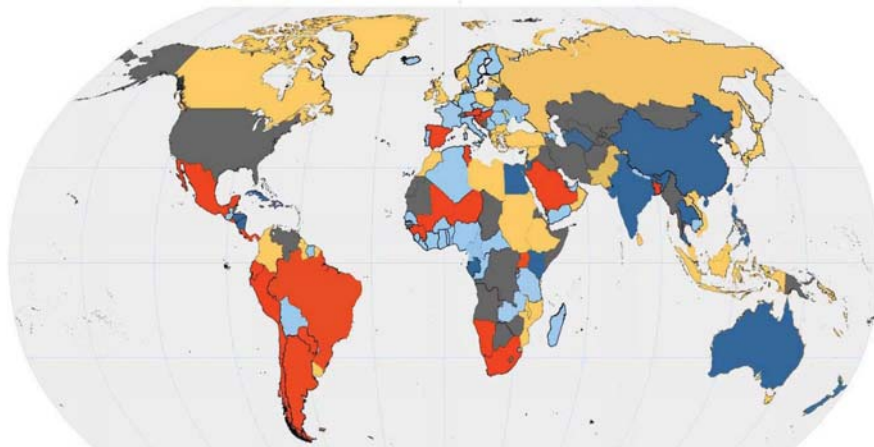
- enakosti pred zakonom,
- dostopnosti (do fizičnega in grajenega okolja, prevoza, informacijskih in komunikacijskih tehnologij itn.),
- varovanja osebne integritete,
- samostojnega življenja in vključenosti v skupnost,
- spoštovanja zasebnosti,
- izobraževanja,
- zdravja,
- usposabljanja in rehabilitacije,
- dela in zaposlitve,
- ustrezne življenjske ravni in socialne varnosti,
- sodelovanja v političnem in javnem življenju itd.

Pomen Konvencije ZN dokazujejo naslednji podatki o invalidih:

- Okoli 10 % svetovnega prebivalstva – ali 650 milijonov ljudi – živi z invalidnostjo. Pomenijo največjo svetovno manjšino. Ta številka se povečuje z rastjo prebivalstva, medicinskega napredka in staranja.
- V državah s pričakovano življenjsko dobo več kot 70 let posamezniki preživijo v povprečju okoli osem let z invalidnostjo, kar pomeni 11,5 % življenjske dobe.
- Po oceni Razvojnega programa ZN (UNDP) 80 % invalidnih oseb živi v državah v razvoju.
- Stopnje invalidnosti so občutno višje med skupinami z nižjo izobrazbo. V povprečju je 19 % od manj izobraženih ljudi nezmožnih za delo, v primerjavi z 11 % pri bolj izobraženih.
- V večini držav Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) je precej več invalidk kot invalidov itd.

Po podatkih iz publikacije Statističnega urada Slovenije, december 2007, str. 11, »INVALIDI, STAREJŠI IN DRUGE OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI V SLOVENIJI«, je bilo leta 2002 v Sloveniji nekaj manj kot 170.000 invalidov. V primerjavi s številom takratnega prebivalstva v Sloveniji so torej invalidi s statusom obsegali 8,48 % celotne populacije. Med njimi je bilo 83 % delovnih invalidov.

Laslo Reškovič

KONVENCIJA			KONVENCIJA in PROTOKOL	
NI PODPISANA	PODPISANA	RATIFICIRANA	PODPISANA	RATIFICIRANA

ŽENSKA IN ZDRAVJE

25. novembra smo zaznamovali svetovni dan boja proti nasilju nad ženskami. V državnem svetu je v ta namen potekal posvet z naslovom ženske in zdravje.

Posvet je potekal pod okriljem Zveze društev, Slovenske zveze za zdravje in Državnim svetom RS. Cilji posveta so bili opozoriti na pomen varovanja zdravja žensk, opozoriti na vlogo moderne ženske v družbi in hkrati zaznamovati mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami. Gostitelj posveta je bil predsednik državnega sveta mag. Blaž Kavčič, povezovalac dogodka pa prof. dr. Rok Tavčar, zdravnik psihiater. Kot slušateljica se je posveta udeležila tudi ga. Mojca Senčar, predsednica Europe Donne in ugledna članica Vivine zdravniške linije ter pogumna borka v boju proti raku dojke.

Po kulturnem nastopu in uvodnem nagovoru se je na govorniškem odru zvrstilo kar nekaj govorcev iz različnih organizacij pa tudi državni uradniki. Spregovorili so o zdravju

žensk na delovnem mestu, preprečevanju in zdravljenju neplodnosti, o vlogi zdravstvene nege pri preprečevanju nasilja nad ženskami, o posledicah nasilja nad ženskami na ženske, o zdravju žensk v povezavi s športom, o zdravju starejših žensk, o ženskah in duševnem zdravju ipd.

Večkrat so poudarili Resolucijo o nacionalnem programu varstva in zdravja pri delu, Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, Resolucijo o nacionalnem programu zdravstvenega varstva in cilje, ki so v teh resolucijah opredeljeni. Govor je bil tudi o preoblikovanju politike za zagotavljanje finančnih sredstev, za pomoč nevladnim organizacijam izvajati posebne socialne programe ter prilagajanje razpisov evropskih strukturnih skladov uporabnikom, v

smislu lažje dostopnosti in prijavljanja na razpise. Ker je temeljni cilj za zdravje človeka skrb vsakega posameznika za svoje zdravstveno stanje, je bil namen posveta tudi spodbujanje ohranjanje zdravja, saj se s tem zmanjšajo stroški v zdravstvenem varstvu.

G. Peter Požun, državni svetnik, je v svojem govoru poudaril sprejetje zakona o duševnem zdravju in zakona o pacientovih pravicah in povedal, da je tudi g. Borut Miklavčič v svojem nagovoru ob sprejetju ministrske funkcije obljubil, da bo šel predlog zakona o dolgotrajni oskrbi čim prej v proceduro.

Večkrat je bilo posebej omenjeno varstvo starejših, mladih, siromašnih in romskih žensk. O invalidnih ženskah, ki smo prav tako del družbe, pa niso govorili. Zatorej bomo na to problematiko še naprej opozarjali in s tem ozaveščali javnost, saj mislimo, da so naše potrebe specifične in zahtevajo obravnavo in posluh.

Barbara Slaček

Končano je desetletno obdobje prenove in gradnje

ZUIM IMA NOVO, SODOBNO PODOBO IN NOVO IME

7. novembra 2008 so učenci, dijaki, njihovi učitelji, uslužbenci in številni gostje proslavili uspešen konec velikega projekta. Ob dnevu zavoda so namreč tudi uradno odprli sodobno opremljene prostore, ki so bili v sklopu tretje faze obnove in dograditve zavoda. In tako se je zavod preobrazil v moderno in napredno ustanovo z novimi vsebinami, ki bodo omogočile razširitev dejavnosti.

Direktorica Zdravka Slavec je v nagovoru orisala dolgo kompleksno pot, kot je kompleksna tudi njihova dejavnost. Pot ni bila lahka in brez podpore ministrstva za šolstvo in šport, ministrstva za zdravje, občine Kamnik,

poslancev ter številnih drugih strokovnjakov in sodelavcev ne bi bila tako uspešno sklenjena.

Na konec letošnje investicije sodi prenova stare šole, ki je dobila pov-

Številno občinstvo zbrano ob otvoritvi.

Tudi najmlajši invalidi imajo sodobne učilnice.

sem novo in nadgrajeno podobo in kjer bodo učenci prve in druge triade v učilnicah s sodobnimi pripomočki deležni različnih vzpodbud. S tem bodo lahko uresničevali svoje potencialne in ideje. V novi šoli je še predavalnica in nekaj drugih prostorov, ki bodo namenjeni usposabljanju in rehabilitaciji učencev in dijakov. V tej investiciji so zajete tudi nova jedilnica in kuhinja, nad njo pa ambulanta in zdravstvena enota. Še višje pa je prav tako sodobno opremljena knjižnica z multimedijško učilnico – torej neizčrpen vir informacij za razvijanje centra vseživljenjskega učenja. Konec investicije, ki je v zadnjih desetih letih v Kamniku največja, je

tudi sklenitev poklicne zgodbe direktorice, ki mesto zapušča nasledniku. Njena prispevek in trud sta po mnenju kamniškega župana in drugih izredno velika. Ob koncu proslave, ki jo je prisrčno popestril in obogatil pravi mali ansambel učencev in dijakov, je trak prerezal župan Tone Smolnikar, gojenci pa so se direktorici ob odhodu zahvalili in ji poklonili lep šopek. Sicer pa boste namesto ZUIM kmalu slišali kratico CIRIUS Kamnik, ki pomeni Center za izobraževanje, usposabljanje in rehabilitacijo.

Jože Globokar

PRAZNIK OBČINE SEMIČ

Za letošnji praznik občine Semič so slavnostno odprli kulturni center, ki stoji v neposredni bližini našega počitniškega doma. Na odprtje smo bili povabljeni tudi predstavniki Zveze paraplegikov, saj že vrsto let dobro sodelujemo z občino. Seveda smo se vabilu z veseljem odzvali, saj bo kulturni center s svojim programom popestril tudi naša počitnikovanja.

Ob odprtju so pripravili pester in zanimiv dveurni kulturni program, na katerem je bil slavnostni govornik tedanji minister za promet, mag. Radovan Žerjav. Za praznik je župan Semiča g. Ivan Bukovec podelil številna priznanja in tri zlate plakete zaslužnim občanom. V navadi je, da se ob odprtju prereže trak, vendar se to ni zgodilo. Namesto tega je gostišče Pezdirc spekle veliko torto, nekakšno maketo kulturnega centra.

Ob občinskem prazniku in odprtju kulturnega centra smo županu čestitali tudi mi in centru podarili sliko, ki bo nedvomno krasila hodnike njihove nove pridobitve. Župan se je prijazno zahvalil zvezi za udeležitev ob odprtju in dejal, da se tudi v prihodnje veseli sodelovanja z nami.

Pa še nekaj »tehničnih« podatkov o samem kulturnem centru. Pred vhomom sta dva lepo označena invalidska parkirna prostora. V notranjosti je poskrbljeno za invalidske sanitarije. Center je v celoti dostopen brez stopnic in klančin. Če si boste želeli ogledati film ali predstavo, se boste z dvigalom odpeljali v prvo nadstropje in vstopili skozi zadnja vrata, tam pa vas bo čakal lep pogled na platno. Tu je prostora za osem invalidskih vozičkov. V prvem nadstropju je tudi lepo urejena knjižnica z multimedijško računalniško sobo. Center združuje tudi sejno sobo za konference in predstavitve, avlo, galerijo in razstavni prostor.

Vhod v center krasi tabla, ki je posvečena žrtvam in je bila nameščena že na starem kulturnem domu Jožeta Mihelčiča, ki so ga podrli v maju.

Župan Ivan Bukovec prejema darilo.

Barbara Slaček

PREDSEDNIK ZVEZE IMA DOBER IN STROKOVNO USPOSABLJEN TEAM

Barbara Slaček

Barbara Slaček si je leta 1999 v prometni nesreči poškodovala hrbtenjačo in postala parapleginja. Pred poškodbo je bila v rednem delovnem razmerju in je imela dovolj delovne dobe za invalidsko upokožitev. Ker v podjetju, kjer je bila zaposlena, niso imeli posluha za invalide, so jo že v času rehabilitacije hoteli prepričati, da je invalidska upokožitev prava pot zanjo. Toda sama je vedela, da lahko v življenju še marsikaj doseže, zato ni pristala na to rešitev. Takoj se je vključila v program poklicne rehabilitacije in se prekvalificirala za poklic ekonomsko-komercialnega tehnika. Z malo sreče in veliko prepričevanja so ji na Zavodu za zaposlovanje RS zagotovili financiranje nadaljnega študija, ki ga je na višji strokovni šoli tudi uspešno končala. Pridobila je naziv poslovna sekretarka.

Po rehabilitaciji se je tudi takoj vključila v Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske, kjer že od vsega začetka aktivno deluje pri dejavnostih društva in je marca 2008 tudi postala podpredsednica. Na volilni skupščini ZPS, ki je bila 14. maja 2008, si je pridobila zaupanje dele-

gatov, saj so jo izvolili za podpredsednico Zveze paraplegikov Slovenije. Pred kratkim, 28. 11. 2008, pa je Barbara na socialni zbornici naredila tudi strokovni izpit in je zdaj poleg podpredsednice še strokovna sodelavka zveze s področja socialnega varstva.

Iskreno ji čestitamo za opravljen strokovni izpit.

Barbarin hobi je potapljanje. Kot edina ženska se je priključila skupini šestih paraplegikov, ki so začeli odkrivati radosti podvodnega sveta. Kmalu je opravila potapljaški

izpit in od takrat sodeluje pri pridobivanju novih navdušencev za to vrst rekreacije ter pri njihovem usposabljanju.

Špela Šušteršič je leta 2008 diplomirala na fakulteti za socialno delo v Ljubljani in si s tem pridobila naziv diplomirana socialna delavka. Že v osnovni šoli se je zavedala, da si želi delo z ljudmi oz. za ljudi. Vedno je čutila neko skrb zanje. Tako se je za študij oz. za delo v stroki socialnih služb odločila zaradi želje po aktivnem spreminjanju problematike na vseh socialnih področjih, saj je ob spremljanju te zaznala še veliko neodprtih in nerešenih vprašanj, ki imajo velik vpliv na vso širšo javnost. V želji po aktivnem spreminjanju sta skupaj s sošolko v okviru diplomske naloge naredili pro-

jekt OD SKLADIŠČA DO BUTIKA.

V javnem socialnovarstvenem zavodu Hrastovec - Trate sta preuredili prostor, v katerem so varovancem zavoda delili oblačila in obutev. Celoten prostor sta s pomočjo nekaterih varovancev uredili v butik, tako da so varovanci dobili oblačila, obutev, nakit in ličila na človeku dostojanstven način.

V sklopu študija je v letu 2006 aktivno delala na poletni šoli v organizaciji Augsburg College, Minneapolis, Minesota, ZDA, kjer je sodelovala na predavanjih, obiskala pomembnejše socialne ustanove za področje socialnega varstva otrok in družine in mednarodnega socialnega dela. V preteklih letih je delovala tudi kot prostovoljka na različnih socialnih področjih, npr. pri učni pomoči, v zadnjem času pa je bila prostovoljka na centru za socialno delo. Kot prostovoljka si želi še vedno aktivno delovati.

Špelina vizija je spodbujanje lastnih potencialov, upiranje na lastne moči in sposobnosti in s tem aktivno sodelovanje pri reševanju svojih stisk, skupaj z vsemi socialnimi mrežami – torej za aktivno in hitro reševanje vseh življenjskih potreb, ki naj bi zagotovile boljše življenje.

Špela Šušteršič

SPREMEMBE PRI ZAGOTAVLJANJU BLAZIN ZA PREPREČEVANJE PRELEŽANIN V OBVEZNEM ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije je daljše obdobje ugotavljal, da v nekaterih primerih boleznin in zdravstvenih stanj s standardnimi blazinami za sedež in standardnimi blazinami za posteljo ne more zagotoviti ustrezne zaščite zavarovanih oseb proti preležaninam. Postopki ugotavljanja najcenejše funkcionalne ustrezne blazine na slovenskem trgu za posameznika pa trajajo predolgo.

Direkcija zavoda je ustanovila delovno skupino, ki jo sestavljajo priznani strokovnjaki s področja rehabilitacijske medicine, zavarovane osebe – člani Zveze zveze paraplegikov Slovenije – in predstavniki zavoda. Cilj delovne skupine je bil zagotoviti ustrezno preventivo pred nastankom preležanin za osebe, za katere standardne blazine za preprečevanje preležanin ne zagotavljajo ustrezne zaščite. Člani delovne skupine so pripravili strokovne medicinske kriterije za razvrščanje oseb glede na stopnjo ogroženosti za nastanek preležanin. Na podlagi teh izhodišč je zavod zbral ponudbe ustreznih blazin za določitev cenovnih standardov novih blazin. Posebno skrb pri pripravi strokovnih medicinskih kriterijev je skupina posvetila temu, da je tekst natančen in nedvoumno razumljiv vsem, to je strokovni medicinski stroki, posebej uporabnikom in ponudnikom pripomočkov.

Predlog delovne skupine, ki je vključeval določitev šifre, medicinskega kriterija, cenovnega standarda in vključitev v seznam zahtevnejših pripomočkov za tri nove blazine, je upravni odbor

ZZZS v celoti sprejel na seji 4. 11. 2008. Veljavni seznam medicinsko-tehničnih pripomočkov, ki se bodo zagotavljali na naročilnico, je po 1. 1. 2009 dopolnjen s še dvema vrstama blazin za sedež, to je z zahtevno in zelo zahtevno blazino za sedež in zahtevno blazino za posteljo. Razvrščene so med pripomočke o upravičenosti, o katerih odloča imenovani zdravnik zavoda z odločbo (enak postopek kot za vozičke). Predlog poda praviloma

zdravnik specialist. Blazini za sedež – zahtevnejša in zelo zahtevna – sta individualna pravica zavarovane osebe, zahtevnejša blazina za posteljo pa je predmet izposoje. Trajnostna doba blazin za preprečevanje preležanin je tri leta, garancije, ki jih dajejo proizvajalci, pa so različne.

Ponudniki so pripravili predloge za razvrstitev blazin v posamezne vrste zahtevnosti. Pogoj za razvrstitev blazine med tiste, ki se lahko zagotavljajo kot zahtevnejše ali zelo zahtevne, je potrditev proizvajalca in ponudnika, da je blazina namenjena za ogroženosti, ki jih določajo vnaprej potrjeni medicinski kriteriji. Pri razvrstitvi blazin je zavod upo-

števal reference, to je, ali katera od držav Evropske unije posamezno ponujeno blazino za razvrstitev zagotavlja v breme javnih sredstev za namen, ki bo opredeljen v medicinskih kriterijih. Pri sedežnih blazinah je pri izbiri upoštevano, da blazine zagotavljajo ustrezno sedenje osebam, ki imajo nesimetrično sedalo. K ponujenemu seznamu zahtevnejših in zelo zahtevnih blazin člani delovne skupine niso imeli pomislekov.

Cenovni standardi tako znašajo za zahtevnejšo blazino za posteljo 300 evrov (izposoja), za zahtevnejšo blazino za sedež 126,07 evrov in za zelo zahtevno blazino za sedež 350 evrov, pri čemer so med zelo zahtevne blazine za sedež v okvir cenovnega standarda vključene tudi blazine tipa Roho, skupaj s tipom Quadro, Select in Enhancer ter visoki profil z enim ali dvema ventiloma.

Natančneje je zavod novosti ureditve blazin za preprečevanje preležanin povzel v Okrožnici MTP št. 16, z naslovom Zagotavljanje zahtevnejših in zelo zahtevnih blazin za preprečevanje preležanin, ki jo odprete na spletnem naslovu zavoda www.zzzs.si. >> e-gradiva >> Okrožnice OZZ medicinsko-tehnični pripomočki.

Pripravila: Alenka Franko

**Direktorica področja za
obvezno zdravstveno
zavarovanje:
Rosana Lemut Strle**

URODINAMSKE PREISKAVE

Okvara hrbtenjače s seboj prinaša veliko zapletov, med drugim tudi pri izločanju seča. Med rehabilitacijo bolnikov z okvaro hrbtenjače se prej ali slej srečamo z njimi in naša naloga je, da poskrbimo, da je ta problem pri bolnikih čim bolj urejen. Napredek na tem področju je v svetu zelo opazen, saj je bila odpoved ledvic vodilni vzrok smrti pri bolnikih z okvaro hrbtenjače, po letu 2000 pa so genitourinarne bolezni vzrok smrti le še pri 3,7 % bolnikov. Ker si na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo prizadevamo za čim boljše oskrbo bolnikov, smo začeli izvajati tudi urodinamske preiskave. Za ta namen imamo na voljo eno najsodobnejših aparaturo, ki je zaenkrat na voljo hospitaliziranim bolnikom, prizadevali pa si bomo, da bi te preiskave opravljali tudi pri že rehabilitiranih bolnikih in s tem dosegali standarde oskrbe bolnikov z okvaro hrbtenjače.

Sečila in njihovo delovanje

Sečila sestavljata dve medsebojno odvisno komponenti:

- zgornja sečila (ledvice, sečevoda),
- spodnja sečila (mehur, sečnica).

Sistem deluje zelo sofisticirano, saj omogoča, da se seč, ki nehoteno neprestano nastaja v ledvicah, izloča občasno, hoteno nadzorovano v primernih okoliščinah. Seč, ki nastaja v ledvičnih celicah (nefronih), se s peristaltičnimi gibi v sečevodih prenese do mehurja. Posebni mehanizmi nato varujejo ledvične celice pred okvaro, ki bi lahko nastala, če bi prišlo do uhajanja seča in z njim tudi okužbe iz mehurja nazaj do ledvic. Mehur ima dve glavni nalogi, zbiranje in shranjevanje seča, pri čemer mora biti v mehurju nizek tlak ter izločanje seča ob primernem času na primernem mestu. To mu omogoča tudi njegova sestava, saj je v osnovi sestavljen iz gladke mišičnine, ki je z obeh strani obdana z epitelnimi celicami. Mišico mehurja imenujemo tudi detruzor. Delovanje detruzorja nadzoruje avtonomni živčni sistem. Živčne celice, ki prinašajo informacije v mehur, kdaj naj se skrči, so

v križničnem delu hrbtenjače, informacije o njegovi polnosti pa se prenašajo po simpatičnih živčnih vlaknih v spodnje prsne predele hrbtenjače. Ti živci prenašajo tudi informacije iz sečnice in pri moških iz prostate.

Pri skladiščenju seča v mehurju pomaga tudi zapiralka. Sistem

Na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo si prizadevajo za čim boljše oskrbo bolnikov, zato so začeli izvajati tudi urodinamske preiskave.

zapiralke (sfinktra) se med spoloma razlikuje. Pri moškem imamo dva pomembna mehanizma: **mehanizem vratu mehurja in mehanizem sečnice**, ki je ob vrhu prostate. Vrat mehurja je zelo močna zapiralka in poleg zadrževanja seča v mehurju tudi preprečuje retrogradno ejakulacijo. Drugi mehanizem pa je pomemben, ker se lahko vzdržuje kontinenca, tudi če vrat mehurja ni več dovolj kompetenten. Pri ženskah je vrat mehurja mnogo šibkejši kot pri moškem, zato je v glavnem odvisen od same mišice zapiralke. Sama mišica zapiralke je prečnoprogasta mišica, tako kot druge skeletne mišice, in je pod hoteno kontrolo. Živčne celice, ki jo oživčujejo, so tudi v križničnem delu hrbtenjače, ki je znano kot Onufovo jedro.

Refleksni center za mehur leži v podaljšan hrbtenjači, v ponsu, kjer so tudi drugi centri za avtonomno živčevje. Njegove povezave s celicami v križničnem delu hrbtenjače in z drugimi predeli v možganih omogočajo, da se zapiralka med mikcijo sprosti in omogoči izpraznjenje mehurja.

Skladiščenje seča in mikcija sta dve med seboj povezani in hkrati ločeni fazi funkcije spodnjih sečil. Že same

mišice in tkivo, iz katerih sta sestavljena mehur in sečnica, omogočajo njuno funkcijo. V mirovanju so stene sečnice stisnjene, kar pomaga pri kontinenci. Stene mehurja se med polnjenjem sprostijo, da ne pride do povečanja tlaka v mehurju. Drugi pomemben dejavnik polnjenja mehurja pa je, kako ga živčni sistem kontrolira. Med polnjenjem se v možgane prenese informacija o raztezanju mehurja; na začetku zapiralka refleksno poveča svojo aktivnost in tako pomaga pri vzdrževanju suhosti oziroma kontinence. Ko je mehur toliko poln, da bi ga lahko izpraznili (to je odvisno od okoliščin in se med posamezniki razlikuje), se poveča dotok informacij v možgane in počasi se začnemo zavedati, da je mehur poln in da ga moramo izprazniti. Kadar okoliščine za to dejanje niso primerne, hoteno zadržujemo izločanje, dokler tega dejanja ne moremo opraviti. In ko nam uspe priti do primerne prostora, se lahko začne mikcija, med katero se najprej sprosti zapiralka, vrat mehurja se izoblikuje v obliko lijaka, skrči se detruzor. Hkrati pride tudi do skrčenja trebušne prepone in mišic v sprednji trebušni steni, sprostijo se mišice medeničnega dna, pojavijo se vedenjske spremembe, ki so povezane z mikcijo. Po končani mikciji sledijo obratni dogodki, nadzor nad refleksnimi centri znova prevzamejo možgani in začne se naslednji ciklus polnjenja.

Za normalno delovanje spodnjih sečil torej potrebujemo hrbtenjačo brez okvare. V normalnih okoliščinah lahko mehur zadrži približno 500 ml seča in se popolnoma izprazni. Tlak med uriniranjem pri moških znaša med 40–50 cm H₂O (ženskah 30–40 cm H₂O), največji pretok pa znaša 30–40 ml/s pri moških in 40–50 ml/s pri ženskah. Te razlike so posledica večjega upora sečnice pri moškem.

Moteno delovanje spodnjih sečil je lahko posledica:

- prekinitve perifernega ali osrednjega živčnega sistema,
- motene funkcije detruzorja in

zapiralke iz različnih znanih ali neznanih vzrokov.

Ko so okvarjeni periferni živci, ki oživčujejo spodnja sečila, je klinična slika odvisna od obsega okvare. Če je okvara popolna, se mehur ne krči, zapiralka ni aktivna. Kontinenca je v tem primeru odvisna od funkcije mehanizma vratu mehurja. Praznjenje mehurja je odvisno od napenjanja ali ročnega pritiska. Nepopolne okvare po navadi povzročijo čezmerno aktivnost mehurja.

Če je hrbtenjača okvarjena nad petim ledvenim segmentom, delovanje zapiralke in mehurja ni več koordinirano, pride do hkratnega krčenja obeh (dissinerģija sfinktra in detruzorja). Ker zapiralka ni skrčena ves čas skrčenja mehurja, pride do občasnega uhajanja urina, pri čemer se mehur lahko popolnoma izprazni, pogosteje pa nepopolno s posledičnim zastajanjem seča. To uriniranje se lahko odvija pri tlakih, ki so višji kot navadno, zato obstaja velika verjetnost uhajanja seča nazaj proti ledvicam.

Kaj so urodinamske preiskave?

Z urodinamskimi preiskavami ugotavljamo in dokumentiramo dejavnike, ki so vpleteni v polnjenje, shranjevanje, transportiranje in izločanje seča. Izvedemo jih, kadar želimo prepoznati okvare spodnjih sečil, jih odpraviti, če se da, če pa to ni mogoče, pa izberemo postopke, s katerimi zaščitimo ledvice. Za natančnejšo oceno motenj izločanja seča je na voljo več postopkov. Z njimi ocenjujemo delovanje spodnjih sečil (sečnice, mehurja, mišic zapiralke), le z enim izmed testov pa tudi funkcijo zgornjih sečil (sečevodov). Z ugotovitvami teh preiskav si skušamo razložiti, zakaj ima bolnik določene simptome, povezane s funkcijo spodnjih in zgornjih sečil. Posredno iz njih lahko sklepamo tudi o vzrokih. Seveda pa se na podlagi izvidov odločamo tudi o načinih zdravljenja.

Pri urodinamskih preiskavah določamo tlak (ki ga lahko izmerimo na več mestih), hitrost pretoka pri uri-

niranju in odjemamo elektromiografski signal mišic zapiralke. Ugotavljamo lahko hitrost pretoka seča v sečnici, cistometrogram (prostornina mehurja in tlak v njem), tlak v sečnici in trebušni votlini, profil tlaka v sečnici, elektromiografski signal zapiralke in količino izločenega seča. Vsak od teh parametrov ima določen pomen pri ugotavljanju funkcije spodnjih sečil. Če se spremeni potek bolezni, preiskave lahko ponovimo in tako zaznavamo poslabšanje ali izboljšanje, pa tudi uspešnost zdravljenja z zdravili ali kirurškega zdravljenja.

Vsaka urodinamska preiskava temelji na vprašanjih o funkciji mehurja in funkciji iztoka. Vprašanja, ki si jih postavljamo med urodinamsko preiskavo, lahko razdelimo na vprašanja o občutju, stabilnosti, podajnosti, kapaciteti in kontinenci.

Najprej si postavimo vprašanja o mehurju: ali je občutenje normalno, povečano ali slabše? Ali se med polnjenjem pojavljajo nehotene kontrakcije mehurja? Ali se lahko začnejo normalne kontrakcije? Ali je kontrakcija detruzorja zadostna, da se mehur izprazni? Ali je prostornina mehurja majhna ali velika? Ali mehur omogoča zadrževanje zadostne količine brez pomembnega zvišanja tlaka?

Vprašanja o iztoku so povezana s funkcijskimi in anatomskimi težavami: ali je mehanizem zunanje zapiralke primerno močan? Če ne, kdaj odpove: stoje, med kašljem ali smehom? Kako močno se zapiralka kontrahira, se kontrahira hoteno, nehoteno, zadržano ali občasno? Je kontrakcija zapiralke koordinirana? Je mehur med kontrakcijo v normalnem položaju? Ali je prisotna nevrološka okvara? Ali je prisotna ovira pri iztoku? Kje je ovira? Ali je nevrološka (dissinerģija) ali strukturna (vrat mehurja, prostata, zožitev?) Ali se zapiralka sama ne skrči zadosti ali je težava posledica težav z vratom mehurja? Ali je okvara naučena ali fiziološka? In kar je najpomembnejše: nobene

Za urodinamske preiskave imajo na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo eno najsodobnejših aparaturo, ki je zaenkrat na voljo hospitaliziranim bolnikom, prizadevali pa si bodo, da bi te preiskave opravljali tudi pri že rehabilitiranih bolnikih.

funkcije ali disfunkcije ne moremo izmeriti, če je v laboratorijskih razmerah čim bolj ne posnemamo. Enako pomembno je, da so vse ugotovitve odvisne tudi od oblike testa.

Kadar se odločamo, katero urodinamsko preiskavo bomo izbrali, moramo poznati bolnikovo anamnezo, zdravila, ki jih jemlje, in na kakšen način izloča seč. S tem lahko predvidimo možne zaplete, ki lahko nastanejo med preiskavo, kot so anksioznost, nesodelovanje, avtonomna disrefleksija in nezmožnost sledenja navodilom.

Za uspeh je pomembna priprava bolnika. Razložiti je treba postopek preiskave in pripraviti pisni material. Izogibati se moramo zdravilom, ki vplivajo na spodnja sečila, razen če je namen preiskave, da ugotovimo njihov učinek ali če je dober klinični razlog, da ga vzdržujemo. V prostoru mora biti mir, vse priprave morajo biti opravljene pred bolnikovim prihodom. Med preiskavo ne uporabljamo zdravil za pomirjanje ali anestezije. Poskušamo čim bolj posnemati situacije, v katerih se pri bolniku pojavljajo simptomi in težave.

Pri bolnikih z okvaro hrbtenjače po navadi opravimo preiskavo, ki se imenuje polnilna cistometrija. Če je možno spontano uriniranje, jo dopolnimo še s t. i. uroflovmetrijo, pri kateri merimo hitrost pretoka in količino izločenega seča. Polnilna cistometrija velja za osrednjo preiskavo v urodinamiki in jo imenujejo tudi »refleksno kladivo urodinamika«. Je dinamična preiskava motorične in senzorične funkcije med polnjenjem mehurja. Z njo ugotavljamo fazo skladiščenja ter odnose med tlakom in prostornino med polnjenjem mehurja glede na občutenje, stabilnost, podajnost, kapaciteto in kompetenco.

Pred preiskavo bolnike seznanimo s samim potekom preiskave, dobijo navodila o uživanju hrane in pijač ter uriniranju pred preiskavo in tudi po preiskavi, o primernih oblačilih (dobro je, da imajo s seboj rezervna oblačila). Zaželeno je, da s seboj prinesejo dnevnik uriniranja, v katerem morajo biti zapisani čas uriniranja, količina izločenega urina in epizode inkontinence za vsaj 24 ur, še bolje pa za tri dni. Dnevnik uriniranja mora biti preprost in razumljiv za izpolnjevanje. Ni dobro, da bolniki vanj vpisujejo lažne podatke, samo zato, da je izpolnjen,

ker s tem dobimo napačen vtis o težavah.

Pred samo preiskavo se z bolnikom pogovorimo o njegovih težavah, boleznih. Pregledamo dnevnik uriniranja in se pogovorimo o nejasnostih. Znova razložimo potek preiskave.

Medicinska sestra oziroma pomočnik nato pomaga bolniku pri pripravi na preiskavo (oblačenje) in nameščanju. Bolnik pred preiskavo izprazni mehur (spontano ali ga kateteriziramo). Sledi nameščanje merilnih naprav. Vstavimo dva katetra, enega prek zadnjika v črevo, s katerim merimo tlak v trebušni votlini, in drugega v mehur, s katerim merimo tlak v mehurju in prek katerega polnimo mehur s fiziološko tekočino in s tem posnemamo normalno polnjenje mehurja). Nalepimo elektrode za odjemanje signala iz mišic zapiralk. Sledi sama meritve, kjer spremljamo spreminjanje tlakov med polnjenjem mehurja. Bolnik medtem sporoča svoje občutke (občutek polnjenja mehurja, željo po uriniranju in nujno potrebo po uriniranju). Med samo preiskavo skrbimo, da bolnik ni moker. Po koncu preiskave odstranimo vstavljene katetre in bolnika po potrebi znova kateteriziramo. Pomagamo tudi pri urejanju in oblačenju, če bolnik tega ne zmore sam.

Po preiskavi spremljamo bolnika, če se pojavijo kake težave, ki so povezane z vstavljenimi instrumenti ali okužbo. Ponekod bolniku profilaktično predpišejo antibiotik. Po preiskavi je zaželeno, da bolnik pije čim več tekočin. Če simptomi in znaki okužbe sečil (ki se lahko pojavijo po preiskavi) trajajo dlje kot 24 ur, je potrebno ukrepanje.

Glede na izvid preiskave se nato odločamo o nadaljnjih postopkih. Naši cilji so, da bolniki praznijo mehur na tri do štiri ure, so v vmesnih obdobjih suhi, spijo brez težav zaradi izločanja seča in nimajo ponavljajočih se okužb sečil ali drugih zapletov. Zavedamo se, da slabo nadzorovan mehur zmanjšuje bolnikove potenciale v družbi.

**Asist. Motka Moharič, dr. med.,
Inštitut Republike Slovenije za
rehabilitacijo**

KRČENJE PRAVIC ZAVAROVANCEV NE PRIDE V POŠTEV

Gospodarska kriza, ki trka tudi na naša vrata, bo brez dvoma vplivala na kakovost našega življenja in nobenih iluzij ni več, da bodo bogati sicer revnejši, revni pa čedalje bolj ogroženi. Vsem pa bo šlo slabše, odpovedati se bo treba marsikateri stvari, ki se nam je še nedavno zdela sama po sebi umevna. Pa vendar direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Samo Fakin odločno zavrača zamisli o krčenju pravic iz zdravstvenega zavarovanja.

»Bolnikov sicer ni vedno več, so pa vedno težji, saj medicina napreduje in zdravniki znajo pozdraviti danes mnogo težje bolezni kot pred desetimi ali dvajsetimi leti. Zdravljenje je čedalje zahtevnejše in tudi vedno dražje. Primež med potrebnimi sredstvi in pričakovanji zavarovancev pa zdravstveno blagajno vedno bolj stiska, čeprav ni nič novega. Že dolgo je tudi jasno, da je mogoče iskati rešitve iz njega v trikotniku, katerega en krak je lahko povečana prispevna stopnja, drugi prenos nekaterih pravic iz obveznega v prostovoljno zdravstveno zavarovanje, tretji pa racionalizacija porabe zdravstvenega denarja. V tem trikotniku bo treba poiskati odgovore na vprašanje, kako zagotoviti dovolj denarja za plače zdravnikov in medicinskega osebja, zdravila, medicinsko-tehnične pripomočke, zdravljenja v zdraviliščih, obnovitveno rehabilitacijo. Za Zavod za zdravstveno zavarovanje in za zdravstvene ustanove mora biti racionalizacija stalna, tudi če bi imeli veliko več denarja, kot se nateče s prispevno stopnjo. Saj tudi doma pozimi ne odpiramo oken, če nam je vroče, temveč zapiramo radiatorje ali manj kurimo,« je odločen direktor ZZZS. Letos je predlagal skupščini zavoda, ki jo sestavljajo tako predstavniki države kot zdravstvenih ustanov in uporabnikov, da iz proračuna zavoda za

prihodnje leto izdvoji deset milijonov evrov za razvoj. Prepričan je namreč, da ne glede na finančne možnosti razvoja medicine ne bi smeli zavirati in zavreti. Priznava pa, da je »pretresanje« zakonjenih pravic zavarovancev stalna naloga zavoda. »Več bi se morali pogovarjati o tem, katere pravice izhajajo iz obveznega zavarovanja in katere iz prostovoljnega, še več pa o tem, katere pravice so zdravstvene in katere

Direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Samo Fakin: »Zagotavljam vam, da je v interesu zavoda, da bi postopke poenostavili in da bi zavarovanci dobili pripomočke takoj, ko jih potrebujejo.«

socialne. Žal je pri tem medresorskega sodelovanja med ustanovami s področja zdravstva, sociale in tudi šolstva vse premalo, prav tako se o tem premalo pogovarjajo posamična ministrstva.« Direktorju Fakinu pritrjuje tudi Drago Perkič, vodja oddelka za medicinsko-tehnične pripomočke, ki ugotavlja, da zavarovancem, ki imajo pravico do medicinsko-tehničnih pripomočkov, greni življenje predvsem to, da niso obravnavani celovito. »Pri obravnavi človeka, ki potrebuje rehabilitacijo, medicinsko-tehnične pripomočke, obnovitveno rehabilitacijo ali zdravljenje, bi morali upoštevati tudi njegovo vključevanje v socialno okolje, športne, kulturne in socialne aktivnosti. Človeka bi morali obravnavati celovito, v okolju in dejavnostih, življenju. Tako kot na primer v Nemčiji, kjer je sodelovanja med organi, zavodi, organizacijami, ustanovami s področja zdravstva, sociale, šolstva, kulture, športa, zaposlovanja veliko več kot pri nas.« Nujno bi bilo, ga dopolni Alenka Franko, pravna svetovalka na ZZZS-ju, »da bi bili kriteriji za določanje posameznih pravic poenoteni, ne

glede na to, ali gre za pravice iz zdravstvenega varstva ali za pravice, ki izhajajo iz socialnega varstva, izobraževanja, kulture, zaposlovanja. Tako bi posamezna ministrstva vedela, katera področja »pokriva« ta ali oni resor. Prepričana sem, da je čas za to zreł, o čemer priča tudi dejstvo, da smo se z ministrstvom za šolstvo in ministrstvom za zdravje o sodelovanju že pogovarjali. Sodelovanje pa bi gotovo pospešilo tudi, če bi strokovna in laična javnost nanj glasneje opozarjala, predvsem pa, če bi se bolj angažirala društva invalidov. Źal so njihova prizadevanja na tem področju (kot tudi sicer) razdrobljena, nepovezana, kar jim bolj škodi kot koristi. Zdi se mi, da je tudi delitev denarja FIHA za delovanje društev premalo formalizirano, da so kriteriji velikokrat premalo natančni in tudi zato društva ne sodelujejo toliko in tako, kot bi bilo dobro za vse.« je prepričana Alenka Franko, ki pritrjuje Dragu Perkiču, ki pravi, da »zadnja leta vendarle zavod več sodeluje z društvi invalidov in bolnikov, saj se zavedajo, da jim uporabniki lahko veliko pomagajo, ko se na zavodu odločajo o uresničevanju te ali one pravice. Če bi bilo tako več sodelovanja državnih ustanov, zavodov in organizacij na eni strani kot povezovanja nevladnih organizacij na drugi, zagotovo ne bi bilo toliko nezadovoljstva invalidov, ko gre na primer za zagotavljanje medicinsko-tehničnih pripomočkov. Takrat bi gotovo prišla bolj do izraza socialnomedicinska rehabilitacija in ne bi prevladovali medicinski kriteriji, invalidi pa ne bi bili prikrajšani za socialni del svojega življenja. Tu vidimo še veliko rezerv.« Perkič se strinja tudi, da so zdaj po svoje kaznovani invalidi, ki so zelo aktivni, saj se na primer invalidski voziček veliko prej izrabi, če se z njim veliko giblješ, kot če si le doma. Ugotavlja tudi, da zdravniki, ki so pooblašeni za predpisovanje medicinsko-tehničnih pripomočkov, pogosto ne upoštevajo niti medicinskih kriterijev, kaj šele drugih potreb uporabnika pripomočkov. »Zato imamo

na zavodu še svojega zdravnika, ki preveri, ali je pooblašeni zdravnik upošteval predpisane kriterije. Tako se postopek včasih zavleče, zagotavljam pa vam, da je v interesu zavoda, da bi postopke poenostavili in da bi zavarovanci dobili pripomočke takoj, ko jih potrebujejo. Prepričan sem, da nam pri najtežjih invalidih to že uspeva, saj je po novem pravica do medicinsko-tehničnih pripomočkov individualna pravica, kar pomeni, da si vozičkov ne bodo več izposojali, temveč ga bodo dobili na naročilnico. Izbirali ga bodo lahko pri katerem koli pogodbenem dobavitelju, ki je na našem seznamu. Na njem pa so vsi svetovni proizvajalci vozičkov, zato po novem doplačil tudi pri najzahtevnejših vozičkih ne bi smelo več biti. To velja za vse zahtevnejše pripomočke, ki so po novem, kot rečeno, individualna pravica, tudi za posteljne in sedežne blazine.« Na zavodu se, pravi Drago Perkič, zavedajo, da je bolje, da dajo invalidu boljšo sedežno blazino, ki učinkoviteje preprečuje preležanine, ni pa seveda nujno, da sleherni para- ali tetraplegik dobi najbolj priljubljeno blazino Roho. »Za blazine, ki preprečujejo preležanine, smo najprej postavili natančne medicinske kriterije, potem pa smo iskali na trgu ponudnike; zdaj jih je na seznamu zavoda pet,« dodaja Alenka Franko, »pooblašeni zdravnik pa je tisti, ki odloči, katere vrste blazino invalid potrebuje – najbolj ali manj zahtevno.« Kriteriji in pogoji so objavljeni na domači strani ZZZS in torej dostopni vsem, na zavodu pa pričakujejo, da bo v prihodnje zaradi blazin bistveno manj pritožb. »Če sem čisto odkrit,« pravi Drago Perkič, »si pritožbe pravzaprav želimo, saj le tako izvemo, da ima nekdo težave ali da smo naredili napako, in le tako jo lahko popravimo. Tudi v našem interesu je, da ljudem omogočimo, da pridejo do tistega, kar jim pripada, pa tudi, da z manjšo vsoto denarja, ki ga porabimo na primer za blazino, ki preprečuje preležanine, morda prihranimo veliko večjo vsoto de-

narja, ki bi ga porabili za zdravljenje preležanin. Da o kakovosti življenja invalidov niti ne govorim,« je jasen vodja oddelka za medicinsko-tehnične pripomočke pri ZZZS. Rosana Lemut Sterle, direktorica področja za obvezno zdravstveno zavarovanje, pa dodaja: »Država se bo morala res odločiti, kje postaviti mejo med pravicami in možnostmi, kaj je obveza nas vseh, torej obveznega zdravstvenega zavarovanja, kaj pa je stvar prostovoljnega, doplačila torej, ali pa stvar družine, socialnih, humanitarnih, nevladnih organizacij. Denarja v zdravstveni blagajni pač ni neomejeno in dejstvo pač je, da če eni skupini bolnikov pravice povečamo, bo druga prikrajšana. Če na primer plačamo spremljevalce vsem paraplegikom in tetraplegikom, ki imajo pravico do obnovitvene rehabilitacije, bo zmanjkalo denarja na primer za biološka zdravila. Obnovitvena rehabilitacija ne more biti le stvar zdravstvene blagajne, marveč tudi stvar sociale, družine, društev. Na zavodu se trudimo, da kolikor toliko pravično razporejamo denar, kruta resnica pa je, da vsi pač ne moremo dobiti vsega.«

Jasna Tepina

PARAPLEGIK, KI PODIRA REKORDE

Goran Todorović - Faca je prvi paraplegik na svetu, ki je v tandemu skočil s padalom z višine 7500 metrov v Slovenj Gradcu. Je nekdanji pripadnik 63. padalske brigade, osvojil je Mount Blanc in Elbrus, je speleolog in potapljač, paraplegik pa je zaradi padalske nesreče ... Po vrnitvi domov, v Srbijo, smo navezali stik z njim in prosili za intervju. Več kot pripravljen je bil sodelovati.

Povej nam kaj o sebi.

Ime mi je Goran Todorović - Faca. Rojen sem 30. 10. 1971. Živim v Leskovcu v Srbiji. Po poklicu sem vojaški uslužbenec, pripadnik 63. padalske brigade iz Niša, s činom praporščaka. Bolje rečeno, bil sem pripadnik. Trenutno sem v bolnišnici, natančneje na VMA (Vojaški medicinski akademiji) v Beogradu, kjer se zdravim. Na VMA sem že od poškodbe 18. 12. 2003; tukaj tudi bivam, saj zdravljenje še ni končano in na žalost še vedno nimam rešenega stanovanjskega vprašanja.

Kaj si počel v življenju?

Poleg padalstva – tudi civilno sem padalec, in to padalski inštruktor – imam tudi potapljaški izpit P2, ukvarjal sem se s speleologijo, prostim plezanjem, bil sem član gorske reševalne službe. Ukvarjal sem se tudi s planinstvom in alpinizmom. Tako sem se leta 2002 z ekipo planincev Srbije povzpел na Mount Blanc v Franciji (4810 m) in leta 2003 na Elbrus v Kavkazu (5642 m). Treniral sem dvigovanje uteži – klasično, ne bodibilding – in kot član KTD Leskovac – Srbija postal trikratni prvak Srbije. Od borilnih veščin sem tri leta treniral aikido in sedem let taekwondo. Imam tudi vojaško priznanje – medaljo za zasluge obrambe in varnosti. Kot prostovoljni krvodajalec sem kri daroval več kot štiridesetkrat. Odkar sem se pred tremi leti in pol poškodoval, sem prebral 319 knjig. Ker sem človek, ki nikoli ne obupa, in ker v mojem besednjaku NE obstaja beseda PREDAJA, nadaljujem

boj za vrnitev v trenutek, kjer sem bil ustavljen. Tako sem v organizaciji *Vazduhoplovne zveze Srbije* 23. 6. 2007 spet zajadral med oblake. Znova sem izvedel padalski skok in s tem postal prvi paraplegik v Srbiji, ki je skočil s padalom.

Goran Todorović - Faca:
"Nadaljujem boj za vrnitev v trenutek, kjer sem bil ustavljen."

Kako si se ponesrečil?

Ko sem 18. 12. 2003 na vojaškem aerodromu v Nišu med službo opravljal redni, 984. skok s padalom, se mi je pripetila »delovna« nesreča, ko se padalo ni pravilno odprlo. S hitrostjo 120 km/h sem z višine 1200 m priletel na zemljo. Zlomil sem si pet vretenc, od tega sta se dve zdrobili, tri pa zlomila, počila je tudi prsnica, popokalo mi je črevesje in srce se je ustavilo. Postal sem paraplegik in sem hrom od prsi navzdol.

Močna volja je hotela, da ostanem živ. In boj se nadaljuje. Nameščen in zdravljen sem v VMA v Beogradu. Zaradi močnih antibiotikov in injekcij, ki sem jih prejemal, imam okvarjen sluh (88,4-odstotno), prav tako se je pojavil močan »tinitus« (zvonjenje v ušesih).

Kakšen je pri vas odnos zdravnikov in sester do vas pacientov?

Kot sem že povedal, še vedno ležim na VMA. V Srbiji je to najboljša ustanova. Pa vendar moram reči, da to, kar se počne, še vedno ni dovolj dobro oz. ni tisto, kar bi se moralo delati in kar zahteva vsak poškodovanec.

Pred vojno so bile te stvari pri nas dosti bolje urejene. Ko je po vojni standard strmo padal, se ni z zdravstvom dogajalo nič bolje. Ne trdim, da se zdravniki in sestre ne trudijo, pa vendar bi lahko bilo boljše.

Pa arhitekturne ovire?

Stalno se srečujem z ovirami. Šele pred kratkim so se začele reševati določene stvari. Na žalost pa vse to poteka zelo počasi. Tudi to je le majhen del vsega, kar bi bilo treba urediti. Za tiste, ki so za to pristojni, je to nepomembna malenkost, nam, invalidom, pa bi to veliko pomenilo in pomagalo. Stvari bi se morale začeti urejati v odnosu med ljudmi pa do reševanja preostale problematike. Da o domovih, kjer invalidi živijo, in o vprašanju stanovanjske problematike sploh ne govorim. Sam sem dovolj zgovoren primer – po petih letih od poškodbe še vedno ležim v VMA, ker nimam rešenega stanovanjskega problema. Mislim, da to pove vse. Kar pa se tiče dostopnosti, na večini, da ne rečem na vseh javnih poslopijih ni rešen dostop. Kjer je rešen dostop, problem nastane kje drugje.

Kako imate urejeno osebno asistenco?

Iz pogovora z neko deklico sem izvedel, da so poskušali reševati vprašanje asistence in da se je nekje nekaj začelo premikati. Pa vendar se je na žalost tudi kmalu vse ustavilo.

Nisem mogel verjeti, da so vsi ti dobri ljudje pripravljeni izpolniti moje sanje, in skoraj so pritekale solze sreče.

Kar zadeva mene, je veliko stvari, ki jih uredim in postorim sam, po drugi strani pa obstajajo stvari, ki so mogoče malenkosti, a jih invalidi preprosto ne moremo početi ali storiti. Zaenkrat se mi še ni treba ubadati z vprašanjem asistenta, ko pa bo enkrat rešen stanovanjski problem, se bom moral spoprijeti tudi s tem – vsaj na začetku.

Kako je v Srbiji poskrbljeno za dohodke invalidov?

Glede na to, da sem »vojaška oseba«, moja trenutna invalidnina znaša, če verjamete ali ne, 2090 dinarjev, kar je okoli 25 evrov. Dobivam tudi plačo. Poleg tega bi moral dobivati tudi dodatek za tujo pomoč in postrežbo, ker pa še nisem upokojen, nimam niti tega. Višina tega dodatka je prav tako nizka, kolikor sem seznanjen, znaša 9000 dinarjev, kar je okoli 110 evrov. Moram povedati, da je v civilnem sektorju za te stvari malo bolje poskrbljeno. Problem nastaja že v samem pravnem sistemu. S tem imam v mislih pravilnike, s katerimi so javni uslužbenci dolžni opozarjati poškodovance, kaj vse jim po poškodbi pripada. Z istimi pravilniki je določeno, da nekatere stvari po treh do petih letih po poškodbi zastarajo, in ker ljudje dostikrat niso obveščeni o pravicah, mnogokrat ostanejo brez dodatkov, ki jim pripadajo. Mislim, da je to več kot žalostno.

Zame je zaenkrat vse to še znosno, ker živim v bolnišnici. Toda to se bo spremenilo, ko bom bolnišnico

enkrat zapustil. Takrat bodo nastali novi problemi. Kolikor vem, se po mestu ne da drugače gibati kot s prevoznim sredstvom, tu mislim na osebno vozilo. Se pravi, če želiš pri nas kar koli urejati, si že takoj omejen s prevozom, na koncu koncev pa vse to stane in krog problema je sklenjen.

Kaj počneš v prostem času?

Med drugim je ves moj prosti čas posvečen treningu, na prvem mestu avtogenemu treningu. Kar pomeni, da kadar koli, tudi če sam sedim s prijatelji na pijači ali berem knjigo, poskušam vzpostaviti stik med dajanjem navodil možganov do delov telesa, ki jih ne čutim. Tu mislim na gibe. Kot sem že rekel, veliko berem. Z ljudmi iz *Vazduhoplovne zveze Srbije* poskušamo sestaviti predlog zakona, ki bi omogočil invalidom samostojno skakanje s padalom. Pri tem mi pomagajo padalci, s katerimi sem sodeloval že prej in so trenutno v ZDA, imajo pa veliko izkušenj.

Povej kaj o svojem podvigu in obisku v Sloveniji.

Pred kratkim sem bil v Sloveniji, v Zrečah. Bival sem v Garni Hotelu Zvon. Tam sem preživel šest nepozabnih dni. Namen mojega obiska je bil opraviti nekaj zdravstvenih pregledov in opraviti potop.

... skok za Guinnessovo knjigo rekordov z 8350 metrov.

Zgodba se je začela, ko smo v Beogradu organizirali kamp z naslovom Hoja po oblakih. Cilj kampa je bilo zbiranje finančnih sredstev za moje nadaljnje zdravljenje. Pri izvedbi kampa so mi priskočili na pomoč ministrstvo za obrambo, vojska Srbije in *Vazduhoplovna zveza Srbije*. Kampa so se udeležili padalci iz vse nekdanje Jugoslavije. Med drugimi je prišel tudi padalec Slavko Perbil. Osebo ga nisem poznal, naju je pa vezalo naključje, da je tudi on leta 1980 služil v 63. padalski brigadi, kjer sem bil zaposlen do poškodbe. V kampu sva se spoznala in omenil sem, da si želim nekoč skočiti z velike višine, kar si je Slavko zapomnil. Po njegovi vrnitvi v Slovenijo sva ohranila stike po e-pošti in telefonu. Prav Slavko me je obvestil, da lahko v Sloveniji opravi potapljaški izpit pri IAHD Adriatic. Slavko se je še enkrat izkazal, ko je napel vse moči, da mi je priskrbel vizum, ki je bil izdan v rekordnem času, za kar se iskreno zahvaljujem Jadranski Sturm - Kocjan in gospodu Mirku s slovenskega veleposlaništva.

Ko sem prišel v Slovenijo, pa spet novo presenečenje. Ko smo naslednji dan šli na letališče Slovenj Gradec, so me tam pričakali g. Damijan Cehner, pilot in lastnik aviona, g. Rok, menedžer letališča,

g. Roman Pogačar, tandemski inštruktor, in g. Peter Čresner. Vsi ti ljudje so mi bili pripravljeni izpolniti željo po skoku z višine več kot 8000 m. To je bilo 20. oktobra in ker imam 30. oktobra rojstni dan, je bilo to darilo. Ostal sem brez besed, nisem mogel verjeti, da so vsi ti dobri ljudje pripravljeni izpolniti moje sanje, in skoraj so pritekale solze sreče.

In kaj mi je drugega preostalo, dogovor, opremljanje, vkrcanje, polet in ... skok za Guinnessovo knjigo rekordov z 8350 metrov.

Mislím, da se tem ljudem ne bom mogel nikoli oddolžiti. Hvala vsem, hvala tudi najljubeznejšemu osebju Garni Hotela Zvon. Takšen sprejem mi bo ostal v spominu do konca življenja.

Naslednji dan mi je v Zrečah g. Branko Ravnak, inštruktor potapljanja, predstavil potapljanje za ljudi s posebnimi potrebami. Ves postopek razlage, skupaj s potopom samim, je bil skrajno profesionalen. Vse to je spremljala tudi slovenska televizija, kar je bilo naslednji dan tudi predvajano. G. Ravnak je bil pri vsaki stvari zelo korekten, malo strog, kar je meni kot vojaku ustrezalo. Njemu in vsem, ki so pri tem sodelovali, se iz srca zahvaljujem.

Dan pred vrnitvijo v Srbijo sem si ogledal še Inštitut za rehabilitacijo v Ljubljani. Bil sem presenečen, ko sem videl, da je izjemno dobro opremljen. Ogledal sem si tudi Bled in tam me je čakalo novo presenečenje. Srečal sem se z g. Miliom Koželjem in njegovo ženo. Z njim sva leta 1980 skupaj služila vojaški rok. Še en nepozaben dan. Vsi predeli Slovenije in vsi ljudje, ki sem jih spoznal, mi bodo ostali v prelepem spominu.

Imaš v prihodnosti v načrtu še kakšno ekstremno avanturo?

Moj nemirni duh, ki me že vse življenje napolnjuje, je vedno v iskanju novih avantur. Vem in čutim, da je vse, kar sem do zdaj počel, mogoče nadaljevati. Zavedam se, da vse ne bo moglo potekati z enakim tempom kot doslej, pa vendar bo celotna moja zgodba

Branko Ravnak, inštruktor potapljanja, mi je predstavil potapljanje za ljudi s posebnimi potrebami.

Vsi predeli Slovenije in vsi ljudje, ki sem jih spoznal, mi bodo ostali v prelepem spominu.

dobila novo sliko v smislu uresničevanja novih idej in odkrivanju novih poti. Na koncu je vse mogoče, treba je samo poiskati nov način in pot. Za to sta potrebni ne samo volja in želja, ampak tudi dobro srce vseh ljudi, ki so pripravljeni pomagati ... Vem, da jih je veliko. Vse, ki se mi bodo pridružili v tej moji avanturi ... hvala.

Je pa res, da lahko vse, kar počnemo v življenju, za druge pomeni ekstremno avanturo, h kateri stremimo. Dokler človek občuti notranji strah, se vse tisto, kar je od nekdaj v nas, ne bo izpolnilo. Zakaj je tako, je nepotrebno vprašanje ... Treba je s polnim duhom zreti naprej. Vedno se spomnim reklamnega panoja, na katerem je pisalo **Šel bom kamor koli, dokler me to pelje naprej ali Tudi če ni poti, jo bomo ustvarili.** Moj načrt je, da ni načrta. Ideja se rodi v trenutku – in zakaj je ne bi uresničili? Človeka prevzame strast, rodi se nova moč in želja po jutrišnjem žarku sonca. To, kar nam narava ponuja, je neizčrpen izvir življenja in radosti.

Idej je veliko, življenje pa je kratko ... samo nekaj tisoč let.

Pa družina?

Na žalost nisem poročen, prav tako sem brez stanovanja. Celih pet let že ležim po bolnišnicah. Država mi še vedno ni priskrbela stanovanja, pa

tudi če sem 100-odstotni vojni invalid.

Vseeno pa vem, da nekje na vrhu planine stoji dekle bisernih las, nežnih oči in z nasmehom, ki bo umirilo srce, polno brazgotin. Kjer koli si – hvala, ker obstajaš.

Kakšna misel za konec pogovora?

Boj je vedno nezaveden. Če bi vedeli, kakšen bo na koncu izid, ne bi bilo več zanimivo. Upam, da bom kmalu krenil v Rusijo, natančneje v Moskvo, na zasebno kliniko, ki se imenuje Neurovita. Gre se za novo metodo, presajanje matičnih celic. Če me vprašate, kaj pričakujem, je odgovor: če mi sprožijo vsaj majhen impulz, je vse preostalo na meni. Ker če sami ne damo vsega od sebe, nam ne more nihče pomagati.

In mogoče za konec ali začetek, kot uroboros, ki obnavlja svoje življenje: moja želja je, da svet zaduha z dobrim srcem. Da bi se ljudje spoštovali. Samo malo ljubezni in svet je korak bliže popolnosti. Vem, lahko je biti slab človek, dokler je težko biti dober, prav tako pa vem, da v srcih ljudi leži tudi tista boljša, dobra stran. Lahko ljubite, sovražite, lahko živite ali pa umrete, za nami vedno ostane zapis življenja. Pustimo sled za prihodnost v najlepši luči. Ker kaj je lepšega od otrokovega nasmeha, iskrenega nasmeha in pristne ljubezni, dokler se dva držita za roke ... Boljša in večja je samo ljubezen ... toda ...

Ljubezen nikoli ne umre!

Provedla in pripravila intervju

Barbara Slaček

URADNO ODPRTJE DELOVNO-BIVALNIH PROSTOROV

DRUŠTVA PARAPLEGIKOV KOROŠKE

Društvo paraplegikov Koroške je 17. septembra v Slovenj Gradcu skupaj s Svetom za invalide pri Mestni občini Slovenj Gradec pripravilo prireditev z naslovom Festival drugačnosti. S tem so se želeli na različne načine predstaviti širši javnosti in se medsebojno spoznati in povezati.

Sodelovala so številna invalidska društva, ki aktivno delujejo v občini. Predstavila so se s stojnicami, z različnimi športnimi tekmovanji in s kulturnimi nastopi.

V sklopu festivala je bilo tudi uradno odprtje delovno-bivalnih prostorov na Ronkovi ulici 6, ki smo jih pridobili s sredstvi Fundacije za financiranje humanitarnih in invalidskih organizacij. Sodobni prostori imajo 150 kvadratnih metrov površine, v njih pa je tudi prehodno stanovanje za paraplegike in tetraplegike, ki še nimajo urejenega bivališča, ko pridejo iz rehabilitacije. Prostore so slovesno odprli: župan mestne občine Matjaž Zanoškar, predsednik zveze Dane Kastelic in ustanovni predsednik društva Ivan Gaberšek. Med gosti je bila tudi ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič, ki mi je kot predsedniku društva izročila ček za 1000 EUR. Denar bomo v društvu porabili za nakup novega kombi vozila.

Naši novi delovno-bivalni prostori so osnova za naše delovanje, prejšnja

Bivša ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič predaja ček pisarnica je bila premajhna že za seje upravnega odbora, kaj šele za izvajanje naših programov in druženje med člani. V naših novih prostorih imamo uradne ure vsako sredo od 9. do 14. ure, ob petkih pa imamo za naše člane organizirano brezplačno masažo od 16. ure. Poleg tega so četrtkovi večeri rezervirani za druženje med člani. Po rekreaciji, ki poteka od 17. do 18.30 ure vsak četrtek, se odpravimo v naše prostore, kjer se pomerimo v pikadu, šahu ali drugih podobnih dejavnostih.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste kakor koli pripomogli pri nabavi in opremlitvi naših novih delovno-bivalnih prostorov.

Damjan Hovnik

Župan mestne občine Matjaž Zanoškar, predsednik zveze Dane Kastelic in ustanovni predsednik društva Ivan Gaberšek.

DRUŠTVO PARAPLEGIKOV KOROŠKE SODELOVALO NA 10. MIROVNIŠKEM FESTIVALU

Društvo paraplegikov Koroške se je udeležilo s predstavitvijo na stojnici na 10. mirovniškem festivalu ob dnevu OZN, ki ga je v Slovenj Gradcu organizirala Mestna občina Slovenj Gradec v petek, 24. oktobra. Generalna skupščina OZN je Slovenj Gradec leta 1989 razglasila za Mesto glasnik miru, zato prav tu poteka omenjeni mirovniški festival.

Program v znamenju gesla »Skupaj – Together«

10. mirovniški festival v Slovenj Gradcu je minil v duhu letošnjega gesla »Skupaj – Together«. Njegovo sporočilo je, da je na vseh področjih, torej v ekonomskem, socialnem in gospodarskem življenju, treba oblikovati zavest, da se lahko le s skupnimi močmi doseže skupnost, v kateri je prostor za različne kulture brez sovražnosti in predsodkov. Skupnost, v kateri je prostor za mir, pravičnost in solidarnost. Mirovniški festival je v tem duhu tudi letos potekal v starem mestnem jedru Slovenj Gradca.

Sam festival se je dogajal v petek, 24. oktobra 2008, druge prireditve pa že v dneh pred svetovnih dnevom Organizacije združenih narodov. Tako so v nedeljo že pripravili tradicionalen Tek miru in v ponedeljek še osrednjo proslavo s slavnostnim govornikom **dr. Danilom Türkom**, predsednikom RS. Letošnja novost

FESTIVAL DRUGAČNOSTI

Mestna občina Slovenj Gradec vsako leto tradicionalno praznovanje občinskega praznika obogati z nečim novim. Letos je čast odprtja praznovanja s Festivalom drugačnosti pripadla Društvu paraplegikov Koroške.

je bila prva razstava o delovanju Svetovne zdravstvene organizacije, ki letos praznuje svojo 60-letnico. Petkov festival je minil v znamenju različnih delavnic in druženja mladih, pa tudi v znamenju pesmi. Potekal je namreč mednarodni pevski festival otroških pevskih zborov iz Avstrije, Italije, Madžarske, Poljske, Romunije in Slovenije. Kot vsako leto pa je bila tudi tokrat na ogled razstava izbranih otroških del natečaja za izvirno otroško likovno, literarno in fotografsko delo.

Športne prireditve so pomemben del mirovniških aktivnosti, ki jih pripravljajo v Slovenj Gradcu. Tek miru pripravljajo že od leta 1983. Pozneje, leta 2001, so ga predstavili v čast praznovanja dneva OZN in tako je še danes. Udeleženci, ki prihajajo iz Slovenije in tujine, se lahko pomerijo na progi, dolgi 10 kilometrov, ki šteje tudi kot sklenitev štajersko-koroškega pokala. Krajše proge v dolžini 500, 1000 in 1500 metrov pa so namenjene vsem preostalim ljubiteljem teka, ki se tako pomerijo na Teku dobre volje v organizaciji Športne zveze Slovenj Gradec.

Stojnica društva

Naše društvo se je na omenjenem festivalu predstavilo s svojo dejavnostjo, pokazali smo širši javnosti, katere posebne socialne programe izvajamo, ter poklepetali z mimoidočimi. Festival je bil bolj družabnega značaja, malo nam je nagajalo mrzlo vreme, pa vendar smo z obilico dobre volje in veselja premagali mraz in se tako predstavili javnosti.

Damjan Hovnik

Zametek Festivala drugačnosti je bila okrogla miza, kjer se je v razpravi pokazalo, da se invalidska društva premalo poznajo med seboj, da so možne skupne aktivnosti in da obstaja skupni interes pokazati se "nazven", npr. gostitelju, tj. Mestni občini Slovenj Gradec. Ta je idejo potrdila in okrepila z logistično in finančno podporo. Festival drugačnosti bi lahko za to leto imel slogan - **Pokaži se!**

Od sklepa naprej je bila zanimiva pot; iskali smo načine, na katere bi se društva lahko predstavila. Za prvič smo si zamislili stojnice kot predstavljena mesta, športne in kulturne dejavnosti.

Sodelujoči bi odločili, ali se bodo predstavili sami ali skupaj z "matico"; odločili bi o načinu izvedbe tekmovanja, o sestavi ekip - društvo proti društvu ali mešane ekipe - ter o predstavitvah, demonstracijah športnih panog. Prav tako bi pri kulturi lahko nastopali samostojno ali skupaj z znanim domačim izvajalcem. Z dajanjem spodbud, motiviranjem itn. smo želeli, da se društva sama ali s pomočjo drugih čim bolje in zanimivo predstavijo in **SODELUJEJO** v izvedbi programa festivala.

Vabilo k sodelovanju na festivalu je bilo poslano vsem v mestni občini delujočim invalidskim društvom, ortopedijam, raznim zdravstvenim organizacijam ipd.

V sklop obveščanja širše javnosti o Festivalu drugačnosti je sodila tudi novinarska konferenca na Mestni občini Slovenj Gradec v ponedeljek, 8. 9. 2008. Na njej je župan predstavil prireditve, ki bodo potekale v času praznovanja občinskega praznika. Kot nekaj posebnega, vrednega dodatne pozornosti, je omenil Festival drugačnosti, ki ga je predstavnikom "sedme sile" nato predstavil Stojan Rozman iz Društva paraplegikov Koroške. V dnevih pred festivalom, posebno pa na sam dan festivala in po njem so se vrstili intervjuji za časopise, javljanja v eter radijev, nastopi v oddajah.

Jutro v sredo, 17. 9. 2008, je bilo hladno, posijalo je sonce, a Festival drugačnosti se zaradi nedokončanih del v šotoru in parkiranih vozil pred njim ni mogel začeti. Z marljivimi rokami in bučno podporo srednješolcev ter z uro zamude je dogajanje le kolikor toliko steklo.

Pravi zagon in veljavo pa je festival dobil z obiskom župana g. Zanoškarja in ministrice za zdravje ge. Zofije Mazej Kukovič.

Čenjeni gosti so dali pravi zagon in veljavo festivalu.

Odprtje festivala je vodil izkušen maček mikrofona Dušan Stojanovič. V otvoritvenem in pozdravnih govorih so govorniki pokazali svojo zavzetost za festival. Predsednik Društva paraplegikov Koroške g. Damjan Hovnik je poudaril pomem-

Stojan Rozman in Damjan Hovnik

bnost in kvalitete odnosa društvo-občina; predsednik Zveze paraplegikov Slovenije g. Dane Kastelic vključevanje invalidov v družbo; župan g. Matjaž Zanoškar je pozdravil pozitiven vpliv delovanja invalidskih društev na "utrip in renome" mesta, ministrica za zdravje ga. Zofija Mazej Kukovič pa je govorila o ciljih in nalogah, s katerimi bo zdravstvo bolj "prijazno". Društva, ortopedije (27) so s pomočjo srednješolcev iz zdravstvene šole opremile stojnice (29). Poleg stojnice Društva paraplegikov se je predstavila tudi Zveza paraplegikov in naši umetniki, npr. g. Jernejšek s svojimi deli.

Stojnice so bile postavljene v malem šotoru; v večjem pa sta bila poleg stojnic še oder in gostinski del. Ob prikazih društev na in ob stojnicah so bile še predstavitve njihovega delovanja na odru. Vse stojnice so "delovale" do 14. ure, nekatere še dlje. Radio "Krip!" je predstavljalo društva in postavljalo "pomembna" vprašanja.

Tekmovanja v šahu, pikadu in balinanju so potekala v prostorih in pred prostori društva upokojencev; v kegljanju pa so se pomerili na kegljišču kegljaškega društva. Tekmovalcem in demonstratorjem športnih panog so pomagali gimnazijci.

Člani DP JV Štajerske so demon-

strirali namizni tenis na invalidskih vozičkih, člani IŠD Samorastnik iz Raven na Koroškem pa sedečo odbojko. Oboje je potekalo v športni dvorani Srednje zdravstvene šole in gimnazije. Tenis na invalidskih vozičkih so predstavili člani DP Gorenjske v Tenis centru Murko. Atletiko za invalide na vozičkih je na Mestnem stadionu predstavilo DP Koroške; košarko na invalidskih vozičkih pa igralci DP S Štajerske z gosti v športni dvorani. Obiskovalci so se plašno poizkusili v športih z invalidi in na invalidskih vozičkih. Tekmovanja in demonstracije športnih vrst so se končale do 13.30 ure.

Eden od vrhuncev dogajanja z izrednim učinkom je bil opoldanski "Obračun pod koši" med ekipo Društva paraplegikov Koroške in ekipo župana s sodelavci MOSG. Župan g. Zanoškar, predsednik ZPS g. Kastelic in predsednik DP Koroške g. Hovnik so prerezali trak in odprli društvene in stanovanjske prostore Društva paraplegikov Koroške.

V času kosila smo razglasili rezultate tekmovanja in izrekli zahvala demonstratorjem.

Ob 16. uri so nas razveselili nastopi pogumnih invalidov, pravih junakov dneva. To je bil mali kulturni utrip invalidskih društev. Za izredno uspešno se je pokazalo sodelovanje med "zdravim" in invalidom ter sodelovanje priznanega glasbenika in invalida. Še enkrat HVALA g. Franc Šegovcu (ustanovitelju skupine Štirje kovači in besedilopiscu). Našemu harmonikarju Igorju pa "kapo dol".

Eden od vrhuncev dogajanja z izrednim učinkom je bil opoldanski "Obračun pod koši".

Vse žal ni teklo gladko - prevozi, masaža, demonstracija vožnje tekmovalnega vozička, pogin psa vodnika, slabo ozvočenje malega šotora, (ne)držanje urnika ... Bo pa drugo leto boljše!

V oddaji Dobro jutro na VTV je bil prikazan lep utrinek dogajanja na stojnicah, ob tem pa še intervju.

Narejen je bil velik korak pri obveščanju glede potreb invalidov pri premagovanju težav vsakdanjega življenja, prav tako glede možnosti v vključevanje v življenje in delo družbe. Vsekakor drži splošna ocena, da takšna prireditev bogati in da mestu neko "dodatno vrednost".

Festival drugačnosti se je končal; dnevi po njem so še delavni. Spremljali smo odzive in komentarje, ocenjevali uspešnost, se sestali z udeleženci; zahvaljevali podpornikom, izdelali poročila, bilten ... in nastaviti smernice za novega.

Poziv po sodelovanju invalidskih društev je obrodil sadove. Društva združujejo moči in organizirajo skupna tekmovanja, kar vodi k boljši organizaciji in zmanjšanju stroškov. Prirejajo tudi druga skupna srečanja, druženja, ki so posledično bolj množična, pestra in odmevna.

Da lahko paraplegiki tudi tako "pridobimo veljavo", se je kar hitro pokazalo, ko je čast soodprtja novega dela kolesarske steze poleg župana pripadla "lokalnemu" tetraplegiku in ljubiteljskemu kolesarju. Pokažimo se!

Stojan Rozman

Tradicionalno jesensko srečanje članov DPLJ

SREČANJE S PRIJETNIMI DOŽIVETJI

DP ljubljanske pokrajine vsako leto pripravi prijetno in zanimivo jesensko srečanje. Toda tako lepega in z bogatim programom spremljajočega srečanja ljubljanski paraplegiki doslej prav gotovo še nismo imeli. Pa še vreme nam je, kot že vrsto let, lepo služilo.

✓ Letošnji jeseni smo septembra spoznavali Moravško dolino. Zbrali smo se pri podružnični cerkvi sv. Andreja pri Moravčah in se udeležili sv. maše. Daroval jo je župnik **Viktor Primožič** in po maši povedal nekaj znamenitosti o cerkvi. Del cerkve z oltarjem je bil zgrajen že v 14. stoletju, zanimivo pa je, da so prečudovite freske Marijinega oznanjenja in sv. Martina odkrili šele pred 30 leti, ko so pod omet nameščali kable za napeljavno elektrike. To so po svoje edinstvene freske v Evropi. Zatem smo si ogledali bližnji grad Tuštanj in spoznali njegovo zgodovino, nato pa uživali v bogatem kulturnem programu, ki ga je povezovala **Bernarda Mal**. Navdušili so predvsem »leseni rogisti« oz. rogisti, ki igrajo na lesene robove. Iz na vse mogočih načinov zvitihi lesnih korenin, vej in manjših debel jih izdeluje **Jože Setničar**. To so prave umetnine, iz katerih rogisti izva- bljajo neverjetno akustične zvoke. Nikjer na svetu se jih ne da kupiti. Človek mora to videti in slišati. Vmes je prepeval **Grajski oktet** in slišali

smo res nekaj prelepih ljudskih pesmi. Na gradu smo spoznali še izredno aktivno Društvo rokodelcev moravške doline. Kaj vse izdelujejo, kaj vse so svetu predstavljali, je kar težko naštetiti. Povemo naj, da so se s svojim delom in izdelki predstavili celo v evropskem parlamentu. Njihove mojstrovine smo si lahko ogledali in tudi kupili na stojnici sredi grajskega dvorišča. Končni cilj tokratnega srečanja pa je bil prostor pred gasilnim domom v Moravčah. Tam nas je pozdravil in nagovoril moravški župan **Martin Rebolj**. Ob dobrodošlici je pripomnil, da se država kljub velikim prizadevanjem z nami še vedno ravna preveč mačehovsko. No, zato pa so nas ob goლაžu in dobrotah na žaru toliko bolj razveseljevali naši stari prijatelji – **Ržiški fantje**. Hkrati s srečanjem pa je v bližnjem ribniku potekalo tudi meddruštveno tekmovanje v športnem ribolovu. V moštveni konkurenci je bila prva ekipa DP Istre in Krasa, druga ekipa DP ljubljanske pokrajine, tretja pa

Župan Občine Moravče **Martin Rebolj** je ob razglasitvi rezultatov ribičem podelil medalje.

ekipa DP Koroške. Med posamezniki so ribe največkrat prijele na vabo **Boška Božiča** (DP-IK), drugi je bil njegov rojak **Željko Geci**, tretji pa **Srečko Šilak** (DP-MB). Zmagovalci so prejeli lične kolajne in kipce (podelil jih je župan **Martin Rebolj**), po razglasitvi pa so se pridružili našemu srečanju. Tudi tokrat je (v zadovoljstvo vseh) s svojimi pomočnicami in sodelavci vse organizacijske niti imel v rokah **Slavko Krajnc**.

Jože Globokar

SKRB ZA ČLANA NA PRVEM MESTU

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine ima skoraj eno tretjino vseh članov, ki so včlanjeni v pokrajinska društva ZPS. Zato ima tudi veliko članov, ki živijo na robu življenjskega minimuma. Seveda želimo tem članom pomagati, toda skromna denarna pomoč, ki jo lahko po svojih možnostih daje društvo, ni dovolj za rešitev njihovih težav. To je le majhen obliž za rešitev trenutnih stisk, v katerih se vse pre pogosto znajdejo.

Moravske rogiste je treba videti in doživeti

Delo društev DP LP

Za vse, ki imajo take ali drugačne težave, je treba najti trajne rešitve. Zato imamo pri društvu že nekaj let vpeljano in dobro organizirano mrežo tako imenovanih socialnih poverjenikov. V njej sodeluje kar osemnajst članov društva, ki živijo v različnih krajih na področju delovanja društva in znajo prisluhniti sočloveku v stiski. Njihova prednostna naloga je vzdrževanje stikov z določenim številom članom, ki živijo v njihovem bližnjem bivalnem okolju. In tako se član, ki potrebuje pomoč društva, obrne na svojega poverjenika, ki njegovo težavo prouči in jo posreduje naprej. Največkrat je to socialni referent društva, ki nato pri ustreznih državnih službah išče trajno ali vsaj začasno rešitev.

Pri društvu delo socialnih poverjenikov vodi in usklajuje socialni referent Rafko Jurjevčič iz Vrhnike, ki je bil v letu 2006 ob koncu akcije LJUDJE ODPRTIH ROK po izboru bralcev revije Naša žena izbran za Dobrotnika leta. Pri njegovem obsežnem, zahtevnem in odgovornem delu mu pomaga Milan Zlobko – prav tako človek odprtih rok, ki ne bo nikoli odklonil pomoči. Na društvu poteka vrsta aktivnosti

Poverjeniki na rednih sestankih usklajujejo delo.

(presoterapija, masaža, jezikovni in računalniški tečaji idr.), s katerimi člani društva mogoče niso najbolje seznanjeni. Zato je ena izmed nalog poverjenikov, da svoje člane podrobneje seznanijo s koristmi in prednostmi teh dejavnosti. Z delom socialnih poverjenikov se je povečala skrb za slehernega člana društva, hkrati pa je vodstvo društva

tekoče seznanjeno s socialnim položajem vseh članov. Poverjeniki svoje člane obiščejo najmanj enkrat v letu, se z njimi pogovorijo in kaj svetujejo. Ti obiski so še posebej dobrodošli pri novih članih, ki še niso seznanjeni z vsemi dejavnostmi, ki jih izvaja društvo.

Jože Globokar

NEKAJ NAŠIH ČLANOV NA ODDIHU V SEMIČU

Ker je v septembru letošnji tradicionalni Mednarodni tabor prostovoljcev odpadel, je društvo izkoristilo prost termin in v Semiču popeljal nekaj (predvsem starejših članov), ki večino svojega časa preživijo doma. In kako se imeli v tistem deževno-kislem tednu? Pravijo, da kljub temu lepo. Takrat, ko je bilo vreme res slabo, so se zadrževali v toplém domu in se veliko pogovarjali in izmenjavali bogate izkušnje, ko pa je posijalo sonce, so se odpeljali na potep po bližnji okolici. Obiskali so izletniško točko – Mirno goro. Od tam je res prelep razgled na Belo krajino in Hrvaško v ozadju. Na Mirni gori so si ogledali tudi znamenito cerkev sv. Frančiška Ksaverja.

Obiskali so še kmečki turizem z ribogojnico in pokusili odlično pripravljene postrvi. Za nameček jih je v svoji zidnici sprejel še naš sosed,

semiški župan Janko Bukovec. Seveda so pokusili tudi njegovo odlično belokranjsko kapljico. Župan jim je iz prve roke še razložil, kako bomo skupaj uredili naš sadni vrt, ki bo postal nekakšen učni center.

Jože Globokar

Z županom ob pokušnji njegove belokranjske kapljice

ŠE VEDNO VOZIM, VENDAR NE HODIM

Septembra smo na našem društvu začeli zbirati sredstva za nakup novega kombiniranega vozila. Takrat je bila akcija prvič predstavljena širši javnosti. Seveda pa se je ideja o projektu rodila že nekaj mesecev prej.

Glede na odzivnost javnosti pričakujemo, da nam bo do konca tega leta uspelo zbrati potrebna sredstva, da bomo končno prišli do novega vozila.

Natančneje aprila, ko je, po volitvah občnega zbora društva, zasedal prvi upravni odbor v novi sestavi. Takrat je bila ustanovljena komisija za pripravo projekta za nakup novega vozila, ki jo sestavljamo Janez Hudej, Barbara Slaček in David Razboršek. Komisija se je kmalu sestala, rodile so se ideje in projekt je bil zastavljen. Na pomoč smo poklicali gospoda Srdjana Džumhurja, ki je prokurist podjetja A2S (Wolksvagen) iz Celja in hkrati predsednik sekcije združenja drobnega gospodarstva – sekcije pooblaščenih trgovcev in serviserjev z motornimi vozili – varna vozila, pri Gospodarski zbornici Slovenije. G. Džumhur nas je nekako usmeril, kako naj zastavimo projekt. Tako smo se odločili, da bomo v okviru zbiranja sredstev za nabavo novega vozila tudi ozaveščali širšo javnost o varnosti v cestnem prometu. Sestanke komisije so se vrstili

tedensko in projekt je dobil obliko, sliko in zvok. Mnoga podjetja so nam ponudila pomoč pri izdelavi »kampanje«, pri čemer mislim izbiro naslova, logotipa, snemanje videospota, izdelavo plakatov in jumbo plakatov in še bi lahko naštevala. Projekt smo predstavili na mednarodnem obrtnem sejmu v Celju, o čemer smo vas že obveščali. Naj pa vam nanizam še dogodke, ki so se vrstili v zadnjih treh mesecih. Gostovali smo v različnih pogovornih oddajah, o nas so bile objavljene reportaže in prispevki na lokalnih in komercialnih televizijskih hišah ter tudi na nacionalni televiziji. Gostovali smo tudi v pogovornih radijskih oddajah. Še naprej sodelujemo s Prometno policijo Celje in Avtošolo ZŠAM iz Celja, kjer prisostvujemo pri opravljanju teoretičnega dela opravljanja vozniškega izpita – ozaveščamo o nevarnostih.

Tudi osnovne in srednje šole nas vabijo, da med učence in dijake širimo besedo o varnem vedenju v cestnem prometu. V Planetu Tuš je naša zgodba postala dela koncerta Vlada Kreslina, saj smo bili kot gostje povabljeni na koncert in Vladek je občinstvu spregovoril par besed o našem projektu.

Medtem pa se je na računu društva nabrala vsaj polovica potrebnih sredstev. Denar smo zbirali neposredno pri posameznikih in podjetjih v širši celjski regiji, prek mobilnega operaterja, kamor še vedno lahko pošljete SMS s ključno besedo »VOZIM« in na številko 1919 darujete 1 evro. Veliko zanimanja je požela tudi naša spletna stran, ki je bila ustvarjena za namen projekta in kjer javnost sproti obveščamo o našem delu – www.vozim.si. Najbolj pa smo veseli, da so naš trud opazili tudi posamezniki in nevladne organizacije in smo tako dobili ponudbe za sodelovanje v različnih projektih, ki govorijo o varnosti v cestnem prometu.

Glede na odzivnost javnosti pričakujemo, da nam bo do konca tega leta uspelo zbrati potrebna sredstva, da bomo končno prišli do novega vozila. Seveda pa s tem ne bomo opustili projekta, saj ima zastavljeno dobro pot, pa tudi za prihodnje leto imamo že načrtovane in dogovorjene aktivnosti in sodelovanja. Ne nazadnje pa je v našem interesu še naprej ozaveščati javnost o prepotrebni varnosti v cestnem prometu.

Hvala vsem, ki ste kakor koli prispevali pri promociji projekta in zbiranju sredstev.

Barbara Slaček

KRONOLOŠKI PREGLED DOGAJANJA

Ob vrnitvi naših atletov na Brnik smo paraolimpijce tudi pričakali z bučnim sprejemom, harmoniko, domačimi piškoti in kapljico rujnega.

Kljub temu da smo bili v društvu osredotočeni na vodenje projekta ŠE VEDNO VOZIM, VENDAR NE HODIM, ni trpelo izvajanje vseh posebnih socialnih programov, ki jih sicer izvajamo. Tako so naši člani v tem času doživeli veliko novega in zanimivega.

Športniki so se še naprej udeleževali veliko tekmovanj. Med vsemi državnimi in društvenimi tekmovanji, ki so se zgodila, so se trije člani,

Francu Ivenčniku so se uresničile sanje.

David Slaček, Aleš Povše in Enis Musić, kot del slovenske reprezentance udeležili evropskega prvenstva v košarki na vozičkih, Rudi Centrih se je mudil na svetovnem prvenstvu v ribičiji, Jože Flere in Henrik Plank pa sta odletela na paraolimpijado v Peking. Najvidnejši rezultat je nedvomno srebrna medalja iz Kitajske, ki jo je osvojil Jože v metu diska. Prav ob vrnitvi naših atletov na Brnik smo paraolimpijce tudi pričakali z bučnim sprejemom, harmoniko, domačimi piškoti in kapljico rujnega. Za vse te športnike smo v prostorih društva priredili sprejem in jim podelili simbolične nagrade. Ne smemo pozabiti omeniti Memoriala Bojana Hrovatina v atletiki, ki šteje kot državno prvenstvo, kjer so naši člani osvojili kar trinajst medalj.

Za članice, ki si na društvu krajšajo četrtke ob kvačkanju, pletenju in kramljanju, smo organizirali delavnico, kjer so se naučile izdelovati novoletne čestitke, ki jih bomo ob praznikih poslali vsem članom. Ker so za nami parlamentarne volitve, smo imeli v predvolilnem času

obisk. Naše prostore in delo si je prišla pogledati evropska poslanka dr. Romana Jordan - Cizej. Prisluhnila je našim težavam in rešitvam, ki smo jih ponudili, in nam veliko obljubila. Žal pozneje ni bila izvoljena v parlament, a kljub temu upamo, da ni pozabila na nas. Ob tej priložnosti se je srečanja udeležil tudi predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Dane Kastelic.

V tem času je v Narodni galeriji v Ljubljani, za javnost odprta razstava z naslovom Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920, ki so si jo naši člani z zanimanjem ogledali. Najbolj jih je navdušil Robbov vodnjak, ki je bil odstranjen izpred ljubljanskega Magistrata, zdaj pa obnovljen krasi razstavni prostor. Francu Ivenčniku in Danijelu Razgoršku pa so se uresničile sanje, saj sta končno postala neodvisna in mobilna. S pomočjo Društva in Zveze paraplegikov jima je uspelo skleniti akcijo zbiranja sredstev in pridobila sta novo dvizžno ploščad, ki sta jo tako zelo potrebovala, saj ju je od svobode ločevalo osem stopenic, ki zdaj niso več ovira.

Naši člani so obiskali Narodno galerijo v Ljubljani.

Barbara Slaček

JOŽE OKOREN – 60 LET

Spoštovani predsednik, dragi Jože!

Življenje je knjiga, ki jo sprti pišemo in dopolnjujemo. Sreča za vse nas pa je, da zadnje strani ne vidimo in ne vemo za njeno vsebino.

Kruta resnica zate je bila, da si za svoj 20. rojstni dan dobil tako kruto darilo, ki ti je gotovo spremenilo življenje. Vendar pa, kot je v življenju

pobožnih želja. Vendar pa se ti nisi ustrašil tega težkega »koraka« in si ugriznil v kisló jabolko. In uspelo ti je seveda s pomočjo še nekaj zagnanih zanesenjakov, ki so verjeli, da bo uspelo. Tudi v občinskih krogih niso mogli verjeti, kako hitro smo se preselili v svoj dom. Pa to ni kar tako, ampak je hiša in prostor, kamor vsak lahko pride, parkira zastoj in ustvarja, kar si želi.

Vendar pa tebi to še ni bilo dovolj. V zagonu ustvarjanja si izbral še to

pridobitev, da imamo v Novigradu krasen apartma, v neposredni bližini morja in praktično v centru mesta. Vse prilagojeno in opremljeno. To je za naše člane standard, o katerem bi pred desetletjem le sanjali.

No, seveda. Fortuna stoji ob tebi tudi v zasebnem življenju. To sta pa zagotovo žena Marija, ki je polna energije in dobrote za vse okrog sebe, in sin Uroš, ki je ogledalo vajine sreče. Leta bežijo čedalje hitreje, vendar pa za tvoj okrogli jubilej iskrene čestitke, obilo zdravja in ostanimo prijatelji še naprej.

Paraplegiki Dolonjsko, Belo krajino in Posavja

Jože Okoren na delovnem mestu

to pogosto, se v vsaki slabi ali žalostni situaciji najde tudi kaj dobrega. Za tebe je bilo zagotovo to, da si postal športnik, ki je s svojimi uspehi posegel po bleščečih odličjih doma in v tujini. S takšnim načinom življenja si nam vsem invalidom pokazal pravo pot in po neizpodbitni resnici, da smo postali invalidi, najti smisel življenja iz invalidskega vozička. Z leti pa se je tvoj krog del tako razširil, da se včasih sprašujemo, ali je to sploh mogoče, da ena oseba deluje in ustvarja na toliko koncev in povsod uspešno in kvalitetno.

Seveda pa se tvoje delo ni končalo le pri športu. Za vsakega si vedno našel čas za pogovor in pomoč v stiski, po čemer te je večina tudi poznala. Neverjetna pridobitev za vse nas člane pa je bila tvoja smela odločitev, da pridemo na svoje. Ob prvih pobudah, da bi si zgradili lastno hišo, na svojem dvorišču, so bile v začetku videti kot pravljič

ZDRAVILNA ZELIŠČA

Ko pozno poletje začne spreminjati barve v naravi, vemo, da je na pragu jesen. Z jesenjo pa nastopijo tudi težave s prehladi in drugimi težavami – večjimi in manjšimi. Takrat pa razmišljamo: »Kateri čaj naj si skuham, da mi bo najbolj pomagal?« Zato smo povabili gospoda mag. Jožeta Kukmana, ki je naši prošnji ustregel.

Mało iz zgodovine in raziskav zelišč in zdravilnih zelišč: v Sloveniji je 3000 različnih rastlin, od tega je 300 zdravilnih zelišč, opisanih je 150.

Za primerjavo: Flandrija ima samo 600 vrst rastlin. Iz omenjenega lahko vidimo, kako je naša deželica bogata, bolj, kot se sploh sami zavedamo tega. Zato pazimo to, kar imamo, da nam čez leta ne bo žal.

Nekaj receptov:

Za pripravo tinkture uporabimo 10 dag zdravilnih zeli v 1 litru sadnega žganja.

Za sirup: zdravilna zelišča + sladkor, pustimo na soncu, da se sladkor stopi.

Za čaj se nabirajo določeni deli zelišč, ki jih posušimo in jih primerno shranimo. Pomembno je, da si nabereemo toliko zelišč, kot jih potrebujemo za eno leto. Pomembno je tudi, da si čaj skuhamo in ga svežega

Predavanje mag. Jožeta Kukmana

spijemo. Pripravljeni čaj naj ne stoji več ur. Uporaba zdravilnih zelišč je zelo primerna, vendar pa se moramo prepričati, da so zelišča za težavo, ki nas pesti, prava. Pomembno je tudi, da s tem načinom ne pretiravamo in da se o tem posvetujemo s strokovnjakom, tako kot o tem, kako sočasno jemanje določenih zdravil lahko deluje s hkratnim uživanjem napitkov.

To je le nekaj osnovnih napotkov iz obširnega predavanja mag. Jožeta Kukmana, ki nadaljuje Ašičevo delo v lekarni samostana Stična.

Bernarda Zorko

PRIJETEN OBISK

11. oktobra smo v prostorih našega društva gostili učence osnovne šole iz Šmihela.

Skupina šestošolcev je z zanimanjem prisluhnila poučnim besedam naše strokovne delavke Martine. Predstavili smo jim našo dejavnost. Mirko Sintič pa je s svojo življenjsko zgodbo zagotovil, da se z voljo in »nekaj« truda tudi na vozičku da kvalitetno in normalno živeti.

Tudi učenci so nam v svojem programu predstavili svojo dejavnost. Zaigrali so na več inštrumentov, zaplesali, zapeli, recitali in odigrali kratko igrico. Zanimivo je bilo prisluhniti njihovi lastni himni, ki jo je zapel celoten razred. Na koncu kulturnega programa smo vsi skupaj zapeli Slakovo V dolini tihi. Razveselili so nas tudi z darilci, ki so jih sami izdelali v šoli.

Na koncu smo se v sproščenem klepetu seznanili o vsem, kar nas je

zanimalo. Večina učencev si je želela preizkusiti vožnjo na invalidskem vozičku, nekateri so na vozičku poizkusili tudi igrati namizni tenis, pokazali smo jim tudi način prevoza s kombijem, predvsem deklice so se

zanimale za razna ročna dela ... V družbi z mladimi nam je dopoldan hitro minil. Ob slovesu smo si zaželeli še nadaljnjega sodelovanja.

Prijetno druženje z osnovnošolci

Jožica Ameršek

VZPON NA ACONCAGUO – PREDAVANJE

Ekipa alpinističnega odseka Planinskega društva Novo mesto (šest članov) se je odpravila na najvišji vrh ameriške celine, 6960 metrov visoko Aconcagua na meji med Argentino in Čilom. Med njimi je bil tudi Jože Hartman, snemalec TV Slovenije, ki smo ga prosili za predstavitev dokumentarnega filma, posnetega na tej alpinistični odpravi. Člani društva smo tako lahko uživali v zanimivem predavanju.

Vzpon je trajal 16 dni, odprava pa se ga je lotila po najmanj težavni "normalni" poti, ki jo je mogoče v glavnem premagati s hojo. Največ težav jim je povzročala višina in mraz, saj na Aconcagui temperatura v eni uri pade tudi za 20 stopinj Celzija. Kljub številnim težavam je nekaj članom uspelo priti na vrh. Zelo zanimivo je bilo slišati in videti tudi razne dogodivščine med vzponom in sestopom z gore.

Srečko Žlebnik

Če boste imeli dovolj sreče, da se boste tako prebudili, boste vedeli, zakaj je najodličnejši jezik tisti, ki ni izgovorjen, najodličnejše dejanje tisto, ki ni storjeno, in najlepša sprememba tista, ki ni hotena.

ENKRATNO DOŽIVETJE NA SPLAVARJENJU

Društveni izleti postajajo že nekako tradicija, vendar se ljudje kaj kmalu naveličajo enih lokacij. Nekako ni bistvo vsega le dolga vožnja vzdolž cele Slovenije, saj so ljudje ne nazadnje preutrujeni že od poti. Tokrat je padla odločitev za izlet na malo krajšo pot glede samega prevoza, in sicer na zanimivo splavarjenje na Dravi. Za dodaten prevoz sta nam občini Dobrovnik in Gornji Petrovci odobrili njihov kombi, tako da so se vsi prijavljeni člani lahko udeležili izleta. Tudi vreme nam je bilo ta dan v avgustu prav naklonjeno. Z organizatorjem, Turističnim društvom Maribor, smo pripravili ponudbo, odveč so bili pomisleki zaradi same varnosti na splavu, saj so nas mariborski flosarji udobno dvigovali z vozički na splav. Tu pa je bilo že dovolj varno, tako da nas je tok Drave mirno nesel. Za zabavo in sproščeno vzdušje so poskrbeli flosarji, za veselo razpoloženje pa Splavarski trio. Seveda je bilo

poskrbljeno tudi za splavarski krst, tega je bil deležen naš Slavek, ki je celo zadevo dobro prenesel. Posebna zanimivost je vožnja pod novim mostom (Koroški most), kjer je odmev trobente posebno zanimiv. Vzdolž celotne trase je čudovit pogled na samo mesto Maribor. Izkrkali smo se v starem mestnem jedru Maribora, na Lentu. Tukaj je posebna zanimivost Stara trta, ki že več kot 400 let uspeva v srednjeveškem jedru mesta ob Dravi in je tudi najstarejši primerek žlahtne vinske trte na tem planetu, kar je tudi zapisano v Guinnessovi knjigi rekordov. Dobra Stara trta daje žlahtno vino sorte žametna črnina, ki dodobra požene kri po žilah.

Po ogledu vinske razstave na Lentu smo se odpravili na Mariborsko Pohorje, do samega vrha Bellevue in še nadaljevali vožnjo do Ruške kočice na Pohorju; tam smo se okrepčali in nadihali svežega zraka. V neposredni bližini kočice je zelo stara kape-

Z organizatorjem, Turističnim društvom Maribor, smo pripravili ponudbo in odveč so bili pomisleki zaradi same varnosti na splavu, saj so nas mariborski flosarji udobno dvigovali z vozički na splav.

lica, kjer je žal zob časa načel prelepo notranjost s freskami.

Po prijetnem kramljanju je že zavel svež veter in proti večernim uram smo se s pohorskih vzpetin odpeljali proti prekmurski ravnici. Upam, da so udeležencem ostali lepi spomini ter da se bomo še kdaj zapeljali s splavom po Dravi.

Marija Magdič

MARIJA CIGLER

»Sročanja na društvu me kropijo, saj sem med enakimi«

Marija je prava Prekmurka, vezana na rodno grudo in domačijo, ki ji še danes pomeni ves svet. Mati, žena, babica ... Usoda jo je preizkušala v njenih zrelih letih.

Sproščeno sva pokramljali v času piknika na društvu.

Med našimi člani je vzrok paraplegije oz. tetraplegije velikokrat prometna nezgoda. Kaj se je zgodilo v tvojem primeru?

Tudi v mojem primeru je bila nesreča, vendar nesreča pri delu na naši kmetiji. S sinom sva nakladala bale s slamo. Jaz na traktorju, sin za volanom. Trenutek slabosti je bil dovolj, da se je življenje povsem spremenilo. Včasih pre malo prisluhnemo znakom svojega telesa, ker pozabljamo nase, in potem nosimo posledice ...

Kako si se spopadla s paraplegijo? (oči se orosijo) Težko. Sprva sem mislila, da se mi je svet podrl. To lahko razume predvsem tisti, ki ljubi zemljo in delo na kmetiji. Kako bom dalje okopavala, gnojila, sadila ...? Kako bo kaj zrastlo brez moje pomoči? Moje roke so bile pri vsakem delu. Misel, da invalid ni koristen na kmetiji, me je še bolj bremenila. Vendar so me moji domači prepričali o nasprotnem. Takrat so bili edini, zaradi katerih sem zmogla naprej. Danes opravljam gospodinjska dela, ki jih večina še zmorem sama.

Kaj te je bodrilo na samih začet-

kih spoprijemanja z invalidnostjo?

Spominjam se, ko sem nemočna ležala na rehabilitaciji v Soči. Prevevali so me gnev, jeza, žalost ... Takrat sem veliko brala. Knjiga Benjamina Žnidaršiča Govorica življenja je bila zame kot žarek sonca. Toplo jo priporočam vsem, ki jih življenje tako ali drugače preizkuša. Domači so prihajali za vikende, a to mi je bilo premalo. Potrebovala sem nekoga, s katerim bi delila stisko. Omenim naj psihologa Toneta Brejca, ki mi je bil v veliko oporo, saj je znal prisluhniti in svetovati. Ne morem tudi mimo socialne delavke Vanje Furlan, ki me je seznanila z informacijami in obogatila z znanjem v pravnih zadevah. Za rojstni dan me je presenetila s čestitko, s katero mi je dala vedeti, da me je obravnavala kot človeka in ne le kot številko več v kartoteki.

Kakšen je bil prihod domov?

V meni so bili strašansko mešani ob-

čutki, tako veselja kot strahu, spominov ... A kot na vsaki kmetiji tudi pri nas ni bilo veliko časa za razmišljanje. Domači so mi hitro poiškali delo, da se zamotim. In tako je čas pobegnil. Kaj je res že leto naokoli?!

Ali pogosto prihajaš v društvo?

Društvo mi pomeni prostor, kjer se srečujem s članicami, ki so meni enake. Tukaj se počutim dobro. Redno prihajam na interesne dejavnosti, ročna dela, kjer ustvarjamo, se pogovarjamo in sproščamo. Izmenjujemo si informacije o težavah, s katerimi se srečujemo. Prihajala bi tudi večkrat tedensko, če bi se dobivali. Tako mi je všeč in to me krepi.

Bi na koncu še kaj dodala?

Kar nas ne zlomi, nas okrepi. Mislim, da smo vsi paraplegiki borci.

Ja, tudi Marija je borka, borka z nasmehom.

Anita Trebše

GORENJSKE KAPLJICE

Narava si je nadela belo obleko in je kot mlada nevesta, ki nestrpno pričakuje svojega izvoljenca. Izvoljenci bodo prišli, in to kar trije – Miklavž, Božiček in dedek Mráz – in tudi mi jih bomo sprejeli v veselem pričakovanju.

V tem času pa, ko jih bomo čakali, lahko malo poklepetamo o letu, ki nam spet odteka, in to tako hitro, da se tega še prav ne zavemo in ga že ni več.

Tudi v našem društvu je vse šlo tako hitro, da se le bežno spominjamo nekaterih sprememb.

Res se je zamenjal v tem letu vodstveni kader, a delo teče naprej, in to v dobro nas vseh. Izvajajo se vse dejavnosti, ki so možne, in njihovo delo ni počivalo niti v času dopustov, ko se je velika večina članstva udeleževala podaljšane rehabilitacije v toplinah.

Zdaj pa, ko je čas poležavanja na son-

cu minil, so tudi športniki poskrbeli za ogrevanje v telovadnicah s treningi, da jim ne bodo »zarjavele« kosti in mišice.

Poskrbljeno je bilo tudi za družabna srečanja vseh članov. V juniju smo se zbrali na pikniku v Podnartu in uživali v prijateljskem klepetu ter se razšli v poznih večernih urah.

Posebno pa so uživali vsi, ki so se udeležili martinovanja v Semiču. To srečanje je bilo pripravljeno zelo skrbno, da je vsakdo lahko našel kaj za svojo dušo, in – kar je bilo najlepše – bili smo res kot ena družina.

Zavedati pa se moramo, da se tako pravo družinsko vzdušje res lahko ustvari le in samo v Semiču. Saj to je dom v pravem pomenu besede, brez hotelskega razkošja, a poln topline. Ker pa nam je bilo letos tudi vreme naklonjeno, smo se lahko sprehodili tudi po prelepi okolici in se ogreli na soncu, kar je bilo še dodatno razkošje. Takih srečanj pa si vsi še srčno želimo tudi v prihodnje.

Marija Cigler pravi: "Društvo mi pomeni prostor, kjer se srečujem s članicami, ki so meni enake. Tukaj se počutim dobro."

Ker je to moj zadnji klepet z vami v tem letu, vam vsem želim obilo zdravja, sreče in uspeha v letu, ki prihaja, in to v svojem in v imenu članov UO našega društva!
SREČNO 2009!

Ljubica Jančar

GORENJSKI PARAPLEGIKI SE IZOBRAŽUJEMO

V prostorih našega društva se zavzeto učimo uporabe računalnika tako v vsakdanjem življenju kot pri poslu. Ljudska univerza Jesenice kot nosilec projekta vseživljenjskega učenja je povabila k sodelovanju skupino paraplegikov iz Kranja. Kot podizvajalec programa »Povečanje dostopnosti učenja in svetovanja ranljivim skupinam« je mobilna enota kranjske ljudske univerze. Te programe delno financira Evropska unija iz evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport RS. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja

človeških virov za obdobje 2007–2013 in izboljšanja kakovosti ter učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja. V brezplačno uporabo so nam dali prenosne računalnike in gradivo, ki ga uporabljamo pri učenju. Priročnike je spisala naša predavateljica Mojca Rozman. Tečaj imamo vsako sredo popoldne. Udeležuje se ga osem do deset tečajnikov. Doslej smo predelali osnove računalništva, urejevalnik besedil Word, Excel, operacijski sistem Windows in internet z elektronsko pošto. Naslednji korak bo digitalna fotografija in urejanje fotografij.

V prostorih našega društva se zavzeto učimo uporabe računalnika.

Boris Šter

12-URNO DOBRODELNO KOLESARJENJE

Franci Horvat, tekmovalec ekstremne kolesarske dirke DOS EXTREME 2008, je skupaj s svojo ekipo FRANCI HORVAT TEAM in KŠD MUŠKETIRJI 4. oktobra 2008 opravil 12-urno neprekinjeno krožno kolesarjenje v okolici Postojne. Dolžina kroga je bila 18,5 km. Sama pot pa je potekala po trasi Postojna (TRGO ABC PE POSTOJNA)–Hrašče–Dilce–Landol–Erazem–Zagon–Velik Otok–Postojna (TRGO ABC PE POSTOJNA). Trasa je v celoti asfaltirana. Nenavadno kolesarjenje je bilo v tem, da se je v korist Društva paraplegikov Istre in Krasa s startnino in dobrodelnimi prispevki zbralo 400 EUR.

Med kolesarjenjem smo člani društva za trenutek zmotili Francija Horvata.

Kolesarji so startali v dežju ob 8. uri izpred stavbe TRGO ABC v Postojni in v vedrem, sicer pa mrzlem večeru čili in zdravi končali na istem mestu ob 20. uri. Na koncu smo kolesarje pričakali člani društva s predsed-

nikom Željkom Gecijem na čelu. Podarili smo mu knjigo Benjamina Žnidaršiča Govorica življenja in grafiko Dragice Čadež. Promocija ultra kolesarjenja je tudi uspela, saj se je Franciju pridružilo 18 kolesarjev, ki so ga celo progo spodbujali in kolesarili z njim. Društvo paraplegikov Istre in Krasa se zahvaljuje za pomembno gesto športniku in prijetnemu človeku Franciju Horvatu in vsem njegovim prijateljem in sponzorjem. (<http://www.franciorhorvat.eu/>)

Benjamin Žnidaršič

OKROGLA MIZA IN SLIKANJE

Na pobudo Društva paraplegikov Istre in Krasa in Osnovne šole Miroslava Vilharja smo 21. oktobra 2008 organizirali srečanje vseh invalidskih organizacij in javnih socialnih služb v postojnskem okrožju, z namenom, da vsaka od organizacij predstavi svojo dejavnost in potrebe. Še prej pa smo za osnovnošolke v podaljšanem bivanju pripravili likovno delavnico s slikarji Društva paraplegikov Istre in Krasa: Vojkom Gašperutom, Dragico Sušanij, Jožetom Tomazičem in Benjaminom Žnidaršičem. S skupinskim likovnim ustvarjanjem in s pomočjo mentorja Rajka Čauševiča ter pedagoginje in pobudnice delavnice Barbare Požar so učenci ustvarili štiri likovna dela, ki bodo podarjena v dobrodelne namene. Vsak od otrok pa je ustvaril tudi svojo sliko, ki jo je naredil z usti, kar je bilo zanje veliko doživetje.

S pomočjo mentorja Rajka Čauševiča ter pedagoginje in pobudnice delavnice Barbare Požar so učenci ustvarili štiri likovna dela, ki bodo podarjena v dobrodelne namene.

Na okrogli mizi smo se v popoldanskih urah zbrali predstavniki invalidskih organizacij, ki delujejo na območju občine Postojna, predstavnica Centra za socialno delo **Karmen Zavec**, predstavnica občine Postojna, zadolžena za družbene dejavnosti, **Aneta Smagaj Nared** in članica občinskega sveta **Tea Konrad**. Pri okrogli mizi so sodelovali predstavniki društva Mušketir in Franci Horvat, ki je pred okroglo mizo podaril ček za 400 EUR Društvu paraplegikov Istre in Krasa.

Prispevek so zbrali na dobrodelnem kolesarjenju okrog Postojne.

Po uvodnem nagovoru gostiteljice ravnateljice šole **Pie de Paulis Debevc** se je pod vodstvom **Benjamina Žnidaršiča** razvila debata. Na pogovoru smo se pogovarjali o

- zmožnosti ali nezmožnosti invalidov za vključevanje v vsakdanje življenje,
- ali je invalid vreden obravnave kot oseba, vredna usmiljenja ali spoštovanja,
- ozaveščenju o pravicah, potrebah

in možnostih invalidov,

- dostopnosti, ki poudarja pomen dostopa do fizičnega okolja ter informacij in možnosti komuniciranja,
- pomoči novim invalidom in vključevanju v invalidske organizacije,
- prostovoljcih in pripravljenosti ljudi za pomoč invalidom in
- financiranju invalidskih in humanitarnih organizacij.

Namen okrogle mize je bil poiskati odgovore na vprašanja, povezana z enakimi možnostmi in neodvisnostjo invalidov ter s povezovanjem invalidskih organizacij v boju za svoje pravice. Dana je bila pobuda, da se pod okriljem centra za socialno delo srečujemo večkrat letno in da se skupaj podamo v akcijo za dodelitev priznanja Postojna, mesto prijazno invalidom in da se mlade spodbudi k prostovoljskemu delu.

Benjamin Žnidaršič

Pred slikanjem in okroglo mizo smo se z osnovnošolci pogovarjali o invalidnosti. Otroci so prisluhnili in z vprašanji popestrili naše zgodbe.

IVAN PERŠAK

IZJEMNA OSEBNOST LETA 2008

Revija Naša žena je letos že petnajstič zapored izbirala ljudi odprtih rok. Tako so v petnajstih letih predstavili že več kot petsto plemenitih posameznikov, posameznic in skupin. 12. novembra je bila v Narodni galeriji v Ljubljani slovesna podelitev priznanj letošnjim izbranim 'Ljudem odprtih rok'. Letos je bilo predstavljenih sedemindvajset dobrih ljudi; prejeli so zahvalno listino, ki sta jih podeljevali ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman in glavna urednica Naše žene Marta Krpič. Štirje izbrani iz svoje kategorije so dobili tudi zlato pripionko golobčka.

Med njimi je komisija Naše žene izbrala **IVANA PERŠAKA** iz Moravcev pri Mali Nedelji za **Izjemno osebnost leta 2008**. Je prvi slovenski paraplegik, ki je znal že davnega leta 1969 animirati takratne poškodovance na hrbtenici, da so ustanovili društvo in potem naredili veliko dobrega.

Ko je bil Ivan Peršak star 25 let, si je pri delu v Srbiji zlomil hrbtenico. Sprva je bilo zelo hudo, saj je čez noč pristal na invalidskem vozičku. Kmalu po poškodbi je s somišljeniki na takratnem Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani začel razmišljati o organiziranju slovenskih paraplegikov. Po rehabilitaciji so bili vrženi v domače okolje, navadno na posteljo, v oskrbo domačih, ker invalidskih vozičkov takrat ni bilo za domov. A Ivan se ni dal. Od zamisli do uresničitve, da bi ustanovili društvo, je minilo kar nekaj let, ker takratna politika ni dopustila samostojne organizacije. Bil je vizionar s karizmo in z veliko željo storiti nekaj zase in za svoje sotrpine. Zaradi izjemnega zavze-manja za boljše razmere življenja sotrpinov z zlomljeno hrbtenico ga je nekajkrat obiskala in spremljala Udba.

Vedel je, da posameznik ne more doseči veliko. Združeni v močno društvo pa so začeli premikati gore. Zvezo paraplegikov Slovenije je vodil kar 39 let. Skrbel je za svoje člane in članice, si prizadeval, da bi

jim bilo v življenju čim lepše, in si želel, da bi čim manj trpeli zaradi invalidnosti ter čim bolj enakopravno živeli s hodečimi. Ivan Peršak

Ivanu Peršaku bivša ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman podeljuje priznanje.

je bil vsa ta leta na čelu organizacije. Pod njegovim vodstvom je postala ena najdejavnějšíh invalidskih organizacij v Sloveniji. Prav na vseh področjih je v dobrobit članov dosegla izredne rezultate. Ohranjanje zdravja, obnovitvene rehabilitacije, šport, izobraževanje, svetovanje ... Velike zasluge ima tudi pri organiziranju paraplegikov v drugih

republikah nekdanje Jugoslavije. Zato je bil Ivan Peršak tudi večkrat odlikovan. Njegov veliki projekt je tudi gradnja doma paraplegikov na morju v Pacugu, ki je skoraj dograjen.

Ivan Peršak je srečen, da je povsod po Sloveniji čedalje več klančin in čedalje več stavb brez nepotrebnih stopnic. Tako lahko vanje po njegovi zaslugi in zaslugi društva brez pomoči vstopajo tudi vozičkarji. Veliko je tudi drugih pridobitev za lažje in kvalitetnejše življenje invalidov na vozičkih in gibalno oviranih.

Decembra bo star 74 let in je že 49 let na invalidskem vozičku.

Ko se Ivan za hip ozre nazaj, pravi: »Lahko povem, da smo prekrmarili vse viharje in se srečali z vsemi težavami, ki so mogoče na tem božjem svetu. To je srečanje s paraplegijo in njenimi posledicami, od koder se je najtežje pobrati. Treba je vstati in ostati. Če bi bili prepuščeni sami sebi, bi težko nosili križ, ki nam je naložen na ramena.«

Že v malo poznejših letih je Ivan spoznal življenjsko sopotnico Gabrijelo, s katero se je poročil in imata dva otroka, stara sedem in dvanajst let, Tižna in Davida. »Družina je naše kraljestvo in otroci srčno veselje in bogastvo, da lažje nosimo svoj križ paraplegije.« pove s ponosom. Sam pravi, da je kot svetopisemski Abraham, ki mu je Sara po Božji milosti v visoki starosti rodila sina. Ni lepšega sveta, kot je njegova družina.

39 let je dolga doba, še posebno če jo daruješ za dobro sočloveka. Neprecenljivo veliko je storil za slovenske invalide, saj je utrl pot

tudi drugim invalidskim organizacijam, ki so nastajale pozneje.

Zaradi izjemno velikega prispevka za slovenske invalide sem Ivana Peršaka predstavil in predlagal pri akciji Naše žene Ljudje odprtih rok. Kot vidim, sem izbral pravega človeka, ki ga je komisija Naša žena izbrala za izjemnega človeka leta 2008. Pridružujem se čestitkam.

Zapisal in fotografiral:

Tone Planinšek

TRGATEV PRI OKORNOVIH

Mož si je želel doživeti trgatve v živo – ne samo ob gledanju televizije, pripovedovanju prijateljev ali pokušanju mladega vina, ampak pravo pravcato trgatve ob rezanju grozdja. »švicanju« pod težo brente, veselju ob pretakanju mošta iz preše v zato pripravljene sode.

Bili smo gostje pri gospe Mariji in gospodu Jožetu Okornu v dolenskem vinogradu. Ne spominjam se več, kdo je zapisal te besede, vendar so mi ostale globoko v spominu: »Vsak človek je zase svet – čuden, svetel in lep.« In to drži! Imamo dobre in slabe lastnosti, vendar toliko lepega in dobrega, kot izžarevata zakonca Okoren, nima vsak. Čeprav smo se videli prvič, sem se z njima lahko pogovarjala odprto, iskreno, zapupno. Življenje, ki je Jožeta prikovalo na invalidski voziček, ju je izoblikovalo v čudovita, ljubezniva, čustvena, razumevajoča človeka, ki znata prisluhniti sočloveku in bi storila vse, da bi veselje in srečo delila z drugimi.

V pogovoru sem omenila, da si mož želi iti na trgatve. Tako sta naju Marija in Jože jeseni povabila v vinograd, da bi se Milanu uresničile njegove sanje – doživeti to, čemur se reče trgatve.

Bil je prečudovit jesenski, sobotni dan. Grozdje je letos dozorelo prej, saj je bilo poletje res vroče. Ob prihodu na Okrog sta nas pričakala vedno nasmejana Marija in Jože, bogato obložena miza in malo dela, ker je bilo grozdje po večini že obrano. Deležni smo bili le še modre frankinje. Okornov vinograd je skrbno obdelan, postavljen v ravnini, da Jože lahko čim več postori sam – seveda z ženino in s sinovo pomočjo.

Dobili smo delovno opremo: gumi-jaste rokavice (da si ne bi preveč umazali rok), škarje, vedra, brente.

Dobili smo delovno opremo: gumi-jaste rokavice, škarje, vedra, brente.

da trta bogato obrodi. Zgledu smo sledili tudi mi: rezali smo koble, ločevali nezrele jagode, polnili brente. Trsi so bili hitro obrani in delo bogato poplačano z okusnim kosilom izpod mojstrskih rok gospe Marije. Pred nami pa je bilo še celo popol-dne in ker je na brajdah v vinogradu Jožetovega brata viselo še ogromno grozdja, smo se lotili trgatve še tam. Narava je Dolenjce (v primerjavi z nami Gorenjci) obdarila z veliko mero dobrotljivosti. Družina Okoren pa je sploh izjemno prijazna in tako smo bili znova deležni obilne gostije. Med temi ljudmi se človek res sprosti, počuti tako domače, kot bi bil tu že mnogokrat.

Z možem sva preživela prekrasen dan, dan, ko si telo in duha napolniš z energijo za prihodnje dni. Zakoncema Okoren sem zares hvaležna za čudovito doživetje. Povabljeni pa smo tudi, da pridelek, mlado vino, pokusimo.

Irena Pintar

DESET RESNIC O VINU

1. Kristus ni spremenil vina v vodo, temveč vodo v vino.
2. Kdor pije vino z vodo, se iz boga norca dela.
3. Drži se starega vina in starih prijateljev.
4. Kdor ima dobro vino, ima dobrega prijatelja.
5. Kdor nič ne pije, je bolj neumen kot tisti, ki dosti pije.
6. Dan brez vina, dan brez sonca.
7. Mnogi priporočajo vodo, a pijejo vino.
8. Boljše je motno vino kot bistra voda.
9. Vino pravi: "Sem dobro, dokler ti mene zmoraš, kadar pa jaz tebe, gorje ti!"
10. Pij, pa pameti ne zapij!

Milan Pintar s sadovi trgatve v za invalide dostopnem vinogradu

SPREGLEDATE NAS

Leto 2008 je napolnilo mojih deset let kot paraplegik.

V vseh teh letih sem se naučila »drugače« živet, kot oseba z vztrajnostjo, voljo, mnogimi padci, mnogimi podvigi ... Sicer zmeraj odvisna od tretje osebe, a če to prezrem, lahko trdim ... lepo je živet.

Ni besed, ki bi opisale, kako je lepo, da lahko še doživljam, kako hčerki odraščata, da se lahko še skupaj smejimo, komuniciramo, se kdaj skregamo ... A glavno, da smem, smem še biti ob nji in z njima, kot mama, prijateljica ...

Ampak za vse te malenkosti moraš imeti voljo, močno voljo. Premalo mi pove beseda – živim.

Da živimo eden mimo drugega? To ni življenje. Iz življenja je treba poskusiti izvleči najboljše, kakršen koli je človek. Veliko, če ne vse, je pozitivno razmišljanje.

V teh letih sem kolikokrat slišala Saj tebi je tako dolgčas!

Če bi ljudje vedeli, vedeli, da mi zmanjkuje časa skozi dan, da mi ne uspe vedno vse, kar imam načrtovano, ker sem res veliko počasnejša in dosti hitreje utrujena, kot nekoč, ko še nisem bila paraplegik.

A osnovne stvari hočem narediti sama, ker imam voljo.

In s to voljo sem se odločila, da se

malce drugače poslikam. Poklicala sem fotostudio moje večletne znanke. Malce nelagodno sem se počutila, a ker Nino poznam že vrsto let, je bilo slikanje sproščeno. Naredila je ogromno slik, in ker nisem vedela, kako in kaj pred kamero, mi je dajala nasvete, kako naj poziram. Sami veste, da poziranja v slogu Heidi Klum ni bilo, a nama je vseeno uspelo. Slike bo vsak pri sebi ocenil sam, a bistvo je, kako nekaj takega meni – morda pa tudi vam – dvigne ali da nove moči, notranjo moč, ki jo vsak potrebuje.

Nismo ljudje, da bi nas prezrli, kot nas prezre večina ljudi. Med nami so športniki, slikarji ... zakaj ne tudi to? Da morda lahko sebi in drugim dokažemo, da smo osebe, ne samo na vozičku, ampak z idejami, željami, voljo – morda večjo voljo, kot jo ima marsikdo drug.

V življenju je vredno poskusiti zmeraj nekaj novega.

Vsak zase odloča in ne pustite si tega odvzeti, smo ljudje kot drugi in nismo *za prezre!*

Lep pozdrav

Klaudia Pintarič

13. PARAOLIMPIJSKE IGRE

PRELOMNICA V ŠPORTU INVALIDOV

Pravkar končane paraolimpijske igre v Pekingu so sporočilo, da se tudi v športu invalidov vprašamo, kje so meje zmogljivosti. Pa ne le v doseganju rezultatov, predvsem v organizaciji in samem zanimanju širše javnosti za tovrstne dogodke. Igre se je v živo ogledalo (vsaj toliko je bilo prodanih kart) več kot 1,9 milijona gledalcev. Nekako takšno je bilo videnje udeležencev iger, tako športnic, športnikov in laične ter strokovne javnosti.

Slovenija se je kot članica Paraolimpijskega komiteja na igre pripravljala že nekaj časa pred tem. Praksa pa je pokazala, da smo bili v marsičem prepozni. Kljub temu nam je uspelo ne glede na »krute« paraolimpijske kriterije zagotoviti doslej najštevilčnejšo udeležbo aktivnih športnic in športnikov. Teh je bilo trideset in več kot dvajset preostalega spremljajočega kadra (trenerjev, vodja, zdravnik, psiholog, fizioterapevti in drugi).

Organizator nam je določil (v posameznih) športih tako imenovano kvoto in tako rekoč v drugem delu odobritve poimensko določil udeležence. Ekipni športi so bili uvrščeni na igre po predhodnih kvalifikacijah in uvrstitvah na uradnih tekmovanjih – turnirjih. Posamezniki so v nekaj letnih tekmovanjih pridobivali uvrstitve v svojih športnih panogah za nastop na igrah.

Na igrah je skupno nastopilo 4000 športnikov iz 150 držav, v 20 športih na 470 različnih tekmovanjih. V igre

je bilo vpetih še več kot 4000 predstavnikov medijev in okoli 100.000 raznih prostovoljcev.

Slovenske barve je zastopalo tudi devet paraplegikov oz. tetraplegikov, in sicer po štirje v namiznem tenisu in atletiki ter eden v streljanju. Bila sta še vsaj dva z normo, toda, kot rečeno, je številu nastopajočih »krojil usodo Mednarodni paraolimpijski komite. Organizator udeležbe

Nekdanji minister za šolstvo in šport Milan Zver z našimi dobitniki medalj na OI v Pekingu.

Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite je skupaj z nekaterimi invalidskimi organizacijami načrtno vodil priprave po strokovni pripravi trenerjev. Minili so časi, ko so športniki trenirali le nekaj časa in le nekaj dni v tednu. Priprave so bile skrbno načrtovane in v čim večji meri v navzočnosti trenerjev. Pričakovana je bila močna konkurenca, pa je vseeno presegala vsa predvidevanja. Najbolj neugodno za naše športnike je bilo združevanje posameznih kategorij invalidov. Tu so bili naši športniki (predvsem tetra- in paraplegiki) še posebno opazno v atletiki v podrejenem položaju. Še tako usposobljenemu strokovnjaku ne uspe združiti v isto funkcionalno kategorijo različnih invalidnosti.

Rezultati:

Atletika:

Jože Flere (kategorija) F51

2. mesto in srebrna kolajna v metu diska 10,99 m

9. mesto met kija 21,37 m

Tatjana Majcen (kategorija) F54

5. mesto suvanje krogle 6,27 m

7. mesto met diska 14,78 m

12. mesto met kopja 12,78 m

Tanja Cerkvenik (kategorija) F55

5. mesto met kopja 18,69 m

Henrik Plank (kategorija) F52
 9. mesto met diska 14,47 m
 10. mesto met kopja 14,49 m
 13. mesto suvanje krogla 8,06 m

Streljanje:

Franc Pinter

3. mesto (zračna puška stoje) 693,2 kroga

4. mesto (puška proste izbire) 3x40 strelav 1243,6 kroga

22. mesto (zračna puška leže) 596 krogov

Namizni tenis:

Mateja Pinter

3. mesto (kategorija 3)

V polfinalu je izgubila s paraolimpijsko zmagovalko, Kitajko LI OIAN

Andreja Dolinar (kategorija 4), **Bojan Lukežič** in **Ivan Lisac** (oba kategorija 3) se kljub dobri igri v prvem kolu kvalifikacij niso uvrstili v nadaljnje tekmovanje.

Moška dvojica **Lukežič in Lisac** sta v prvem kolu ekipnega tekmovanja naletela na poznejša paraolimpijska zmagovalca, francoska tekmovalca, in izpadla iz nadaljnega tekmovanja.

Ženska dvojica **Pinter-Dolinar** pa je v ekipnem delu prvega kola premagala dvojico iz Hong Konga s 3:1

Sprejem
 olimpijcev pri
 županu
 Mestne občine
 Ljubljana
 Zoranu
 Jankoviču.

in v drugem krogu izgubila z nemško dvojico ter izpadla iz nadaljnega tekmovanja.

Iskreno moramo čestitati vsem dobitnikom kolajn in tudi drugim izidom, kajti že uvrstitev na največje tekmovanje sveta je dosežek, ki si ga vsak športnik le želi. Doseženi rezultati narekujejo, da je treba resno delati naprej in tudi šport invalidov drugače ovrednotiti. Letos je država (ministrstvo) tudi materialno nagradila dobitnike kolajn invalidov tako kot preostale športnike, to pa mora storiti tudi OKS-ZSZ.

Čim prej mora biti jasno, kako naprej, in predvsem nas čaka še intenzivnejše delo pri urejanju statusa športnika invalida. Po koncu »zimskega spanja« pa je treba zavihati rokave in s polno paro iti do Londona.

Na koncu tega skromnega zapisa pa gre zahvala trenerjem, sofinancerjem, vodstvu odprave, spremljevalcem in vsem, ki so kakor koli pripomogli k uspešnemu nastopu na igrah ter srečni vrnitvi v domovino iz daljne Kitajske.

Jože Okoren

Na atletskem stadionu ŽAK v Ljubljani so se atleti pomerili na 39. memorialu prof. Bojana Hrovatina

FLERE IZBOLJŠAL DRŽAVNI REKORD

Zveza paraplegikov Slovenije je v izvedbi DP ljubljanske pokrajine organizirala že 39. spominsko tekmovanje prof. Bojana Hrovatina. Slovenski atleti paraplegiki in tetraplegiki iz vseh devetih pokrajinskih društev so se v dveh trobojih (krogla, kopje, disk in hitrostne voznje) pomerili 4. oktobra na atletskem stadionu ŽAK v Ljubljani. Tekmovanje je štelu tudi za državno prvenstvo. Atleti so tekmovali še v memorialnih voznjah na 100 m s standardnimi vozički in voznji na 800 m s tekmovalnimi vozički, ki je bila posvečena novinarju in velikemu prijatelju športnikov paraplegikov, Henriku Übeleisu.

Lahko bi rekli, da je tokratno tekmovanje nekoliko krojilo tudi neprijazno in hladno vreme. Slaba vremenska napoved je verjetno preprečila tudi nastop hrvaških atletov, ki zadnja leta redno nastopajo na tem našem

Paraolimpijec Jože Flere je izboljšal državni rekord v suvanju krogla, kij (na sliki) pa je zalučal 20,20 m.

V ekipnem tekmovanju so bili najuspešnejši atleti iz DP jugozahodne Štajerske.

največjem atletskem tekmovanju. Toda kljub temu se je na stadionu v ljubljanski Šiški zbralo dokaj veliko atletin in atletov iz vse Slovenije. Tekmovanje je potekalo po preizkušenem sistemu, ki omogoča hiter in preprost razplet. Tako kot že pred nekaj leti so atleti tekmovali na stacioniranih tekmovališčih, menjavala se le tekmovalna orodja.

Tudi hitrostne vožnje, ki so štele za troboj, in memorialne vožnje so potekale hitro in brez zapletov.

Skratka, 39. spominsko tekmovanje, ki ga slovenski paraplegiki in tetraplegiki vsako leto posvetimo pionirju invalidskega športa, prof. Bojanu Hrovatinu, je kljub neprijaznemu vremenu povsem uspelo. Trenutno najuspešnejši atlet iz DP jugozahodne Štajerske, ki je na letošnji paraolimpijadi v Pekingu osvojil srebrno kolajno, je kljub slabšim tekmovalnim razmeram

izboljšal celo državni rekord. To mu je uspelo v suvanju krogle. Orodje je sunil en centimeter več kot osem metrov. Dobro mu je uspel tudi met diska, saj je za svojim svetovnim rekordom iz Pekinga zaostal le za 10 cm. Omenimo naj še nastop staroste naših atletov Ivana Tajnška, ki je iz objektivnih razlogov izpustil le eno samo tekmovanje doslej. Tokrat je v troboju med veterani osvojil tretje mesto.

Ob razglasitvi rezultatov je športnike paraplegike poleg referenta za šport Gregorja Gračnerja in podpredsednice Barbare Slaček pri ZPS pozdravil in nagovoril tudi predstavnik Zveze za šport invalidov Slovenije Igor Malič. Med drugim je omenil velik uspeh športnikov invalidov paraplegikov in tetraplegikov na paraolimpijskih grah v Pekingu in vsem nastopajočim čestital za dosežene rezultate. Igor Malič je podelil tudi pokale za

»Veterani« Ivan Tajnšek, Zlatko Bernašek in Milan Bogataj so nastopili tudi na prvem memorialnem tekmovanju.

osvojena mesta, ki so jih moštva posamičnih društev osvojila na atletskih tekmovanjih med letom.

IZIDI SO OBSEŽNI, ZATO OBJAVLJAMO LE NAJBOLJŠE UVRSTITVE – CELOTNI IZIDI IN ALBUM FOTOGRAFIJ SO OBJAVLJENI NA SPLETNI STRANI ZPS – ARHIV NOVIC – 39. MEMORIAL prof. BOJANA HROVATINA

REZULTATI – EKIPNE UVRSTITVE:

1. DP JUGOZAHODNE ŠTAJERSKE – 22.575,04 točke
2. DP DOLENJSKE, BELE KRAJINE IN POSAVJA – 15.198,95 točke
3. DP LJUBLJANSKE POKRAJINE – 13.934,47 točke
4. DP KOROŠKE – 13.396,64 točke
5. DP GORICA - KOPER – 8.911,59 točke
6. DP PREKMURJA IN PRLEKIJE – 8.027,70 točke
7. DP SEVERNE ŠTAJERSKE – 741,62 točke

ŽENSKE – TROBOJ – METI

Skupina F-54

1. Marta Janežič – MS – 2.031.70
2. Zofka Povodnik – NM – 1.848.27
3. Barbara Slaček – CE – 1.293.62

Skupina F-55

1. Tanja Cerkvenik – LJ – 2.289.22
2. Jovita Jeglič – KR – 1.611.51

MOŠKI TROBOJ – METI

Skupina F-51

1. Jože Flere – CE – 3.076.47
2. Srečko Žlebnič – NM – 1.854.57
3. Edo Cerkvenik – KP – 1.485.53

Skupina F-52

1. Henrik Plank – CE – 2.406.20
2. Slavko Mikec – CE – 1.372.43
3. Zdenko Horgas – LJ – 1.269.00

Skupina F-53

1. Zdravko Grilc – SG – 1.889.15
2. Franc Baum – MS – 1.408.46
3. Aleš Povše – CE – 1.313.81

Skupina F-54

1. Janez Hudej – CE – 2.027.97

2. David Slaček – CE – 1,615.60
3. Zoran Štruclin – CE – 1,445.03

Skupina F-55

1. Damjan Rek – SG – 1,715.24
2. Jure Gašpar – KR – 1,364.31
3. Gašper Černilec – KR – 844.84

Skupina F-56

1. Janez Roškar – LJ – 1,805.39
2. Grega Gračner – LJ – 1,531.70
3. Jože Herman – CE – 1,164.23

Skupina veterani

1. Zlatko Bernašek – LJ – 1,296.88
2. Milan Bogataj – MS – 1,118.19
3. Ivan Tajnšek – CE – 1,017.82

MOŠKI TROBOJ – VOŽNJE

Skupina T-53

1. Tadej Horvat – LJ – 1,317.16
2. Zdenko Horgas – LJ – 1,145.13
3. Robert Žerovnik – LJ – 1,089.07

Skupina T-54

1. Janez Hudej – CE – 2,142.27
2. Jože Zajc – NM – 1,986.74
3. Štefan Glavan – LJ – 1,397.38

MEMORIALNA – 100 M

Ženske T-53

1. Jovita Jeglič – KR – 39,50
2. Barbara Slaček – CE – 42.60
3. Zofka Povodnik – NM – 43.60

Moški T-51

1. Janko Černigoj – GO – 1:10.60
2. Slavko Mikec – CE – 1:16.30
3. Edo Cerkvjenik – KP – 1:26.50

Moški T-52

1. Zdenko Horgas – LJ – 43.90
2. Henrik Plank – CE – 44.50
3. Anton Kušar – LJ – 55.90

Moški T-53

1. Štefan Glavan – LJ – 26.10
2. Gregor Gračner – LJ – 26.80
3. Jure Gašpar – KR – 28.30

Moški – 800 m

1. Janez Hudej – CE – 2:37.50
2. Jože Zajc – NM – 2:37.90
3. Aleš Povše – CE – 4:29.50

Jože Globokar

5. MEDNARODNI TURNIR KOŠARKE NA VOZIČKIH

VODICE, 7.–9. 11. 2008

Na povabilo košarkarske ekipe iz Vodice na Hrvaškem smo košarkarji naše ekipe odpotovali na tridnevni turnir v Vodice, dalmatinsko mesto ob morju. Na turnirju je sodelovalo šest ekip iz Hrvaške, Bosne in Slovenije.

V petek, 7. novembra, smo se ob 12. uri zbrali pred našim društvom in s kombijem nadaljevali pot do Vodice. Po petih urah vožnje in po močnem deževju smo prispeli v hotel Olimpija, kjer smo imeli rezervirane sobe in prehrano.

Razporejeni smo bili v dve skupini in še isti dan, po odprtju turnirja ob 20. uri, smo že imeli prvo tekmo s košarkarsko ekipo Vodice. Telovadnica, v kateri smo odigrali vse tekme, je od hotela oddaljena približno dva km in je zelo majhna. V njej nam je prvi dan uspelo premagati gostitelje z rezultatom 67:63. Naslednji dan, v soboto, smo imeli skoraj ves dan prosto, a žal do 12. ure nismo mogli nikamor iz hotela, ker je močno deževalo, grmelno, vmes pa je padala tudi toča. Šele popoldne smo si lahko malo ogledali obalo in bližnjo okolico. Vse je bilo prazno (seveda, saj ni turistične sezone), žal pa za paraplegika ne najbolj dostopno. Ob 18. uri smo imeli tekmo z ekipo Stela iz Zagreba (Hrvaška). Ta tekma s hrvaško ekipo je bila zelo izenačena do zadnje minute, ko nam je na koncu le uspelo premagati nasprotnika

z rezultatom 71:67. Vse tekme so bile zelo napete, borbene, kot da bi tekmovali za visoke nagrade. Zato je bila zvečer potrebna velika sprostitiv, za katero naši južni sosede vedno dobro poskrbijo. Po večerji in dobri zabavi z »muzičari« se je tudi nebo razjasnilo. Nekateri najvzdržljivejši so se zabavali do zgodnjih jutranjih ur.

V nedeljo pa je sledil še veliki finale. Igrali smo zadnjo tekmo za 1. mesto z bosensko ekipo Sana, ki je zelo močna. Mi jo že poznamo z našega mednarodnega turnirja; še vedno so nepremagljivi in tekmo smo izgubili z 81:60.

Sodelovalo je okoli 80 invalidov športnikov in lahko rečem, da so vsi zelo dobro opremljeni (trenirke, dresi, športni vozički, boljši od naših).

Sodelujoče ekipe in končni vrstni red ekip:

1. mesto - SANA (Bih)
2. mesto - NOVO MESTO (Slo)
3. mesto - STELA (Hr)
4. mesto - LJUBLJANA (Slo)
5. mesto - VODICE (Hr)
6. mesto - SLAVONSKI BROD (Hr)

Mirko Sintič

Po koncu turnirja še fotografiranje

KOŠARKA NA VOZIČKIH STRAHINJ

Društvo paraplegikov Gorenjske je bilo po razporedu tekmovanj v košarki na vozičkih na vrsti, da organizira turnir drugega kroga lige ZPS. Tekmovanje je potekalo v telovadnici Srednje biotehnične šole v Strahinju. Zbrale so se ekipe iz Novega mesta, Maribora, Celja in domačini iz Kranja. Za ekipo iz Kranja tekmovanje ni bilo rezultatsko uspešno. Težave s sestavljanjem ekipe se nadaljujejo. Košarka za mlade ni več zanimiva, raje se ukvarjajo z računalniki in drugimi pridobitvami sodobnega sveta, starejši pa svojo bogato športno pot žal počasi končujejo. Težave pa smo imeli še pri zapisnikarski mizi, kajti nenadoma je zbolel tretji zapisnikar, preostala dva, čeprav izprašana košarkarska sodnika, pa semaforja nista bila vajena.

Med sabo so se pomerile ekipe iz Novega mesta, Maribora, Celja in domačini iz Kranja

Delegat tekmovanja je bil **Milan Lukan** in na potek tekmovanja ni imel večjih pripomb. Nekaj pripomb je imel le naš športni referent. V razmislek bi mu priporočil, naj si pridobi svojo profesionalne ekipo, ki bo vodila tekmovanja in zapisnike, da bo teklo vse po najboljših željah in ne bomo Gorenjci najslabši in najdražji organizatorji. Ne moti pa ga, da so ocene košarkarjev nerealne, da se blazine in vozički pred in med tekmo ne merijo in preverjajo, da nekateri igralci na vozičku stojijo in ne sedijo itd. Ni ga zmotilo niti, da je prvoimenovani sodnik zamudil na tekmo in je moral soditi del tekme sodnik, ki je sojenje tisti dan že končal. Tekme so pošteno sodili **Žarko Tomšič** (Ljubljana), **Mitja Dečman** (Ribnica) in **Primož Zaletelj** (Grosuplje).

In še izidi: **DP Celje – DP Kranj 61:35** (24:12, 14:5, 9:6, 14:12), **DP Novo mesto – DP Ljubljana 57:53** (15:13, 13:12, 11:17, 18:11), **DP Maribor – DP Celje 50:52** (10:13, 10:7, 14:18, 16:14), **DP Kranj – DP Novo mesto 39:43** (10:14, 6:15, 10:8, 13:6).

Boris Šter

Posavja. Zelo dobro se je s četrtrim mestom odrezal naš Srečko Petkovšek.

Tekmovanje je potekalo po programu brez zapletov. Vodil ga je državni sodnik Vekoslav Požeš s pomočjo desetih prostovoljcev.

Benjamin Žnidaršič

1. KOLO LIGE ZPS V STRELJANJU

REZULTATI:

1. **Franc PINTER**, DP severne Štajerske, 371 krogov
2. **Jožef FRANC**, DP Prekmurja in Prlekije, 370 krogov
3. **Martin GORENC**, DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja, 359 krogov

Društvo paraplegikov Istre in Krasa je v sodelovanju z Zvezo paraplegikov Slovenije organiziralo I. kolo strelske lige z zračno puško za paraplegike in tetraplegike za sezono 2008/09. Tekmovanje je bilo v soboto, **8. novembra 2008**, na strelišču v Ankaranu. Tekmovanja se je udeležilo 20 tekmovalcev, med katerimi je zmagal Franc Pintar in

DP severne Štajerske, drugi je bil Jožef Franc iz DP Prekmurja in Prlekije, tretji pa je bil Martin Gorenc iz DP Dolenjske, Bele krajine in

Franc Pintar je na koncu ugnal konkurenco.

ŠAHOVSKI TURNIR VIKTORJA BREZOVNIKA

Društvo paraplegikov Istre in Krasa je v sodelovanju z Zvezo paraplegikov Slovenije in občino Divača 16. oktobra 2008 pripravilo meddruštveni šahovski turnir. Šahistke in šahisti so se v počastitev spomina na velikega ljubitelja šaha Viktorja Brezovnika iz DPIK pomerili v posamični in ekipni konkurenci.

Med posamezniki je zmagal Franc Pintar pred Benjaminom Žnidaršičem in Vojkom Gašperutom.

Turnir je potekal v Gostilni pri jami v Matavanu pri Škocjanskih jamah. Igralci so se v dopoldanskem času pomerili za naslov najboljšega šahista turnirja v posamični konkurenci po švicarskem sistemu v sedmih kolid. Naslov in zlato kolajno je s 6,5 točk osvojil **Franc Pintar** – DP severne Štajerske, drugi je bil **Benjamin Žnidaršič** (6 točk), tretji pa **Vojko Gašperut** (5 točk), oba iz DP Istre in Krasa. Odigrali so sedem kol po švicarskem sistemu. Paraplegiki so imeli na voljo 10 minut, težje gibalno ovirani tetraplegiki pa 12.

V ekipni konkurenci, ki je na črno-belih poljih potekalo v popoldanskem času po Bergerju, je tekmovalo pet ekip – dve iz DPIK in po ena iz DPNM, DPLJ in DPSŠ.

Najuspešnejša je bila prva ekipa iz DP Istre in Krasa, drugo mesto je osvojila ekipa iz DP severne

Štajerske, tretje ekipa iz DP ljubljanske pokrajine, četrto ekipa DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja, peto pa druga ekipa gostiteljev. Za nemoten in pravilen potek tekmovalca je skrbel sodnik **Andrej Žnidarčič**. Kolajne in pokale je ob odsotnosti predsednika društva podelil referent pri DP Istre in Krasa **Boško Božič**.

POSAMIČNO

1. Franc Pintar – 6,5
2. Benjamin Žnidaršič – 6,0
3. Vojko Gašperut – 5,0

EKIPNO

1. Koper 1 – 8 meč točk, 11 igralnih točk
2. Maribor – 6 meč točk, 9 igralnih točk
3. Ljubljana – 4 meč točke, 7 igralnih točk
4. Novo mesto – 2 meč točki, 2 igralni točki
5. Koper 2 – 0 meč točk, 1 igralna točka

Benjamin Žnidaršič

2. Anica Radej NM 246
3. Jožica Zadavec MS 328

STRELJANJE Z ZRAČNO PUŠKO VSI TEKMOVALCI

1. Franc Jože MS 43 krogov
2. Jurkovič Leon MS 42
3. Ovčar Jože C E 41

Nedelja je minila v poučnem in prijetnem druženju.

Anita Trebše

TEKMOVANJE V RELIJU IN SPRETNOSTNIH VOŽNJAH

28. 9. 2008 je potekalo 13. odprto srečanje, ki je že tradicionalno v državnem merilu in ga naše društvo v sklopu z AMD MS, ZŠAM in Motoklubom veterani prireja pod sloganom Vse za varnost v cestnem prometu.

Na poligonu v Murski Soboti je bila najprej spretnostna vožnja, ki ji je sledila krožna vožnja od Murske Sobote skozi Noršince, Ivanjce, Bogojino, Moravske Toplice proti Gorici skozi Šalamence in nazaj proti Sebeborcem, kjer je bil cilj pri gasilskem domu. Na cilju je bil še preizkus znanj iz CPP in podelitev priznanj.

Srečanje je bilo zelo obiskano, saj so se ga udeležili tekmovalci iz vse Slovenije.

IZIDI

VSI SKUPAJ:

1. Jordan Ušljaj	GO	97
2. Matija Merklin	MS	121
3. Franc Borovnjak	MS	125

TETRAPLEGIKI

1. Franc Bračič	MS	143
2. Leon Jurkovič	MS	161
3. Silvo Logar	KR	192

ŽENSKES:

1. Marija Magdič	MS	209

Gasilska slika skupnih zmagovalcev.

Od leve Matija Merklin, Jordan Ušaj in Franc Borovnjak.

Tekmujejo tudi gibalno ovirani smučarji

PREDSTAVITEV SMUČANJA Z MONOSKIJEM

Visoka šola za zdravstvo Ljubljana – oddelek za delovno terapijo in Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite sta novembra za študente prvega in drugega letnika predstavila smučanje gibalno oviranih športnikov z monoskijem. Trener smučarske reprezentance invalidov Bojan Kavčič je na videoposnetkih nazorno prikazal, kako potekajo priprave, treningi in tekmovanja, sekretar ZŠIS Igor Malič je povedal nekaj o zgodovini in tekmovanjih, naš državni reprezentant in paraolimpijec Gal Jakič pa praktično uporabo monoskija. Demonstriral je presedanje v monoski in nanizal nekaj podatkov o nakupu, ceni in izdelavi monoskija za vrhunske tekmovalce. Uro in pol dolgo predstavitev so študentje in njihovi mentorji spremljali z velikim zanimanjem.

Monoski je nekakšna po meri narejena plastična školjka, v katero se gibalno oviran smučar usede; naj bi se čim bolj anatomsko prilagala telesu. Ta školjka je pritrjena na kovinske vezi in vzmeti, te pa na smučko. K opremi sodita še dve krajši smučki, pritrjeni na kratke bergle, ki služita za oporo ravnotežja

in nadomeščata smučarski palici. Vezi in vzmeti omogočajo dve različni višini sedenja – nižjo za tekmovanje, višjo pa za vožnjo s sedežnico.

Smučanje z monoskijem v Evropi sega v leto 1976, ko se je pojavilo na prvih zimskih paraolimpijskih igrah na Švedskem, pri nas pa šele pred

dobrimi šestimi leti, ko je s trenerjem smučarjev invalidov Bojanom Kavčičem ledino zaoral član DP Ljubljanske pokrajine Žiga Breznik. No, po nekaj letih se mu je pridružil še Gal Jakič. Oba nastopata na evropskem pokalu gibalno oviranih smučarjev, trenutno pa je pri nas še kakšnih deset rekreativnih smučarjev.

Tekmovanja so povsem enaka kot pri neinvalidnih smučarjih, le da invalidni tekmovalci potrebuje svojega spremljevalca, ki mu pomaga pri presedanju v monoski in pri morebitnih nerodnejših padcih. Tudi proge so enako zahtevne in strme, zato so tudi hitrosti temu primerne, morebitni padci pa nevarni.

Dosežki so seveda odvisni od priprav, ki so zaradi različnih arhitekturnih ovir in dostopnosti do smučišč veliko dražje in zahtevnejše. Pri nas si v primerjavi s tujimi smučarji, ki imajo tudi do 120 dni snežnih priprav, tega ne morejo privoščiti. Tudi oprema sama je izredno draga – v primerjavi z neinvalidnimi smučarji tudi do petkrat dražja! In tu je prvi in poglaviti odgovor, zakaj so te zimske opojnosti nedostopne širšemu krogu invalidnih tekmovalcev in rekreativnih smučarjev.

Zaradi boljših razmer in dostopnosti naši tekmovalci trenirajo v sosednji Avstriji, kjer jih zelo lepo sprejmejo, oba naša reprezentanta (Breznik in Jakič) pa se že pripravljata na paraolimpijske igre, ki bodo leta 2010 v Vancouveru. Seveda morata za nastop zbrati določeno število točk na mednarodnih tekmah, ki potekajo onkraj naših meja. Tudi na zimskih paraolimpijskih tekmovalci nastopajo po skupinah, glede na višino poškodbe. Zanimive predstavitve so se udeležili tudi predstavniki DP Ljubljanske pokrajine in Zveze paraplegikov Slovenije.

Smučanje z monoskijem je predstavil Gal Jakič.

Jože Globokar

ATV-SREČANJE NA MADŽARSKEM

V neposredni bližini Blatnega jezera na Madžarskem je tretji vikend v oktobru potekal ATV-kamp, ki smo se ga udeležili tudi trije člani ZPS. Od okoli 40 vseh motoristov so se kampa domači, madžarski motoristi vsekakor udeležili v največjem številu, približno 20 motoristov nas je prispelo iz Slovenije, pa tudi naših severnih sosedov ter preostalih motoristov je bilo nekaj. Za nas se je ATV-kamp začel že v dopoldanskih petkovih urah, ko smo startali proti madžarski meji. Kljub slabi vremenski napovedi (lilo je kot iz škafa) in občutni ohladitvi je bilo nadaljevanje vikenda odlično.

Spoznali smo malo drugačne kraje, doživetja in izkušnje.

volji počeli in preizkušali meje moči naših strojev. Seveda smo to ponovili še v nedeljo, ker nam sobotno nočno doživetje ni dalo miru. Nekateri so imeli priložnost poznojesenskega kopanja v jezeru, drugi pa so svoje konjičke in njihovo moč preizkušali z vožnjo v njem.

Naj za konec strnem svoje doživetje v nekaj stavkih. Imeli smo se zelo dobro, v velikem številu smo se zbrali tisti, ki nas povezujejo enaki interesi – ljubezen do štirikolesnikov, motorjev, adrenalinskih doživetij. Spoznali smo malo drugačne kraje, zato smo si morali doživetja in izkušnje izmenjati še na bencinski črpalki, ko smo se vračali domov, da smo še enkrat premleli, kaj se je dogajalo konec tedna.

Verjamem, da se bomo še večkrat udeležili takih vikendov, kajti zdi se mi, da je dobro tudi malce drugačno spoznavanje krajev in ljudi.

Jože Zajc

Na cilj smo prispeli ob popoldanskih urah in takoj postavili svoj tabor ter se še isto uro odpeljali raziskovat okolico, seveda z motorji. Vožnja je bila predvidena samo po poligonu, vendar nam raziskovalna žilica ni dala miru, zato smo se zapodili po bližnjih gozdovih in našli kar nekaj lepih lokacij za opazovanje okolice, še posebno jezera.

Družabno dogajanje pod šotorom in v baru, ki ga ima v lasti lastnik celotnega posestva, na katerem smo se lahko podili, kolikor nam je bila volja, se je nadaljevalo v večerne ure. Naslednjega dne smo se do kosila – mimogrede, pravi madžarski golaž, precej začinjeno, kot se za Madžare spodobi – z motorji po poligonu »ogrevali« za popoldansko offroad organizirano vožnjo, ki se je zavlekla do poznih popoldanskih ur. Vožnja čez drn in strn po poteh v okolici Blatnega jezera je trajala

skoraj pet ur, vozili smo se v skupini, v kateri nas je bilo kar malo preveč in je bila povprečna hitrost majhna. Po končani skupinski vožnji smo imeli večerjo, v nadaljevanju pa takoj odbrzeli na nočno vožnjo v lastni režiji.

Po naključju smo našli opuščen miškokop, kjer smo lahko po mili

Raziskovalna žilica ni dala miru, zato smo se zapodili po bližnjih gozdovih.

JESENSKA POTEKANJA

Večkrat se zalotim v premišljevanju in delno strahu, kakšna bo jesen, ko pride njen čas. In v takšnih trenutkih pokličem Dukija. Zajahava vsak svoj ATV in se brez načrta odpraviva na pot, tja nekam, kamor pač obrneva krmilo.

In vsakič, ko se iz skritih delov naše domovine utrujena vrneva domov, ugotavljava, da zna biti jesen prav lepa, kjer koli sva jo našla.

Nič kolikokrat obiskana Loška dolina s Cerknjskim jezerom naju je gostila na prijetnem pikniku in druženju, ki so ga pripravili prijazni domačini. Prijetno presenečena sva ugotovila, da se je septembrsko soboto piknika povsem nenapovedano udeležilo kar nekaj paraplegikov, stalnih »jahačev«, ki navadno vsak v svojem bližnjem kraju raziskujemo okolico. Seveda brez go-

laža, debate in veselega sproščenega vzdušja ni šlo.

Že spet, kot že ne vem kolikokrat, moram omeniti vse te srčne fante in dekleta, neinvalidne, ki so kot dobro utečena ekipa že navajeni na nas, »vozičkarje«. Prijeten je občutek, da smo del te ekipe, skupine neobremenjenih ljudi, ki smo srečni in uživamo v zasvojenosti. Da, to bo kar ta prava beseda. Resnično smo zasvojeni in zaljubljeni v te naše ATV-je, ki nam omogočijo dro-

giranje s čudovitimi deli naše domovine.

Vem, da bo letošnja obnovitvena rehabilitacija v glavnem »bencinska«, saj se nam je prvič uspelo dogovoriti in vsi skupaj smo uskladjili termin, ko bomo na rehabilitaciji glavnina ATV-motoristi. Ob tem bi se zahvalil Janku, ki mu je na ZPS uspelo v isti termin uvrstiti vsaj glavnino najaktivnejših motoristov. Janko, upam, da ti bomo lahko tvojo frizuro enkrat »popravili« na kakšnem mopedu.

Toplo sonce pa marsikaterega od nas prepriča o kakšni solo turi, ki si jo po kakšnem bolj napetem in stresnem dnevu z veseljem privoščimo. Sam sem se kar nekajkrat odpravil na goriški konec, kjer je bilo najtopleje. Ne čudim se, da je sladko vince, zaradi katerega je bila še kiki'ca prodana, tako opevano. Mislim, da slikarski del ekipe ta trenutek ve, kako blagodejno vplivajo jesenske barve vinogradov na misli in dušo.

Domačin nekje v Goriških brdih je bil kar malce šokiran, ko sem ga poprosil, če se lahko zapeljem med brajde, kjer bom umiril svojega »duha«. Po meditaciji, miru, tišini in s sproščenim notranjim duhom se počasi odpravim domov.

Še bom šel med brajde, ha ha. Za nekaj časa se vreme poslabša, na vrsto pride vzdrževanje, loščenje in pogovarjanje z ATV-jem. Seveda vse skupaj na srečo ne traja predolgo, kajti čedalje pogosteje me kakšen znanec ob opazovanju teh pogovorov malce pobara o moji psihični kondiciji.

Prav zato se ob prvem lepem vremenu s pomočjo gsm-ja z Dukijem

In vsakič, ko se iz skritih delov naše domovine utrujena vrneva domov, ugotavljava, da zna biti jesen prav lepa, kjer koli sva jo našla.

odločiva za gorenjski konec. Ker je delovni dan, ne pričakujeva kakšne večje gneče, zato se odpraviva proti Karavankam. Povsem drug svet, drugi vonji in tudi druga temperatura, kot pred kakšnimi 14 dnevi med brajdami. Pa vseeno, dolina pod nama, razgled, kot da imaš na dlani pol Slovenije.

Spet s polnimi pljuči zajemava oster, hladen zrak, ki deluje kot droga. Vtisi te zadetosti me spremljajo še dolgo časa v postelji, preden me vzame spanec.

Končal se je še en jesenski dan. In vsak dan, ko vstanem, se zavem svoje prisotnosti na tem svetu. Vesel sem, čeprav se pod mojo ritjo kotali ta hudičev pripomoček na ročni pogon, pa kaj zato. Naj bo tako še na-

prej, samo da ne bo slabše, tolažim sam sebe.

Ja, seveda, spet je slabo vreme in še nekaj časa bo. Uh, uh, ta prečudovita zasvojenost, abstinenčna kriza in pričakovanje.

Oblaki, dež, megla, neke čudne bolečine v mrtvih nogah, siten sem. Ah, pa to ne more trajati večno. Seveda ne.

Nedeljsko jutro, modro jutro, kar zatrem se. Kratek sms v smislu »Duki, sončno je« in pod ritjo je tokrat pripomoček na bencin. Seveda ATV, zloščen in sit pogovorov, pripravljen na nove izzive.

Načrtovana vožnja proti Kvarnerskemu zalivu, ki ga ta dan nisva dosegla, se je obrnila spet v hribe. Logarska dolina, mejni prehod Pavličevo sedlo in drugi mejni prehodi ter skoki čez mejo Avstrija-Slovenija, znan občutek svobode, sreče, včasih malce potenja in garanja s krmilom po mokrih, z listjem posutih zavitih gorskih cestah in dan je končan.

Vse krajši dnevi in vse krajše vožnje. Ja, nič, zimo bo treba nekako »preživeti« in v mislih z nasmehom na ustnicah jo čakam. ATV odvisneži že vedo, kam merim.

Mogoče tudi vi. Če pa še zmeraj ne veste, pa – *evo vam figo*. Se bo treba malce potruditi in počakati na naslednjega Paraplegika.

Jaka Jug

Spet s polnimi pljuči zajemava oster, hladen zrak, ki deluje kot droga.

SREČANJE MOTORISTOV V SEMIČU

Po daljšem premoru motorističnih srečanj ZPS smo se v petek, 10. oktobra, zbrali motoristi na srečanju v Semiču. Najbolj zagnani smo se zbrali že v petkovih popoldanskih urah, da so pripravili hišo, predvsem pa svoje štirikolesne prijatelje za sobotno potepanje po Beli krajini. Najbolj zagreti so na srečanje prišli kar z ATV-ji, drugi pa so jih s seboj pripeljali na prikolicah. Prvi večer je minil kar prehitro ... Spoznali smo nekaj domačinov, s katerimi smo klepetali še pozno v noč. Zbrali smo se v kar lepem številu, tako da je bil Dom v Semiču skoraj polno zaseden.

Zjutraj, po zajtrku in jutranji kavici, so začeli prihajati še drugi udeleženci. Ker je od našega zadnjega

Panoramska vožnja in raziskovanje okolice Mirne gore in smučišča Črmošnjice.

srečanja minilo kar nekaj časa, smo se po dolgem klepetu vendarle odpravili na panoramsko vožnjo po Beli krajini, kar je bil tudi namen srečanja. Vreme je bilo več kot popolno, tako da ni bilo izgovora, da se ne bi malo popeljali naokoli in si razgledali Belo krajino s perspektive naših motorjev. Panoramska

Čas za postanek in čas za prelep razgled po dolenski pokrajini.

ska vožnja in raziskovanje Bele krajine sta se začela v Semiču, krasni iztočnici za naše potepanje na razgibane terene, kot so gozdovi Kočevskega roga, okolica Mirne gore in smučišča Črmošnjice. Jesenske barve gozda in narave so v tem času res najlepše. Vožnja je potekala od doma, mimo motokros proge v Semiču, do bencinske črpalke v Črnomlju, kjer smo morali »nahriniti« naše štirikolesnike. Potem pa vožnja vse do vrha smučišča Črmošnjice, ko smo imeli postanek in čas za prelep razgled po dolenski pokrajini. Najlepši vrh, ki smo ga osvojili, je bil na vrhu smučišča Gače. Tam smo dočakali tudi sončni zahod.

V dom smo prispeli v večernih urah, malce utrujeni in seveda lačni. Da smo lažje pričakali večerjo, smo si spekli kostanj, prijatelj »Žile« pa je obračal raženj ... Pogovora in dobre volje ni manjkalo, pa tudi ne dobre glasbe. Vse skupaj se je zavleklo pozno v noč.

V nedeljo smo se vračali proti domu. Nekateri pa kar nismo mogli pozabiti sobotne ture in smo ponovili vožnjo po istem terenu tudi v nedeljo, kajti škoda bi bilo, če ne bi izkoristili prelepega, toplega in sončnega dne.

Konec tedna je prehitro minil in upajmo, da bomo pred zimo organizirali še kakšno srečanje, če bo seveda vreme dopuščalo.

Jože Zajc

Sport

POTAPLJANJE LJUDI

S SCI – ANNUAL REPORT

V letu velikih sprememb – sredinskih odklonov, ko sta evropska Micka in Janez za trenutek nehala biti invalid, potapljač, »gibalno« ali kako drugače ovirana, ko sta se prelevila v majhen kalkulator in tisti prevladujoči glas na različnih tehtnicah, ki jima bo prinesla zmago njenega ali njihovega »dirkalnega konja« na različnih volitvah, v času, ko se menjujejo barve, ko volk dlako menja, »oneja« pa nikoli, smo se v majhni regijski skupnosti IAHD Adriatic (Iskreli A Hudo Drugačni) spopadali s podobnimi izzivi kot vsa pretekla leta.

Leto gospodovo smo začeli s šestim mednarodnim simpozijem zapovrstjo, ki je po strokovnosti prekašal vse predhodne in prvič pomešal »ta zdrave« s »ta bolnimi« do neprepoznavnosti. Vozički so izginili, ostalo je samo potapljanje v najbolj prvinskih oblikah od apneje prek scube do tehničnega potapljanja, ki so jih »furale« legende tipa prof. Dušan Kušcer, Enzo Maiorca, Carl Spencer, Natalia Molchanova in družina znanstvenikov od prof. Dujčica, dr. Denobla do pop znanstvene ikone, mladega Christiana R. Gutvika.

Kaj nam ostane za naslednjega sedmega, pravljичno recisivnega, ki ga pripravljamo 14. februarja 2009?

Na prvem mestu bomo zamenjali sedeže v dvorani z invalidskimi vozički, kar bo tudi edino, kar bo ostalo od »posebnih potreb« na AST 2009.

Med čudeži, ki so se nam zgodili v tem z drugo veliko depresijo zaznamovanem letu, ki si jo lahko razlagate vsak po svoje, je najlepši ta, da smo končno in dokončno kljub skoraj dvoletnemu preskakovanju ovir in plezanju iz lukenj, ki so nam jih vsa leta od našega rojstva z neverjetno vnemo kopali predstavniki mačehe slovenskih potapljačev in njihovi simpatizerji, postali polnopravni člani največje in najstarejše svetovne potapljaške zveze C.M.A.S., in jim s tem odvzeli

primat, ki ga tako in tako nikoli niso imeli. Tisti z vozički, berglami ali kako drugače gibalno ovirani, vendar z urejenim podstrešjem, so s tem pridobili pravico, ki jim do pred kratkim ni pripadala in ki jo z »malo sreče« lahko znova izgubijo.

Načrt, ki smo ga zastavili ob koncu leta 2007 in ki je predvideval nadaljevanje raziskovalne naloge, organizacijo mednarodnega potapljaškega tabora na Jadranu in snemanje filma deset najlepših potapljaških lokacij s prvo »prvo« žensko potapljačico s SCI pod taktirko g. Cirila Mlinarja Cica, edinega Slovenca dobitnika Hassove nagrade, ni bil v celoti uresničen.

Raziskovalna naloga se seli v leto 2009, saj je članek prve naloge izšel v eni najuglednejših svetovnih strokovnih revij Spinal Cord (<http://www.nature.com/sc/journal/v46/n11/abs/sc200844a.html>) v rekordno kratkem času in zato je ekipa prof. Dujčica predlagala premor. Potapljaški tabor na Jadranu se ni zgodil, saj »ta bolni« skupaj s »ta zdravimi« niso našli dovolj velikega motiva, da ga realizirajo.

Zgodba o snemanju filma pa je propadla, ker elektronska pošta in mobilni nista funkcionirala in ker novi cesar še ni imel novega oblačila. Bidek poraz in dobra lekcija o upanju.

Rezultat 3:1 za nasprotnike nas seveda ni vrgel s tira, saj smo organizacija, ki se po vsakem udarcu pod pas še bolj zavrta in seveda nastavi drugo lice v upanju, da ljudje poznajo to zgodbo in ne ono pod pasom.

Sklicujoč se na naše poslanstvo, ki temelji na pomoči vsem tistim (omenjenim v dvaindvajseti vrstici), ki se želijo potopiti ne glede na to, kateri veroizpovedi pripadajo in koliko imajo pod palcem na nogi, smo letos opustili množičnost in se posvetili majhnim rečem, ki smo jih opravili temeljito in z velikim veseljem.

Tako smo še pred poletjem dvakrat »skrekali« rdeče morje. Prvič smo se z MIMPE - majhno invalidsko mednarodno potapljaško enoto, financirano iz različnih virov, v

Foto: IAHD Adriatic

Predsednik in generalni sekretar C.M.A.S.-a s člani IAHD Adriatic.

sestavi Yoda, Barbara in Srečko (večiniski sponzor ZPS), Sead Muratović in Rusmir Hanić iz BiH (generalni sponzor ECO Grupe) in Branko Ravnak (generalni pokrovitelj IAHD Adriatic) naredili štiri potope v Hurgadi, jih posneli in še sveže pokazali na skupščini C.M.A.S., s čimer smo si dokončno odprli vrata v raj in v petdesetih letih obstoja te organizacije postali prva nova zveza s področja jadranske regije, ki so jo sprejeli medse in ki ni nastala z razpadanjem kot vse ostale na področju nekdanje skupne države. In drugi v zgodbi Drvoseča »Po poteh MIMPE in na begu pred požarom«, ki jo lahko zastoj preberete na naši spletni strani www.iahd-adriatic.org.

V letošnjem letu smo se tudi dokončno odrekli vsem tistim, ki bi, pa ne vedo, zakaj bi in ki bi takrat, ko bi bile zvezde prav nastavljene in ko bi za to še povrh kaj dobili. Ostalo nam je, ne boste verjeli, samo najboljše. Na Hrvaškem so prodajalci balonov odšli v pozabo in prišli so tisti, ki so lačni potapljanja, in njim smo posvetili sezono. Izšolali smo drugo »prvo« slovensko potapljačico s SCI (sicer krivoverko in anarhistko, kar je bil dodaten izziv) in prvega »prvega« hrvaškega potapljača s SCI. Oba potapljača sta pripadnika novega plemena, ki mu pripada prihodnost potapljanja ljudi s SCI. Z vztrajnostjo, ki je na trenutke temeljila že na trmo in kljubovanje, sta položila skupaj s sopotapljači mentorji (Damjanom in Yodo) temelje za razmah te dejavnosti tudi na Hrvaškem.

Stožno potapljanje v omenjeni sestavi ob pomoči »ta zdravih« je bilo letos med najintenzivnejšimi, odkar obstaja potapljanje za ljudi s SCI v regiji. Matjaž, ki je pred leti izjavil, da ni nič adrenalinskega v celi zgodbi in razočaran odstopil, bi že ob posnetkih z Elhawi stara, Line, Sigrid in drugih lokacij doživel adrenalin brez nalepke.

»Štemplali« smo se na vseh omembe vrednih »wreckih«, ki ležijo do globine 40 metrov in ki so bili nekoč rezervirani samo za Tysons. Pridno smo nabirali podatke tudi s pomočjo dveh novih Uwatec Gallileo

računalnikov, ki so nam jih poklonili Lionsi iz Konjic in ki zaenkrat zadoščajo nabiranju podatkov enemu paru potapljačev. Kot pijani plova smo se držali pravil in se odpravljali na sam rob dovoljenega v cilju, da bo tistim za nami lažje.

V sedmo leto delovanja odhajamo navdušeni, da smo končno dosegli stopnjo, ko prosjačenja ne bo več, ko lahko sami odločamo, koliko in s kom bomo delali, ko se požvižgamo na »ugledne« inštitucije, ki prodajajo meglo in živijo v srednjem veku. Zavedamo se, da bodo »poklicani« še bolj pazili na naše napake in čakali na neuspeh, vendar ideje, ki je postala način življenja za določen krog ljudi, ne morejo več zadušiti. Naučili smo se delati brez krmljenja iz državnih in drugih jaslji (vse to lahko še počnemo, ko se nam bo zahotelo), ostali smo zvesti svojim načelom in seveda smo ostali konfliktni kot v preteklosti s kakšnim dodatnim sovražnikom, kar samo še poživi zadevo.

Ubili smo teorije bogov, da šele dve leti po rehabilitaciji po poškodbi hrbtenjače posameznik lahko začne s potapljanjem (naši kandidati so že po osmih mesecih po poškodbi prvič poskusili scubo).

Z znanstveno študijo smo dokazali, da rekreativno potapljanje za ljudi s SCI ni nič nevarnejše kot za kateregakoli drugega rekreativnega potapljača.

Prvi hrvaški potapljač s SCI s slovenskimi kolegi.

Potapljača s SCI smo izšolali v dveh mesecih, pri čemer gre zasluga predvsem kandidatki, ki je dokazala, da ni ovir, če je motiv ta pravi.

Prvič so potapljači s SCI (»ta bolni«) vodili potop in bili vodje parov, v katerih so bili potapljači začetniki (»ta zdravi«).

Prvič so potapljači s SCI asistrali na tečajih novih kandidatov za potapljače s SCI in tistimi brez omejitev. Spoznali smo prvega srbskega potapljača s SCI in aktualnega svetovnega prvaka v skoku s tandemom, ki je tudi z našo pomočjo spoznal Evropo in njene kvalitete.

Lahko bi »naklepal« še pet tisoč znakov, vendar eni nikoli ne bi doumeli bistva. Nekatere je preprosto strah stopiti pred silni svet in reči: »Mi majhni smo storili v okolju, ki ni prijazno do potapljačev s SCI in z minimalnimi sredstvi, ki so samo naša, stvari, od katerih bi se lahko vi učili« ali pa na kratko: »Vse, kar smo storili, je plod domačega znanja!«

In prav neverjetno je, da sem v celotnem pisanju, ki nima lepega uvoda in preostalih delov, ki po pravilih morajo biti, pozabil napisati besede: moje, jaz, edino jaz, samo moje ...

Predsednik IAHD Adriatic

Branko Ravnak

Predstavitev stanja v Sloveniji in primerjava s tujino

TRŽENJE V ŠPORTU INVALIDOV

Šport invalidov zelo poredko pride na program resne debate o vrhunskem športu in enako velja za področje sponzoriranja športa invalidov. Kakšno je stanje trženja oz. statusa trženja športa invalidov v Sloveniji, bomo poizkušali orisati v tem članku.

Na nedavnih parolimpijskih igrah je sodelovalo rekordnih 148 držav, športniki so se pomerili v dvajsetih disciplinah, medalje je osvojilo 76 držav, organizatorji pa so prodali (!) kar 1,9 milijona vstopnic. Vse te številke pričajo, da je šport invalidov ne samo rekreativno udejstvovanje (kar je zelo pomembno), temveč tudi vrhunsko športno udejstvovanje športnic in športnikov, ki jim je onemogočeno tekmovali v normalnih okoliščinah. Temu pritrjuje tudi vodja slovenske paraolimpijske odprave v Peking **Branko Mihorko**: *»Paraolimpijske igre postajajo eden največjih svetovnih športnih dogodkov. V nekaterih merilih celo odmevnejši kot olimpijske igre. Nekateri države vedno bolj primerjajo svojo urejenost po številu medalj na paraolimpijskih igrah in ne toliko na olimpijskih igrah.«* To pomeni tudi vrhunski tržni in organizacijski ustroj iger in športa invalidov na mednarodni ravni nasploh. Slovenija se je iz Pekinga vrnila s tremi medaljami, vitrine so bogatejše zaradi namiznega tenisa, streljanja in kraljice športa, atletike.

Če za »domovino« športnega marketinga veljajo Združene države, velja podobno za trženje v športu invalidov. Dokaz za to je že obisk restavracije s hitro prehrano v ZDA v času pred in med olimpijskimi ter paraolimpijskimi igrami v Pekingu, kjer se na papirnatih kozarcih s pijačo poleg drugih ameriških športnih zvezdnikov bohotita dva člana ameriške paraolimpijske reprezentance – Tatyana McFadden in Marlon Shirley. Po primer trženja v športu invalidov pa ni treba iti onkraj luže,

dovolj je že sosednja Hrvaška, kjer je v času iger v Pekingu v hrvaških medijih srečo vsem športnikom želel uradni partner hrvaškega paraolimpijskega komiteja, INA. Medtem ko vrhunski šport pretresajo

Paraolimpijske igre postajajo eden največjih svetovnih športnih dogodkov.

afere z dopingom, s sodniškimi aferami, prirejanji rezultatov zaradi športnih stav in drugimi anomalijami, je vrhunski šport invalidov čist. Ljudi navdihuje z voljo, ki jo kažejo športniki invalidi pri udejstvovanju v svojih disciplinah, kjer so zelo kolegialni in skozi šport izžarevajo voljo in ljubezen do življenja. Skozi te vrednote so tako športniki invalidi idealni vzorniki mladim (invalidom in neinvalidom) na vseh področjih. Pomembno je predvsem to, da se mladi invalidi lažje vključujejo v življenje in delo. To so sponzorji v tujini že spoznali, pri nas še ne. *»Šport invalidov je najlepši prikaz vključenosti invalidov v družbo in tudi idealna možnost prikazati invalida v najboljši možni luči. Kot tak si šport zasluži več*

Foto: A. Sorčan

Sport

pozornosti v stroki, laični javnosti in tudi med invalidi.«

Kakšno je stanje trženja v športu invalidov v Sloveniji, poskušamo na kratko orisati v Zvezi za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskemu komiteju:

»V športu invalidov zaenkrat sploh ne moremo govoriti o pravem pomenu trženja. Večinoma gre le za donacije, in to za manjša sredstva, ali enkratne finančne pomoči oz. spodbude pri posameznih športnih dejavnosti. Le nekaj je sponzoriranja, kjer lahko sponzorju ponudimo določene storitve (panoji, bilteni, vidnost na tekmovanju ...) v domačih ali tujih tekmovanjih. Verjetno gre razloge iskati v (pre)majhni medijski odmevnosti, potencialni sponzorji tako ne vidijo svojih poslovnih interesov. Za takšno stanje je vzrok tudi, da so bila doslej tudi naša prizadevanja, da bi pridobili neke stalne vire iz naslova sponzoriranja športa invalidov, premajhna. Zagotovo pa je lahko tudi šport invalidov tržno zanimiv, predvsem za posamezne oz. določene športe in športnike.«

Če se na to temo na kratko dotaknemo samo medijske odmevnosti olimpijskih in paraolimpijskih iger. Če smo prve lahko spremljali tako na televiziji kot internetu, so povzetki paraolimpijskega dogajanja na male ekrane prihajali pozno zvečer in tudi v preostalih medijih so bili zgolj na kratko navedeni povzetki dogajanja. Potencialnim sponzorjem to seveda ni dober kazalnik atraktivnosti te ravni sponzoriranja. Trženje oz. sponzoriranje športa invalidov ima pri nas še zmeraj prizvok humanitarne dejavnosti oz. donacij. To je potrdil tudi direktor marketinga Hypa Tomaž Krajncič: »Mi invalidskim organizacijam in posameznikom pomagamo predvsem z donacijami, kar pa bi lahko uvrstili med družbeno odgovorne projekte in ne v sponzoriranje.«

Pa je v Sloveniji sploh ločnica med sponzoriranjem v šport invalidov in donacijami v različne invalidske organizacije? »Zagotovo je, kajti sponzorira se predvsem športne, kulturne in podobne vsebine.

Donacije pa so namenjene sicer tudi za šport, predvsem pa za različne ortopedske pripomočke, interesne dejavnosti, reševanje stisk posameznikov, odpravljanje arhitekturnih ovir in podobno.«

Vseeno pa je bilo v Sloveniji že izpeljanih nekaj uspešnih oblik trženja športa invalidov, predvsem ko je šlo za večja mednarodna tekmovanja, kot so svetovna in evropska prvenstva. Zadnji tak primer je bila organizacija evropskega prvenstva v namiznem tenisu v Kranjski Gori leta 2007, ki jo je z organizacijskega vidika krovna organizacija športa invalidov – Zveza za šport invalidov – Paraolimpijski komitej označila za velik uspeh. Prav v panogi namiznega tenisa je nekaj sponzorjev; glavni razlog je vrhunska tekmovalka Mateja Pintar, ki je na prejšnjih paraolimpijskih igrah v Atenah osvojila zlato, na letošnjih v Pekingu pa bronasto medaljo. Mateja pa ni le vzorna športnica, je tudi odlična študentka in zgled vsem nam. Zagotovo je nekaj trženja – sponzorskih primerov – tudi v nekaterih invalidskih organizacijah, kar je pohvale vredno.

Pomemben dejavnik razvitosti trženja športa invalidov je tudi sodelovanje Zveze za šport invalidov – Paraolimpijskega komiteja z nacionalnim slovenskim Olimpijskim komitejem. Zveza za šport invalidov Slovenije je članica Mednarodnega paraolimpijskega komiteja ter tudi Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez. »Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komitej in Olimpijski komitej Slovenije – Združenje športnih zvez sicer sodelujeta, je pa to daleč od zelenega. Nobenega sodelovanja ni v smislu skupnega nastopanja v javnosti in posledično tudi ne skupnega sponzoriranja.

Na vsa ta vprašanja je nujno poiskati skupne dogovore in iti v novo (para) olimpijsko štiriletno obdobje z enotnejšim pogledom.«

Kratek skok v tujino nam razkrije, da tuja podjetja sponzorirajo tako olim-

pijske kot paraolimpijske organizacije oz. komiteje. Zadnji tak primer je Visa, ki je sponzorirala tako olimpijske kot paraolimpijske igre v Pekingu.

Ključni dejavnik na tem področju je tudi status športnika invalida v očeh državnih institucij. V tujini je v mnogih državah ta status izenačen s statusom vrhunskih športnikov. Tako je denimo na Nizozemskem, v Nemčiji, Španiji in še kje. V Sloveniji je bil velik korak v tej smeri storjen letos, ko je država dobitnike paraolimpijskih medalj nagradila po enaki stopnji kot dobitnike olimpijskih medalj. Žal pa moramo ugotoviti, da tega ni storil Olimpijski komitej Slovenije – Združenje športnih zvez.

Trženje športa invalidov je v Sloveniji na začetku. Kot kažejo trendi v tujini, lahko na tem področju v naslednjih letih pričakujemo velik razmah. Naloga Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja, podjetij ter tudi medijev je, da smo na to pripravljene, kajti samo s premišljenimi in načrtovanimi akcijami se lahko šport invalidov in posledično trženje v športu invalidov dvigne na višjo raven. Zakaj bi se »sramovali« svojih dosežkov?

Jože Okoren

V. mednarodna likovna razstava umetnikov, ki slikajo z usti ali nogami

USTVARJALNOST, VREDNA VSEGA OBČUDOVANJA

Velika sprejemna dvorana Cankarjevega doma je bila 13. oktobra prizorišče velike ustvarjalnosti mednarodnih likovnih umetnikov, ki svoje umetnine zaradi težke gibalne oviranosti ustvarjajo na nekoliko nenavaden način. Na V. mednarodni razstavi so namreč razstavljali slikarke in slikarji, včlanjeni v mednarodno združenje slikarjev (VDMFK), ki slikajo z usti ali nogami. To združenje ima okrog 800 članov, sestavlja pa ga 48 držav članic z vsega sveta. Slovenija se je združenju priključila kot 41. članica.

Moderator Boštjan Koprivec, ki je ob melodijah kvarteta AKORD z izbranim kulturno-umetniškem pridihom prepletal otvoritveni program, je v uvodu v odprtje razstave dejal: »Pravijo, naj kupim zlato. Kaj res ne vedo, da več kot zlato je vredno to, kar vidi spomina oko, kar sliši pozorno uho? Dobra glasba, lepa slika, sijoče oči in nasmešek ljudi. To je zlato, ki je dano zato, da odkrijemo, kaj v življenju je – bistveno.«

Na letošnji največji slikarski razstavi pri nas je sodelovalo 51 umetnikov z vsega sveta, med njimi tudi 11 likovnikov iz Slovenije. Tud tokratno razstavo je (kot mnoge druge) pripravila slovenska založba UNSU, ki na slovenskem prostoru skrbi za publiciteto, reprodukcijo in distribucijo tiska naših slikarjev. Založbo že od ustanovitve naprej uspešno vodi Klara Soss.

Razstavo, na kateri je bilo 119 likovnih del, je odprl pokrovitelj Zoran Jankovič, župan Mestne občine Ljubljana. V pozdravnem nagovoru in čestitkah slikarjem je še dodal: »Če gledamo vaša dela mi, ki nimamo slikarskega talenta, je to preprosto, toda vi slikate s srcem, z dušo. In to je tisto, kar imate v sebi, da poplačate trud, ki ga imate z drugačnim načinom slikanja. Današnja razstava ponovno dokazuje, da je Ljubljana v vrhu evropske kulture in da smo v najlepšem mestu. No, k temu s to prelepo razstavo prispevate tudi vi.« Mednarodno združenje, delo slikar-

jev in Založbo UNSU, je v priložnostni zloženki predstavila univ. dipl. umet. zgod. Polona Škodič, o razstavi pa je med drugim poudarila: »Umetnost je ena sama, oči je veliko.

Razstavo, na kateri je bilo 119 likovnih del iz 40 držav, je odprl pokrovitelj Zoran Jankovič, župan Mestne občine Ljubljana.

ampak končno sporočilo, ki ga vsaka slika daje, nosi v sebi zgodbo in vsaka slika je zgodba tistega, ki jo je naslikal – zgodba njegove poti in njegovega veselja, ki ga je odkril ravno v vsebinah slikarstva. In kaj nam prinaša tokratna razstava? Zelo je pisana, živahna in slogovno razgibana – od realizma do abstraktnosti. Veliko je figuraličnega, kajti slikarji posežejo po barvah in začnejo upodabljati, svet kot ga vidijo. Zato ne manjka čudovitih pokrajinskih pogledov, različnih tihožitij, figuraličnega, človeškega in živalskega lika, pa tudi vse tisto, kar se morda plete v neresničnih sanjah, ki nato v slikah postanejo resnica. Toda vsako umetniško delo nosi zadaj veliko truda, prizadevanja, volje in poguma. Vendar pa so na koncu sliko, ki jim je uspela, nagrajeni in nagrajeni smo tudi mi. Razstavi bi dala odlično oceno, k njej pa so močno in kakovostno prispevali tudi naši slikarji, ki v svojih delih prinašajo delček slovenske pokrajine.«

Ob odprtju razstave so naši slikarji županu podarili sliko, ki bo krasila prostore MOL, že dopoldne pa so se otrokom osnovnih šol in drugim ljubiteljem likovne umetnosti predstavili s slikarsko delavnico. Sodelovali sta tudi slikarki iz Hrvaške in Srbije.

Jože Globokar

Foto: Dragica Čadež

OB V. MEDNARODNI LIKOVNI RAZSTAVI SLOVENSkih UMETNIKOV, KI SLIKAJO Z USTI ALI NOGAMI

Po dveh letih velika sprejemna dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani spet naklonjeno odpira vrata 7. mednarodni likovni razstavi VDMFK – Mednarodnega združenja slikarjev invalidov, ki rišejo z usti ali nogami. Združenje s sedežem v Liechtensteinu letos zaokrožuje 52-letnico uspešnega delovanja in trenutno združuje že 800 slikarjev z vsega sveta. Je ugledna in priznana institucija na visoki organizacijski in kulturni ravni, s humano naravnanim poslanstvom, z bogato zgodovino in s čedalje večjo prepoznavnostjo v svetu. Ima izjemne zasluge za razmah likovne ustvarjalnosti invalidov, ki s tem bogatijo in dopolnjujejo vsesplošno kulturno-umetniško podobo, saj jih spodbuja, podpira in v svoje vrste ves čas vključuje tudi nove ljubitelje slikanja. Svojim članom s štipendiranjem in možnostjo izobraževanja tako omogoča izboljšanje kakovosti njihove življenjske ravni. Dinamično delovanje s številnimi kulturnimi mednarodnimi povezavami in dogajalnimi, razstavami in medijskimi publikacijami nenehno skrbi za čedalje večjo popularizacijo v evropskem in svetovnem prostoru. Ne glede na to, ali so v tem združenju štipendisti, pridruženi ali polnopravni člani (velja tudi za slovenske avtorje), so mnogi s svojimi deli že osvojili domače, bližnje in daljne dežele. Pogosto se udeležujejo različnih likovnih razstav, delavnic in srečanj, pa tudi vsakoletnih mednarodnih razstav. Slovenija se je v združenje uspešno vključila kot 41. članica. Partnerske založbe, ki zastopajo interese združenja, pa so v kar osem-

inštiridesetih državah. Interese invalidov slikarjev v imenu združenja v Sloveniji zastopa založba UNSU s predstavništvom v Ljubljani. V sodelovanju z različnimi galerijami je ves čas aktivna pobudnica za mnoge razstave in predstavitve, tudi tokratne razstave v Cankarjevem domu. Založniška hiša UNSU kot ekskluzivni zastopnik skrbi za publiciteto, reprodukcijo in distribucijo tiska tovrstnih slikarskih del (poleg voščilnic in drugih artiklov), ki v najrazličnejših oblikah krožijo po vsem svetu in so narejena izključno s poslikavami njihovih članov. Na tej mednarodni razstavi, kjer je na ogled več kot sto del, se s svojimi slikarskimi dosežki predstavljajo slikarji in slikarke z vsega sveta, od tega s kar petintridesetimi deli sodeluje deset slovenskih avtorjev. Njihova skupna ustvarjalnost tudi tokrat preseneča marsikoga, ki komaj verjame, da so vso spretnost rok lahko nadomestila usta ali noge. Z neverjetno voljo in prizadevanji so prerasli drugačnost in ujetost in v duhu likovne dejavnosti se jim je uspelo na svoj način osvoboditi in dvigniti nad lastno hendikepiranost. Spoznavamo, da je vsak avtor svet zase in da se je vsakdo trudil izraziti na svoj prepričljivi način. Zato je njihova ustvarjalnost v vsakem primeru vredna vsega občudovanja. Kdo ve, ali bi kdo od njih sploh postal slikar ali vsaj ljubiteljski ustvarjalec, če ne bi bila pot njihove usode takšna, kakršna je. Tako kot večina drugih ljubiteljskih slikarjev so se sprva tudi sami znašli pred vprašanji in preizkušnjami, kako

izpovedati lastne vsebine in doseči dovolj kakovostno raven. Prav zato se njihova likovna prizadevanja odvijajo v več smereh, slogih in različnih tehnikah. Vseskozi se namreč zavedajo, da je poleg vztrajnosti in veselja za vsako napredovanje pomembno tudi izobraževanje. Sprva težka in naporna pot jim je s tem odprla novo poglavje v knjigi življenja.

Naj ob tej priložnosti poudarimo, da je bil eden prvih polnopravnih slovenskih članov združenja znameniti, žal že pokojni kraški slikar Stojan Zafred. Sveže se spominjamo tudi našega slikarja Janija Bevca, ki je preminul to leto.

Vsem tem slikarjem in slikarkam različnih generacij in poklicev, ki so jih opravljali, je prav svetloba umetnosti in likovne kreativnosti dala nov smisel življenja. Morda v svojih prvih začetkih niso verjeli vase, a so na tej poti znova spoznavali sami sebe, odkrili so pomen izražanja in bili tudi uspešni. Nekatere je slikanje tako močno prevzelo, da so se izoblikovali v prave mojstre in prepoznavne umetnike. Za seboj imajo več desetletij dolgo slikanje, vztrajno pa jim sledijo mnogi drugi, ki so se z njim začeli ukvarjati šele pred kratkim. Nemalo med njimi je tudi mentorjev, ki svoje znanje radodarno posredujejo začetnikom. Skupaj so ustvarili pravo galerijo upodobitev, ki pa jih niso namenili le kulturnemu prispevku, temveč tudi dobrodelnemu poslanstvu. Vsak izmed njih je našel svoj košček sveta in lepote, svoj izvir in resnico, vsak je v svojo sliko poskušal ujeti svoj

Gospod župan
Zoran Jankovič
si v družbi
direktorice
Založbe Unsu
Klare Soos in
likovne
kritičarke
Polone Škodič
ogleduje
razstavo.

Foto: Dragica Čadež

Likovna razstava Janija Bevca na Jesenicah

ŽELJA SE MU JE IZPOLNILA

V salonu DOLIK na Jesenicah je bila konec septembra odprta likovna razstava (v letošnjem letu umrlega) našega slikarja Janija Bevca. S tem se mu je izpolnila že kar nekaj časa načrtovana želja, da bi razstavljal v kraju, kjer se je rodil in preživljal mladost. Žal so mu željo šele po smrti izpolnili svoji ter prijatelj – slikar Benjamin Žnidaršič in študent umetnostne zgodovine Jaka Racman. Na razstavi se je s svojimi deli pridružil še Benjamin Žnidaršič.

dragoceni trenutek in doživetje. Pomembno je, da jih družijo skupna ustvarjalna moč, cilji in prijateljstvo po vsem svetu. Razmah in priljubljenost njihovih del sta čedalje večja, saj z njimi postajajo prepoznavni v številnih kulturnih okoljih.

Na omenjeni, že V. veliki mednarodni razstavi spoznavamo predvsem slogovno razgibanost, slikovitost v barvah in motivih narave. Opažamo, da je večina del nastala v tehniki olja na platno. Mnogim slikarjem je najbližja in kot tehnika najprimernejša za slikanje. Tudi najnovejše slike dajo vedeti, da so nekateri avtorji dosegli preboj med vidnejše ustvarjalce sodobnih likovnih usmeritev. Njihovo delo ostaja prepoznavno predvsem zaradi značilnega osebnega sloga, koloristične širine in izrazne moči. Letošnja razstava prinaša tudi nekaj del nenavadno velikega formata. Sicer pa se bomo lahko srečali z najrazličnejšimi motivi in figuralnimi prizori – od realizma, ekspresionizma in vse do abstrakcije. Nekaterim je bila bližje poetična in lirična izpoved, drugim pa je dajala navdih velika mera domišljije. Prevladujejo predvsem značilne tematike, kot so krajina, različna tihožitja ter človeška in živalska figuralika. Slike pripovedujejo zgodbe o čustvih in pogumu, o ljubezni do narave in človeka, o neverjetni volji in predanosti, o poti in cilju, o preizkušnjah in veselju, ko se iz brezštevilnih potez čopiča porajajo nove upodobitve. Naravi in življenju so znali tenkočutno prisluhniti, svoja doživetja in iskanja pa so z razgibanimi potezami prenesli v ploskve in linije umetniške pripovedi. Dinamika in čar krajinskih vedut ali pejsažev pa je prav v značilnosti in različnosti upodobljenih krajev in nasploh njihovih življenjskih okolij, od koder ti slikarji prihajajo med nas. Različnost tega sveta pa je ključ, ki odpira vrata v razumevanje našega življenja. Razstava ponuja pestre vsebine in zanimive pripovedi v slikah. Slovenija pa je znova gostiteljica tega izjemnega, vsekakor vsega spoštovanja vrednega kulturnega dogodka.

Polona Škodič,
univ. dipl. umet. zgod.

Slikarska pot Janija Bevca, ki je svoja dela ustvarjal s čopičem v ustih, se je končala na dan letošnjega kulturnega praznika. Bil je zelo uspešen slikar in tudi štipendist mednarodnega združenja slikarjev, ki rišejo z usti ali nogami. Njegova slikarska pot ni bila dolga, tudi število del, ki so na njej nastala, ni veliko. So pa mnoga med njimi odmevna in za seboj zapuščajo globoko sled. Toda zdravstvene težave in žalost, ki jo je nosil v sebi, ter dolge ure, ki jih je preždel pred slikarskim platnom, so načelnale njegovo fizično kondicijo in postopoma ugašalo plamen v njem. Željan ustvarjalnosti se je še nekaj dni pred dokončnim iztekom življenjske poti udeležil slikarske delavnice, kjer je ostalo nedokončano platno.

Njegovo ustvarjalno pot in likovna dela ter dela Benjamina Žnidaršiča

je ob odprtju razstave orisal in predstavil študent 4. letnika umetnostne zgodovine Jaka Racman. Med drugim je povedal: »Razstava, ki je zaradi Janijeve prezgodnje smrti spominska, je sad njegovih načrtov in hotenj, da bi Jesenicam, od koder je izhajal, vrnil del sebe. Razstave se je zelo veselil. Zato se je priprav lotil z vsem srcem in voljo, saj je z razstavo želel obrniti list na svoji ustvarjalni poti. Njegove poslednje slike so od preostalega opusa v mnogočem drugačne. Kruta ironija usode je, da prav te slike predstavljajo nov začetek njegovega likovnega snovanja. Prevetrane so z drznejšo svežino in prežete z življenjem, voljo, lepim in spomini ... Razkrivajo, da je Jani globoko v sebi, kljub boju z usodo, ki jo je bojeval skoraj vse življenje, ostal optimist, uprt v prihodnost in napredek. Potrjujejo, da plamen najmočneje zažari, tik

Ob odprtju razstave na Jesenicah se je zbralo veliko njegovih prijateljev in sorodnikov.

LIKOVNA DELAVNICA ANKARAN 2008

Portret Janija Bevca – delo našega slikarja Branka Rupnika.

preden ugasne.

Poteze, s katerimi je barve nanašal na napeto opno platna, so elegantne, prelivajoče se in vselej zabrisane ... Zabrisanost potez pa ustvarja vtis pokrajine, ki lebdi v neki sanjski kopreni, odmaknjeni otipljivosti ... Pokrajine, v katere ne vstopamo s telesom, kajti svoje življenje živijo v mislih in spominih ...

Neskončnost življenjske energije, ki jo je Jani tako vztrajno vnašal v svoje delo, bo za vedno ostala shranjena v slikah. Njihova lepota je kakor topla beseda, dana na voljo vsem. Tistim, ki smo ga poznali, pa so Janijeve slike tudi kot medij, prek katerega spet lahko zaživi med nami.«

Na trenutke je bilo odprtje razstave kar ganljivo, ko sta Jože Varl, ki je program povezoval, in Jaka Racman obudila spomin na našega ustvarjalnega in prezgodaj umrlega umetnika. Kajti Jani je imel še veliko načrtov in idej, ki pa se žal nikoli ne bodo uresničili.

Odprtje razstave je s krajšim koncertom popestril ženski pevski zbor Milka Škoberneta pod vodstvom zborovodje prof. Marka Muleja.

Številni gostje, Janijevi svojci, prijatelji in drugi ljubitelji likovnih del, pa so v spomin na razstavo dobili lično zgibanko, v kateri je predstavljena Bevčeva ustvarjalna slikarska pot, njegov portret in nekatera dela.

Jože Globokar

Društvo paraplegikov Istre in Krasa (DPIK) je 25. septembra 2008 v sodelovanju z Mestno občino Koper, hotelskim podjetjem Adria Ankaran in Javnim skladom RS za ljubiteljsko kulturno dejavnost organiziralo že četrto likovno delavnico za invalidne in neinvalidne umetnike na območju Obale. Delavnice, ki jo je vodil likovni pedagog Rajko Čauševič, se je udeležilo več kot 30 slikarjev, in sicer iz petih invalidskih in štirih neinvalidskih organizacij.

Pri slikanju smo dali poseben poudarek razvoju domišljije in izmenjavi izkušenj med slikarji. Slikali smo na temo morje. Težili smo k temu, da so udeleženci pod mentorskim vodstvom likovne naloge rešili na čim bolj ustvarjalen, samosvoji način. Druga bistvena stvar delavnice pa je bilo povezovanje invalidnih in neinvalidnih slikarjev pri likovnem ustvarjanju, ki nikakor ne more razdvajati dveh v bistvu različnih načinov življenja. Vsi smo med seboj povezani, še posebno pri delu in razvijanju estetskega čuta, pridobivanju zmožnosti doživljanja lepote v naravi in umetninah, razvijanju odnosa do kulturne dediščine, hkrati pa si skupaj oblikujemo odnos do slikarstva. V Campu Adria Ankaran se vsi izredno dobro počutimo. Kamp v Ankaranu je idealen kraj za ustvarjanje, posebno v tem času, ko je ob morju še veliko sonca. Poleg

tega je ankaranska Adria na vsakem koraku prilagojena osebam z vsemi oblikami invalidnosti. Vodstvo hotela, z direktorjem Igorjem Lebarjem na čelu, nas spodbuja k pripravi podobnih prireditev in g. Lebar je slikarje v dopoldanskem času prišel tudi pozdravit.

Na tokratnem srečanju smo videli slikarje, ki rišejo z usti, nogami, in neinvalidne slikarje. Slikarji smo ob morju pripravili še zanimivo slikarsko razstavo iz svojega širokega slikarskega opusa. Slikarsko delavnico je s kamero spremljal Elio Velan – urednik italijanskega programa na TV Koper – Capodistria, ki je o delavnici pripravil 40-minutno oddajo.

Benjamin Žnidaršič

V Campu Adria Ankaran se vsi izredno dobro počutimo.

OB PLATNU IN BARVAH

Likovna interesna dejavnost že vrsto let poteka tudi v Pomurju. Oktobra so bile v naši Prekmurski regiji organizirane tedenske likovne delavnice, ki jih je podprl Javni sklad RS za ljubiteljsko kulturno dejavnost. Delavnic so se udeležili vsi člani in »simpatizerji« slikarji, ki jih umetnost slikanja tako ali drugače izpolnjuje. Ustvarjanje je potekalo v sproščujočem vzdušju pod profesionalnim vodstvom mentorja Rajka Čauševića, ki v njih sodeluje že nekaj let. Med seboj so si slikarji izmenjevali izkušnje, poglede in se skozi sliko identificirali. Že drugo leto zapored smo gostili slikarje iz Čakovca in Varaždina.

Matija Merklin in drugi zavzeto ustvarjajo svoja likovna dela.

Mednarodno srečanje je temeljilo na likovnem ustvarjanju. Vsak posameznik je ob končani delavnici odkril košček sveta in začutil pozitivno potrditev ob pogledu na dokončni izdelek. Tudi v jesenskem času se nadaljujejo tedenske

delavnice pod vodstvom mnogim že domačega mentorja Antona Tončeka Černija.

Anita Trebše

slikarji iz društev paraplegikov severne Primorske, Istre in Krasa in društva paraplegikov Gorenjske: Klavdij Leban, Tolmin; Zorica Razboršek, Anhovo; Dragica Sušanj, Ilirska Bistrica; Boris Šter, Tržič; Jože Tomažič, Pivka; Metod Zakotnik, Škofja Loka in Benjamin Žnidaršič, Postojna.

Boris Šter

VSAKOLETNA SKUPINSKA RAZSTAVA V BRJAH

V četrtek, 6. novembra 2008, smo slikarji, udeleženci vsakoletne likovne kolonije na Brjah pri Ajdovščini, odprli skupinsko likovno razstavo. Kot že nekaj let zapored je organizacija razstav in delavnic v rokah animatorjev iz društva NORMA 7 Brje - Ajdovščina. Letos se je Majdi Birsa, Vojki Mihelj in Dagmar Čehovin, ki je tudi predsednica krajevne skupnosti Brje, z branjem pesmi Ferija Lainščka pridružil še slikar Metod Zakotnik iz Škofje Loke. Pesem hvalnico o svojem kraju je prebrala tudi ljudska pesnica, domačinka gospa Cvetka Furlan. Vse skupaj je povezovala Vlasta Rebek. Razstava z naslovom Jaz sem ta biser našel kar v sebi sovpada s praznovanjem sv. Martina in je v prostorih stare šole Brje. Odprta bo do sredine decembra.

To je razstava, ki se jo v celem letu najbolj veselijo. Neizmerna gostoljubnost tukajšnjih ljudi nas bo prav

gotovo tudi drugo leto pripeljala v te kraje.

Svoja dela razstavljajo slikarki in

Domačini iz Brij so nas, v desetih letih od kar hodimo kulturno ustvarjati v to prelepo vasico, vzeli kot za svoje.

LIKOVNA DELAVNICA

V PROSTORIH DP G

V soboto, 8. novembra 2008, smo imeli v prostorih društva paraplegikov Gorenjske likovno delavnico skupaj z medobčinskim društvom slepih in slabovidnih iz Kranja. Sodelovalo je tudi devet slabovidnih slikarjev začetnikov. Mentor Stojan Rutar iz Kopra, tudi zelo uspešen slabovidni slikar, je s pomočjo spremljevalke in slikarke Sonje Povhe in Borisa Štera skušal prikazati slikanje invalidnim osebam in jih tudi kaj naučiti. Prvi dan smo slikali sončnice – motiv, zanimiv za vse slikarje. Zaradi velikega zanimanja smo delavnico ponovili še v soboto, 22. novembra, prav na dan, ko Zveza likovnih društev Slovenije v Mengšu pripravlja sklepno slovesnost in podelitev Zlate palete in certifikatov kakovosti za leto 2008. Prvi vikend

Na delavnici pod vodstvom Stojana Rutarja je sodelovalo je tudi devet slabovidnih slikarjev začetnikov. v decembru pa se spet srečamo. Dobrodošlo je sodelovanje z drugimi invalidskimi organizacijami, kajti vsak od nas ima drugačne probleme in na takšnih srečanjih se mnenja najlažje izmenjajo.

Boris Šter

PREDSTAVITEV SLIKANJA IN INVALIDNOSTI NA OŠ V MAREZIGAH IN NA OŠ COL PRI IDRIJI

V akciji, ki jo Društvo paraplegikov Istre in Krasa izvaja po osnovnih šolah v Sloveniji in Italiji je tokrat slikar z usti Vojko Gašperut v mesecu oktobru obiskal dve osnovni šoli. Učencem je predstavil svojo zgodbo, kako je postal invalid, kako je začel s slikanjem in postal uspešen slikar. Učenci so tako kot vedno poslušali njegovo razlago in včasih z nenavadnimi vprašanji dali pečat takšnim srečanjem.

Po pogovoru je Vojko z veseljem predstavili nekoliko nenavadno tehniko slikanja s čopičem v ustih. Zanimanje učencev je bilo tako veliko, da so se s tem načinom tudi sami preizkusili. Uspela pa je tudi tokratna akcija Vojka Gašperuta pri ozaveščanju mladih in predstavitvi naše invalidnosti, življenja, dela ter ustvarjalnosti.

Otroška radovednost ne pozna meja; ko odkrijejo slikanje z usti, jih nihče več ne ustavi. Posebno dobre izkušnje imamo z bolj živimi učenci.

Benjamin Žnidaršič

LIKOVNA KOLONIJA

V BRESTANICI

4. in 5. oktobra je pod okriljem Steklarstva Vučajnk iz Krškega na brestaniškem ribniku potekala likovna kolonija v spomin Dušana Vučajnika, človeka s poslušom za likovno umetnost in človeka s srcem, predanim ribištvo.

Te delavnice sem se udeležila malo s strahom, saj sem bila edina na invalidskem vozičku in si nisem predstavljala, kako bom to izpeljala. Pa se je ta moja pustolovščina končala pozitivno, saj sem spoznala precej novih ljudi, ki so mi pri premagovanju arhitektonskih ovir priskočili na pomoč ter poskrbeli za dobro voljo in vzdušje. Zato mi bo likovna kolonija z naslovom Jesen na ribniku ostala v lepem spominu. Na koncu kolonije je moral vsak udeleženec (bilo nas je okrog 30) dati eno sliko za skupinsko razstavo.

Jožica Ameršek

VAN GOGH NA DUNAJU

Že kar nekaj časa je z nami spet jesen, kratki dnevi, dolgi večeri, monotonost in melanholija. Nekateri pa še vedno premetava notranji nemir in želje po doživetjih; potovanjih in druženju. Toda kakšnem? Za današnji čas skoraj nenavadnem, kulturnem druženju, polnem lepega in duhovno bogatega.

Tako smo se nekega lepega dne prijatelji, člani ljubljanskega in celjskega društva paraplegikov, pomenukali in skupno ugotovili neizmerno željo in potrebo po kulturni hrani. Celo več, kot sanjski privid se nam je ponujal eden največjih kulturnih dogodkov na področju slikarstva v Evropi dunajska razstava, velikega postimpresionista, Vincenta Van Gogha.

Hitro smo ukrepali, saj v tem času nikoli ne veš, kdaj bo kar čez noč zapadel sneg. Na Zvezi paraplegikov so naši želji prisluhnili, jo razumeli in nam posodili kombi. Vedeli smo, da bo takšna pot v enem dnevu kar naporna, a smo jo vseeno polni nemira težko pričakovali.

Že zgodaj, ko je bila zunaj še prava tema, smo se odpravili od doma, saj je pot do Dunaja, čeprav po avtocesti, dolga. Na obisk razstave smo se dobro pripravili, saj nas je spremljal tudi študent umetnostne zgodovine Jaka Racman. Tako nam vožnja po dolgočasni pokrajini ni bila niti malo dolgočasna. Pripovedoval nam je o slavnem slikarju, njegovem življenju in delu, tako da smo na Dunaj prišli z že kar nekaj znanja. Promet po avstrijski prestolnici je gost, poln enosmernih cest, da o parkiriščih sploh ne govorimo. Avseeno smo z našo dobro voljo in pozitivno energijo hitro našli parkirni prostor, celo invalidski, nedaleč od našega cilja, galerije Albertina.

Naj najprej pohvalim avstrijske galeriste, ki obiskovalcu na invalidskem vozičku omogočajo brezplačen vstop v posvečene prostore in

ogled razstave. Razstava Vincenta Van Gogha »Narisane slike« je njegova največja razstava v zadnjih petdesetih letih in na njej je razstavljenih več kot 100 risb in 50 slik. Njen namen je poudariti in prikazati Van Goghovo tesno povezanost in sovpivanje med risbo in sliko. Izjemnemu pomenu primerna je bila tudi množica obiskovalcev, skozi katero smo si utirali pot. Razstava je razdeljena na več soban, ki si sledijo kronološko. V strjeni skupini smo se počasi pomikali iz ene v drugo in se ob doživetju razlagi našega vodiča ustavili ob vsaki sliki, se naužili njenih lepote in jo vsrkali v spomin. Realistične slike težkega življenja kmetov in pozneje delavcev v Angliji, sloviti avtoportreti in čudovite, s

soncem obsijane francoske pokrajine, vse to je bilo pred nami, na dosegu naših, lepote velikega slikarja, željnih oči. Vsaka izmed njih, podkrepljena s podatki in zgodbami, ki jih je Jaka neizčrpno nizal, je predstavljala dragocen kamenček v mozaiku zaokrožene podobe slavnega slikarja. Kar rahlo omamljeni od presežka lepega smo se poslovili od galerije. Čeprav nam vreme ni bilo preveč naklonjeno, sem in tja je deževalo, smo se odpravili do Štefanov cerkve, slavne gotske katedrale. Impresionirala nas je s svojo mogočnostjo in obenem skoraj filigransko natančnostjo detajlov. Občutek veličastnosti je ob vstopu vanjo nepozaben. Žal nas je zunaj spet pričakal dež in veter se je zaganjal v nas. Prav na hitro smo naredili še krog čez znameniti Graben; mimo baročnega vodnjaka na trg pred palačo Hoffburg in nazaj do znamenite dunajske opere, nasproti katere nas je zvesto čakal naš kombi. Rahlo smo bili mokri in prezeblji, a grelo nas je zadovoljstvo doživetij. Žal je vsega lepega enkrat konec. Odpravili smo se in varni v rokah šoferja Mirana odpeljali skozi deževno noč proti domu.

Tone Racman

Razstava Vincenta Van Gogha »Narisane slike« je njegova največja razstava v zadnjih petdesetih letih in na njej je razstavljenih več kot 100 risb in 50 slik. Njen namen je poudariti in prikazati Van Goghovo tesno povezanost in sovpivanje med risbo in sliko.

VICI IN SMEŠNICE

VINJENOST

Dva pijančka se srečata in reče prvi:

- A grem lahko med vama dvema?

Drugi nekaj časa opazuje, potem odgovori:

- Lahko, samo eden po eden.

ŽARNICA

Koliko policistov je potrebno, da zamenjajo pregorelo žarnico?

- Pet!

- Eden stopi na stol in prime žarnico, ostali štirje pa stol dvignejo in ga vrtijo okrog.

PRETEP

Zajček gre zvečer z žurke. Bil je tako nadelan in utrujen, da je pod bližnjim drevesom omagal in zaspal. Mimo prideta medved in volk. Stepeta se, kdo bo požrl zajčka in v pretepu oba obležita v nezavesti. Ko se zajček prebudi, ju zagleda in zakolne:

- Porkaduš, ne smem več piti, kadar sem pijan, res nimam prave mere, da sem ju tako hudo pretepel.

PREDOR

Skozi predor se pelje avto in na koncu predora stoji policist, ki ta avto ustavi. Voznik odpre okno in policist mu z nasmehom na ustih reče:

- Čestitam, vi ste milijonti voznik, ki ste se pripeljali skozi ta predor, zato vam naša država poklanja milijon tolarjev.

Voznik je začel vriskati od veselja, zato ga je policist vprašal:

- Če ni skrivnost, kako pa boste zapravili ta denar?

Voznik:

- kako, vozniški izpit bom naredil!

Policist malo začudeno pogleda in hoče nekaj reči, ko ga prekine voznikova žena:

- Ne mu verjeti, a ne vidite, da je pijan.

Za voznikovo ženo je sedel voznikov oče, ki je bil malo naglušen in je pripomnil:

- Saj sem vedel, da z ukradenim avtomobilom ne bomo daleč prišli.

Policist je bil tako razjarjen, zaradi vseh izjav, da je trikrat udaril po pokrovu prtljažnika na avtomobilu in izpod pokrova se zasliši glas:

- Francelj, a smo že čez?

BOLHE

V vlaku v kupeju sedita moški s psom in fina gospa. Gospa nenadoma reče moškemu:

- Prosim vas, če lahko odstranite psa. Pravkar sem na svoji nogi začutila bolho.

Moški vstane, pograbi psa in reče:

- Pojdiva Lumpi, gospa ima bolhe.

PETELIN

Zakaj petelin poje tako zgodaj?

- Ker si potem, ko se prebudijo kokoši, ne upa odpreti kljuna.

DOVOLJ

Žena reče možu:

- Dragi, jutri odpotujem za teden dni k mami. Ali lahko pred tem še kaj storim zate?

- Ne draga, to bo kar dovolj.

VIJAK

Gost v restavraciji pokliče natakarja:

- Gospod natakar, v klobasi je vijak.

- No vidite, končno dokaz, kako traktor izpodriva konje in krave.

AVTO

Sin reče očetu:

- Očka, ali bi mi danes posodil svoj avto, saj sem že dovolj star?

- Ti si že dovolj star, ampak avto še ni dovolj.

ZAHVALE

Zvezi paraplegikov Slovenije se zahvaljujemo za finančno pomoč, ki smo je bili deležni ob toči in neurju. Ta je več kot dobrodošla, saj nam je neurje poškodovalo strešno kritino, fasado, sončne kolektorje, okna in rolete. Ob takih priložnostih postaneš nemočen. Zveza paraplegikov pa je bila tista, ki nam je priskočila na pomoč, tako da smo lahko vsaj delno odpravili posledice. Še enkrat lahko rečemo hvala.

Člani DP Prekmurja in Prlekije Franc Baum, Leon Jurkovič, Franc Jože, Neža Kuhar in Jolanda Hari

Zvezi paraplegikov se zahvaljujem za odobreno finančno pomoč, kot pomoč pri nabavi kurjave.

Štefka Pucko, članica DP Prekmurja in Prlekije

ZPS IN DPPP se zahvaljujem za nesebično pomoč v finančni obliki. Ta je bila porabljena za odstranitev arhitektonskih ovir na mojem domu in za njegovo prilagoditev. S tem sem olajšala prihode domov in odhode zdoma tako sebi kot svojcem, katerih pomoč potrebujem.

Zato vsem, ki so prispevali k njeni realizaciji, še enkrat iskrena hvala!

Marija Cigler

Najlepše se zahvaljujem Zvezi paraplegikov Slovenije za denarno pomoč ob elementarni nesreči po toči. Hvaležna sem vam za vse, ker se trudite za nas, kar je zelo dobrodošlo. Tako smo tudi v Laškem preživele lepe dni rehabilitacije in si nabrale moči in veselja, ko se srečujemo že desetletja. Hvala tudi naši predsednici Mariji Magdič in Matiji Merklinu, ki se trudita tudi za prevoz v Laško, in šoferju za opravljene vožnje. Vsem iskrena hvala, vaša dolgoletna članica **Jolanda Hari**

ZAHVALE

Zvezi paraplegikov Slovenije se iskreno zahvaljujem za finančno pomoč pri nakupu novih akumulatorjev za invalidski voziček.

Husein Ramić

Zvezi paraplegikov Slovenije se iskreno zahvaljujem za odobreno finančno pomoč. Še naprej uspešno delo in lep pozdrav.

Ida Čater

Zvezi paraplegikov Slovenije, še posebno vsem sočlanom na Zvezi paraplegikov ter mojemu predsedniku DP JZŠ Janezu Hudeju, se vsem skupaj iz srca zahvaljujem za hitro denarno pomoč, ki mi bo prišla zelo prav. Denar bom porabila za popravilo ceste in sanacijo, ko je vse skupaj povsem uničilo neurje.

Lep pozdrav od **Danijele Stenshak** in vseh njenih

Konstantin Cener, član DP Prekmurja in Prlekije, se iskreno zahvaljujem Zvezi paraplegikov Slovenije in matičnemu društvu DPPP za finančno pomoč pri nakupu osebnega avtomobila.

V svojem imenu in v imenu DP JZ Štajerske se vam najlepše zahvaljujem za vaš prispevek pri izgradnji dvizhne ploščadi za invalida. S tem ste mi pomagali do lažjega dostopa v stanovanje in mi omogočili samostojnejše in bolj neodvisno življenje.

Franc Ivenčnik

Zvezi paraplegikov Slovenije in Društvu paraplegikov severne Štajerske se iskreno zahvaljujem za hitro finančno pomoč za sanacijo po avgustovskem neurju. HVALA!

Janez Raišp

Zvezi paraplegikov Slovenije se iskreno zahvaljujemo za finančno pomoč pri reševanju stanovanjskega problema.

Bojan z družino

Iz srca se iskreno zahvaljujem Zvezi paraplegikov Slovenije za denarni prispevek, ki mi je v celoti pomagal pri nakupu polnilca za električni voziček.

Ivan Janez Mohorič

Zahvaljujem se Vam za odobreno denarno pomoč, ki sem jo potreboval za nabavo kurjave za zimo. Še enkrat hvala in lep pozdrav.

Emil Filipič

Zvezi paraplegikov Slovenije in Društvu paraplegikov ljubljanske pokrajine se najlepše zahvaljujem za finančno pomoč pri nakupu osebnega dvigala.

Že samo dvigalo je kar velik strošek, za seboj pa povleče še enkrat več predvidenih in nepredvidenih stroškov, zaradi katerih sem vmes že skoraj obupal.

Zato sem še toliko bolj hvaležen, da ste mi prisluhnili in mi priskočili na pomoč.

Ivan Dečman

OGLASI

Društvo paraplegikov Istre in Krava obvešča, da je na spletni strani <http://www.drustvo-para-kp.si/> objavljena online spletna trgovina našega partnerja **Amazon**. Z vsakim nakupom prek naše trgovine prispevate društvu od 5-10 % od kupljenega izdelka. V trgovinah **Amazon** lahko govorimo o najbolj varnem nakupu prek interneta. Nakupujete lahko v **Ameriki, Angliji in Nemčiji**.

Obenem vas obveščamo, da lahko v prenovljeni **onlini knjižnici** poiščete in preberete marsikatero knjigo slovenskega leposlovja ali v knjižnici stripov preberete stripe iz **Zlate serije**.

Prodajam invalidski voziček, elektromotorni 80/750 MAXI SURACE, star eno leto. Cena po dogovoru. Informacije na naslovu Albina Papler, Charentičeva ul. 5, Ljubljana ali na telefon 01/429 14 20.

Prodajam Audi A3 1.9 TDI – automatic.

Leto 1. registracije: september 1997, veljavnost TP: 9. 2009

Prevoženo: 250.000 km, oblika: (3 vr.).

barva: rdeča, notranjost: temno siva/blago, menjalnik: avtomatik, zelo dobro ohranjen

Tel.: 031/342 602 Klavdij Leban
klavdij.leban@guest.arnes.si

UMRLI:

Marko ZDOLŠEK, član DP JZ Štajerske, rojen 22. 4. 1931

Vlasta STRITIH, članica DP ljubljanske pokrajine, rojena 3. 1. 1930

Julijana KRAMER, članica DP Prekmurja in Prlekije, rojena 17. 1. 1929

Jožef ŽLENDER, član DP JZ Štajerske, rojen 31. 8. 1941

Anton LAMPRET, član DP ljubljanske pokrajine, rojen 2. 2. 1940

Sonja ŽUNEC, članica DP ljubljanske pokrajine, rojena 29. 7. 1951

Stanka DVORŠAK, članica DP S Štajerske, rojena 2. 11. 1939

KVIZ ZA RAZVEDRILLO

	1	2	3	4	5	4	6	7	4	8	9	10	11	
12	2	9	13	11	14	15	9	3	2	13	11	14	11	1
9	4	16	15	13	4	9	2	16	2	5	11	17	7	2
	18	2	13	4	14	2	14	15	5	2	16	15	13	4

Pri vsaki številki so navedeni trije odgovori. Odločite se za pravilni odgovor in s črko, ki je pri njem nadomestite povesod v liku tisto številko. Vse črke v liku, brane vodoravno, dajo slovenski pregovor.

1. Sedež katere mednarodne organizacije je v Parizu?

- A - UNICEF
- Č - UNESCO
- P - RK

2. V katerem kraju ni tovarne papirja?

- I - v Vevčah
- E - v Anhovem
- K - v Goričanah

3. Katera ni otroška igra?

- S - zemljo krast
- V - krancelj jemati
- O - lonec zbijati

4. Kateri je najvišji moški pevski glas?

- M - bariton
- I - tenor
- F - bas

5. Kje je grad Borl?

- E - v Preddvoru
- D - pri Ptuj
- R - v Celju

6. Katera je kratica mednarodne šahovske organizacije?

- Š - FIDE
- Ž - UEFA
- Č - FINA

7. Kdo je skladatelj opere Tetharski plemiči?

- R - Benjamin Ipavec
- T - Gustav Ipavec
- U - Josip Ipavec

8. Kdo je letošnji zmagovalec F1?

- D - F. Massa
- M - L. Hamilton
- H - K. Raikkonen

9. Kam se izliva reka Rižana?

- S - v Jadransko morje
- G - v Sočo
- E - v Dragonjo

10. Kaj je pajkelj?

- Z - vrsta pajka
- A - sopotnik Miklavža
- K - kmečki stroj

11. Kdo se je rodil v Vrsnem?

- O - France Bevk
- B - Simon Gregorčič
- S - Ciril Zlobec

12. Kdo ne vodi informativne oddaje 24 ur?

- L - Petra Kerčmar
- C - Uroš Slak
- I - Darja Zgonc

13. Katera ni dvozdložna stopica?

- Ž - jamb
- R - spondej
- T - anapest

14. Kdo je dirigent Big banda RTV Slovenije?

- C - Lojze Krančan
- H - Lojze Kranjčan
- N - Lojze Krajčan

15. Katera žival ne spada v družino psov?

- B - kojot
- U - šakal
- A - hijena

16. Kdo se boji grmenja?

- V - arahnofob
- J - brontofob
- F - akrofob

17. Pri katerem delu se uporablja steklo?

- B - pri vitražu
- A - pri intarziji
- Ž - pri freskah

18. Katera država ne meji na Liechtenstein?

- Z - Švica
- O - Avstrija
- L - Nemčija

Albin Rožman

Rešitev kviza iz 114. številke:
**ČE ŽELIŠ VELIKO LET ŠTETI MORŠ
OD MALEGA ZMerno ŽIVETI.**

AVTOR KRIŽANKE: GEORG GIDER	NADLEŽNA NOVOLETNA POKALICA	SRBSKA IGRALKA IN PEVKA MARKOVIĆ	BIKOV GLAS	TONE PARTLJIČ	PASMA ISTRSKIH PSOV GONIČEV	PREPROST PRIPOMOČEK ZA RACUNANJE
HOTELSKI VRATAR						
SKLENJENA KRIVULJA OVALNE OBLIKE			SNOW			
MOGOČEN TROPSKI HRAST				TOMO ČESEN SLOVENSKI ARHITEKT (SAŠA)		
ANTONIO VIVALDI	SNOW		GORA NAD CHAMONIXOM			
STEFAN ZWEIF			VOJAŠKA STAREŠINKA			
						SNOW
		SNOW				
NORVEŠKI HITROSTNI DRSALEC (ROALD)				GANGSTER CAPONE		
				ROJENA DEKLICA		
VEČJI DEL CELINE, KI SEGA V MORJE	ORANŽADA IZ RADENSKE	KRAJ PRI ŠENTJURJU PRI CELJU LOVSKA DRUŽINA			SNOW	
	SNOW				KRESILNI KAMEN	URADNE LISTINE

	ZADNJE PREDIVO, TULJE	PREBIVALEC NASELJA SREDNJE NA KOZJAKU	STADION V BUDIMPEŠTI	3. OSEBA EDNINE	KRAJ OB VRBSKEM JEZERU (VIKTRING)	MORALNOST	NEMŠKI KLASIČNI FILOZOF (GEORG)	PREBIVALKA SEVERNIH DEŽEL EVROPE ŠTIP									
OBVEZNA ŠOLA, KI NAM DAJE OSNOVNO IZOBRAZBO									SNOW			SLOVENSKI GEOGRAF (JOSIP) JACK NICHOLSON					
DEJAVNOST TRENERJEV			SNOW							AM. PEVKA JACKSON ŠPANSKO MESTO V ASTURIJI			SNOW				
ZADNJI DEL LETALA				ZMIKAVT	SOSEDI ČRKE C			PESNIK ŽUPANČIČ					14. GRŠKA ČRKA ROPARSKI KRAGULJ, MIŠAR				
EDWARD (KRAJŠE)			SLUZAST PARAZIT ISLANDSKA ZBIRKA SPEVOV				OTOK V ALEUTH	POGON NA DIVJAD				OTOČJE V MOLUKIH "BELA SMRT"					BREZ NJE NI KRUAHA
ALPСКА RASTLINA Z MODRIMI CVETI						SNOW		MOŠTVO, TIM VZDEVEK MICHAELA JORDANA			SNOW						LUC MENAŠE ANGLEŠKA MERA, PALEC
PISANA DOLGOREPA JUŽNOAMERIŠKA PAPIGA																	
POGAN, BREZVEREC		SNOW			PISMENA OPOMBA, ZABELEŽKA POGOST VEZNIK					SPREMEMBA MORSKEGA TOKA DARE VALIČ							
RADIO-APARAT																	
ŠEF ZDRUŽENIH NARODOV (KOFI)					KRAJ PRI POREČU					SOLARKA, KI SE VSAK DAN VOZI V ŠOLO				SNOW			

ENIGMATKOV
Ugankarski slovar
www.enigmatko.com

OTRE- zadnje predivo, tulje
EL NINO - sprememba morskega toka
CERK - slovenski geograf (Josip, 1881-1912)

www.enigmatko.com

Pravilno geslo križanke iz št. 114 se glasi: Pacug, obmorska rehabilitacija

Nagrajenci križanke iz Paraplegika šte. 114: BREDA OBLAK, Ob Sotočju 9, 1000 LJUBLJANA, LJUBOMIR SUBOTIČ, Rusjanov trg 9, 1000 LJUBLJANA, PETER BRUNER, Kidričeva 6, 1330 KOČEVJE. Vse tri nagrade so v vrednosti 20,00 EUR.

Pravilno geslo križanke napišite na dopisnico in pošljite najpozneje do 20. februarja 2009 na naslov: Zveza paraplegikov Slovenije, p.p. 5714, 1001 Ljubljana.

Za pestrost avgustovskih in poznejših noči pri Črvovih je poskrbela mala Nika. Ob tej priložnosti očku in mamiči čestitamo, mali Niki pa želimo brezskrbno in ljubezni polno otroštvo.

Društvo paraplegikov severne Primorske

Čestitka ob rojstvu dvojčkov!

Našemu članu Leonu Jurkoviču čestitamo ob veselem dogodku, saj se mu je družina povečala kar za dva moška člana, sinova Tima in Davida. Mamica Branka in oči Leon bosta ob dveh nadobudnežih imela polne roke dela in še katero neprospano noč. Srečni mladi družini želimo obilo zdravega otroškega smeha in družinske sreče.

Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije

Člana Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije Matija Merklin in Franc Borovnjak sta ob 60-letnici delovanja AMD Štefan Kovač Murska Sobota prejela lepi priznanji, in to plaketi društva za dolgoletno sodelovanje, samo društvo pa priznanje za 29-letno dobro sodelovanje z AMD.

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO

**V teh dneh prejimate mnoga voščila:
ena so romantična, druga bolj
stvarna, ona izvirna, druga uradna in
suhoparna.**

Kaj naj vam zaželimo mi?

**Naj bo naša želja tokrat nasvet:
ne pozabite nase,
imejte se radi,
hitite počasi,
ljubite življenje ...
Praznujte!**

Zveza paraplegikov Slovenije